

Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés

E L N Ő K E

VI. /2018

ELŐTERJESZTÉS

a Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés 2018. június 28-ai ülésére

Tárgy: Komárom-Esztergom Megye Turisztikai Termék - Szolgáltatásfejlesztési és Marketing Stratégiája

Előterjesztő: Popovics György, a közgyűlés elnöke

Előadó: Petrikné Molnár Erika, pályázati és fejlesztési tanácsadó

Tisztelt Közgyűlés!

A TOP-5.1.1-15-KO1-2016-00001 Foglalkoztatási együttműködés megvalósítása Komárom-Esztergom megyében c. projekt keretében – a megyei területfejlesztési kft. által koordinált, önkormányzati hivattalal összehangolt helyi gazdaságfejlesztési tevékenységek között – elkészült Komárom-Esztergom Megye Turisztikai Termék – Szolgáltatás-fejlesztési és Marketing Stratégiája, melyet a Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft. készített el és a projekt finanszírozott. (A stratégia és két melléklete az előterjesztés mellékletét képezi)

A stratégia a megyei területfejlesztési koncepció és stratégiai program által kiemelt három turisztikai tematikára fókuszál, melyek egyedi kínálatot teremthetnek a megyei adottságokra épülően. Ezek az Esterházy örökség program, az ipari-bányászati örökség és a természeti, táji értékekre épülő ökoturizmus.

A szakmai megalapozó tanulmány elkészítéséhez több síkú kutatást végeztek a tervezők. Személyesen felkeresték a jelentősebb múzeumokat, kiállítóhelyeket bányászati és ipari tematikában, továbbá a Majki Kamalduli Remeteséget. Mindegyikben adatlap segítségével felmérték az aktuális helyzetet és a fejlesztési elképzeléseket, valamint kérdőíves kutatást folytattak a látogatók körében. Felhasználták a Tata és Környéke Turisztikai Egyesület kutatását is, mely a városon belüli ökoturisztikai és Esterházy tematikájú létesítményeket érintette. Felkeresték az OMBKE megyei tagszervezeteinek képviselőit, levelet küldtek a megye minden önkormányzatának, valamint az Észak-Dunántúli Nemzetközi Bányászati Klaszter tagjainak. A Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara segítségével is több felületen megjelent felhívásuk. Fórumot szerveztek a megye szakembereinek ökoturizmus tematikában és összehívták a jelentősebb Esterházy helyszínek képviselőit és a Kuny Domokos Múzeum szakértőit.

A stratégia keretében az országos és regionális kínálatba is beilleszthető attrakciókat és szolgáltatásokat felfűző tematikus útvonalak, és ezekhez kapcsolódóan - a tematikus turisztikai programcsomagok összeállítását megalapozó - szolgáltatói hálók kialakítására került sor a vizsgált három témában, továbbá a kapcsolódó marketingstratégia is elkészült.

A tanulmány keretében elkészítették a tematikus túraútvonalakhoz kapcsolódó turisztikai programcsomagok későbbi kidolgozását megalapozó szolgáltatás-elemek (szálláshelyek, vendéglátóhelyek, tematikához közvetlenül kapcsolódó bemutatóhelyek, további látnivalók és programlehetőségek, információs helyek, stb.) hálózatainak javasolt összetételét is. Ezek a szolgáltatói hálók ugyan alkalmasak már most is arra, hogy különböző paraméterek alapján (vendégkör, tartózkodási idő, stb.) igény szerinti programcsomagokat lehessen belőlük összeállítani, azonban ilyenek részletes kidolgozása a szakmai anyag elkészítésének idején még nem volt időszerű, mert:

- minden nevesített tematikus kínálat esetében a legfontosabb látogatóközpontok és bemutatóhelyek fejlesztése még folyamatban van, és ezek lesznek majd egy tematikán belül egy szűkebb földrajzi egység központi szolgáltató egységei, programszervező központjai, egyúttal a csomagajánlatokban szereplő legfőbb attrakciók is;
- ezzel párhuzamosan az egyes helyszínek profiltisztítása, szolgáltatási struktúrájának (beltéri

és kültéri) kialakítása is folyik, ami alapvetően fogja befolyásolni a csomagajánlatok konkrét szabadidős tartalmi elemeit;

- a többi kisebb bemutatóhely, egyedi szolgáltatás csak ezekre épülve, ezeket kiegészítve építhetők be a kínálatba;
- csak a fentiek ismeretében lehet majd egy-egy programcsomag forgatókönyvét akár időütemezésben, akár ár kalkulációban pontosan kidolgozni.

Tematikus útvonalak:

- I. Szénbányászat: A Zsigmondyak és a szén nyomában...
- II. Kőbányászat: Kő kövön...marad: Az időtálló szépség ezernyi arca
- III. Malmok: A malmokban se malmozzon: Mesebeli vízimalmok nyomában
- IV. Az Esterházyak öröksége
- V. A természet ölelésében: 2 térség, 4 helyszín, 4 egyedi élmény

A tematikus útvonalak mentén kijelölésre kerültek az állomáshelyek, a kapcsolódó turisztikai szolgáltatások, az egyéb turisztikai attrakciók, a megcélozható célcsoport, a javasolt média technikák az elérés és promotálás érdekében.

A stratégia része a Hódító Túrák: Ökoturisztikai (aktív turisztikai) látogatóösztönző-program Komárom-Esztergom megyében.

A látogatóösztönző-program több elemből tevődik össze, amelyek egymással szorosan összefüggnek, és egymás hatását erősítve érik el, hogy a turisták közül minél többen tudatosan keressék fel és ismerjék meg Komárom-Esztergom megye természeti és kulturális értékeit. *(zsebkönyv, pecsételő helyek, jelvénytábla, bónuszrendszer, Weboldal, mobil applikáció, klubtagság és kedvezmények)*

A stratégia hiánypótló, megvalósítása közös érdeke a megyei településeknek, a turisztikai szolgáltatóknak, hiszen a különböző tematikák mentén fejlesztett attrakciók, önmagukban álló kínálati elemek, a turisztikai piacon szinte láthatatlanok. A tematikus kínálati elemeket összefogva sikeresebb megjelenés, piacra vitel garantálható.

A stratégiához összeállításra került egy tematikus vonzerőleltár is az „elérhető” információk (települések weboldala, wikipedia, KEM értéktár) alapján.

Tisztelt Közgyűlés!

Kérem az előterjesztés megvitatását és az alábbi határozati javaslat elfogadását.

Tatabánya, 2018. június 19.

Popovics György

Határozati javaslat

A Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés

1. Elfogadja Komárom-Esztergom Megye Turisztikai Termék – Szolgáltatás-fejlesztési és Marketing Stratégiáját.
2. A stratégia megvalósítása érdekében kéri az abban foglaltak minél szélesebb körű megismertetését és megvitatását, és fontosnak tartja továbbfejlesztését is.
3. A Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft, a Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési kft és az érintett önkormányzatok bevonásával megvizsgálja és szorgalmazza a tematikus útvonalak turisztikai terméké fejlesztésének lehetőségét és bevezetését, valamint a látogató ösztönző program részletesebb kidolgozását.

Felelős: Popovics György, a közgyűlés elnöke

Határidő: folyamatos

Hivatali végrehajtásért felelős: dr. Veres Zoltán, jegyző

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE TURISZTIKAI TERMÉK- SZOLGÁLTATÁS- FEJLESZTÉSI ÉS MARKETING STRATÉGIÁJA

Készült a Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Kft. megbízásából, a TOP-5.1.1-15- KO1-2016-00001 „Foglalkoztatási paktum megvalósítása Komárom-Esztergom megyében” című projekt keretében.

Készítette:

Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft. 2017.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalom

1. Összefoglaló	4
2. Helyzetfelmérés.....	5
2.1. Komárom-Esztergom megye turisztikai szempontú általános bemutatása	5
2.2. Komárom-Esztergom megye természeti adottságai	6
2.3. Komárom-Esztergom megye kulturális adottságai	6
2.3. Komárom-Esztergom megye egyéb turisztikai attrakciók, lehetőségek	7
2.4. Komárom-Esztergom megye szálláshely és vendéglátóhely kínálata	8
2.5. Komárom-Esztergom megye turisztikai szervezetei	13
2.6. Komárom-Esztergom megye iránti turisztikai kereslet.....	18
2.6.1. Vendégek számának alakulása 2008-16 között	18
2.6.2. Vendégéjszakák változása 2008-16 között	19
2.6.3. Komárom-Esztergom megye járásainak turisztikai vendégforgalma	22
2.6.4. Szállásdíj-bevételek alakulása 2008-16 között.....	24
2.6.5. SZÉP kártyával kiegyenlített szállásdíj	25
2.6.6. Kereskedelmi szálláshelyek szobakapacitás-kihasználtságának alakulása.....	27
2.7. Tematikus elemzések.....	28
2.7.1. Bányászati – ipari örökség	29
2.7.2. Esterházy – örökség	36
2.7.3. Ökoturizmus.....	40
2.8. Kérdőíves felmérés	48
3. Tematikus útvonalak és csomagajánlatok	53
I. Szénbányászat: A Zsigmondyak és a szén nyomában... ..	54
II. Kőbányászat: Kő kövön...marad: Az időtálló szépség ezernyi arca.....	59
III. Malmok: A malmokban se malmozzon: Mesebeli vízimalmok nyomában .	64
IV. Az Esterházyak öröksége	73
V. A természet ölelésében: 2 térség, 4 helyszín, 4 egyedi élmény	78
Hódító Túrák: ökoturisztikai (aktív turisztikai) látogatóösztönző-program Komárom-Esztergom megyében	85
4. Marketing stratégia	90
4.1. Termék (Product)	90
4.2. Ár (Price)	90

4.3.Értékesítési csatornák (Place)	90
4.4.Marketingkommunikáció (Promotion).....	90
4.5.Humán erőforrás (People)	95
5.Várható eredmények, hatások, javaslatok és azok monitoring rendszere	96
1. sz. melléklet: Tematikus vonzerő leltár.....	98
2. sz. melléklet: Komárom-Esztergom megyei ipari-bányászati emlékek körében végzett kutatás eredményei.....	99

1. Összefoglaló

A tanulmány célja a potenciális tematikák (bányászati-ipari örökség, Esterházy-örökség program, ökoturizmus) mentén elindulva a lehetőségek feltérképezése, a további fejlesztési lehetőségek feltárása, melynek nyomán pontos jövőkép alakítható ki, valamint megfelelő alapot nyújt a jövőbeni turisztikai termékek fejlesztéséhez. A szakmai megalapozó tanulmány elkészítéséhez több síkú kutatást végeztünk. Személyesen felkerestük a jelentősebb múzeumokat, kiállítóhelyeket bányászati és ipari tematikában, továbbá a Majki Kamalduli Remeteséget. Mindegyikben adatlap segítségével felmértük az aktuális helyzetet és a fejlesztési elképzeléseket, valamint kérdőíves kutatást valósítottunk meg a látogatóik körében. Felhasználtuk a Tata és Környéke Turisztikai Egyesület kutatását is, mely a városon belüli ökoturisztikai és Esterházy tematikájú létesítményeket érintette. Felkerestük az OMBKE megyei tagszervezeteinek képviselőit. Levelet küldtünk Komárom-Esztergom megye minden önkormányzatának, valamint az Észak-Dunántúli Nemzetközi Bányászati Klaszter tagjainak. A Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara segítségével is több felületen megjelent felhívásunk. Természetesen minden lelkes jelentkezőt, ötletadót személyesen, vagy telefonon megkerestünk. Fórumot szerveztünk a megye szakembereinek ökoturizmus tematikában és összehívtuk a jelentősebb Esterházy helyszínek képviselőit és a Kuny Domokos Múzeum szakértőit. Adatokat kértünk be a megyében működő helyi TDM szervezetektől. Összeállítottunk egy tematikus vonzerőleltárt az „elérhető” információk (települések weboldala, wikipedia, KEM értéktár) alapján, melyet a beszélgetések, fórumok, adatbekérések után kiegészítettünk. A tanulmány keretében az országos és regionális kínálatba is beilleszthető attrakciókat és szolgáltatásokat felfűző tematikus útvonalak, és ezekhez kapcsolódva a tematikus turisztikai programcsomagok összeállítását megalapozó szolgáltatói háló kialakítására került sor a vizsgált három témában, továbbá a kapcsolódó marketingstratégia is elkészült. E hiánypótló tanulmány megléte közös érdeke a megyei településeknek, turisztikai szolgáltatóknak, hiszen a különböző tematikák mentén fejlesztett attrakciók, önmagukban álló kínálati elemek, a turisztikai piacon szinte láthatatlanok. A tematikus kínálati elemeket összefogva sikeresebb megjelenés, piacra vitel garantálható.

2. Helyzetfelmérés

2.1. Komárom-Esztergom megye turisztikai szempontú általános bemutatása

Komárom-Esztergom megye sokszínű, változatos múltú megyéje Magyarországnak. Vértesszőlősön megtalálták a 300-350 ezer éves előember maradványait, őskori leleteket pedig több településen is feltártak. A neolitikumból származó csiszolt kőeszközök, agyagedények, valamint bronzkori emlékekből is igen gazdag anyag került elő e területről. A Római Birodalom határa, a Limes a Duna mentén húzódott, Brigetio (Szőny) a térség legnagyobb katonai központja volt. A népvándorlások idején germán és avar népek éltek a területen. Komárom és Esztergom vármegyéket István király hozta létre, a honfoglalást követően. A vármegyék határai többször módosultak és több alkalommal egyesítésre is sor került. E tekintetben jelentős eseményként emelhetjük ki, hogy 1543-ban Esztergom várát elfoglalták a törökök, 1786-ban II. József összekapcsolta a két vármegyét, a trianoni békeszerződést követően 1923-ban a Duna bal parti településeket Csehszlovákiához csatolták és a csonka vármegyéket egyesítették, az első bécsi döntés értelmében 1938-ban újra alakult a két történelmi vármegye, a II. világháborút követően pedig visszaállt a korábbi országhatár és kialakult Komárom-Esztergom vármegye. Az 1950-es megyerendezés során Tatabánya lett, akkori elnevezéssel Komárom megye székhelye. 1990-től Komárom-Esztergom megye nevet viselő megye területe napjainkban 2264 km²-re tehető, népessége 312 ezer magasságában mozog, 6 járást és 76 települést foglal magában, a megyei jogú városok száma 1 és a városok száma 11.

Komárom-Esztergom megye Magyarország északnyugati részén terül el, Győr-Moson-Sopron megye, Veszprém megye, Fejér megye, Pest megye között, Szlovákiával határosan. A megye fekvése kedvező, megközelíthető közutakon (M1-es autópálya, 1., 10., 11. számú elsőrendű főutak), vasúton (Budapest-Hegyeshalom-Rajka, Komárom-Esztergom, Székesfehérvár-Komárom, Tatabánya-Oroszlány, Budapest-Esztergom vasútvonal) és a dunai hajózási útvonalon. Dunai hídon át Komáromnál és Esztergomnál, Lábatlanon révvel Szlovákiából is könnyen megközelíthető. A kistelepülések menetrendszerinti autóbuszjáratokkal a városokból elérhetőek.

Komárom-Esztergom megye tájai a Kisalföldhöz és a Dunántúli-középhegységhez tartoznak. A Kisalföld kistájai közül itt található az Almás-Táti-Duna-völgy teljes területe, a Győr-tatai-teraszvidék és az Igmánd-Kisbéri-medence nagy része. A

Dunántúli-középhegység három nagy vonulata közül a Bakony, a Vértes-Velencei-hegyvidék és a Dunazug-hegység (Pilis, Gerecse, Visegrádi-hegység) érinti a megyét. A megye legmagasabb pontja a Dobogó-kő (700m). A megye jelentősebb állóvize a tatai Öreg-tó és az esztergomi Palatinus-tó, legnagyobb folyóvize a Duna.

A megye éghajlata száraz, mérsékelten meleg, enyhe telű. Az évi középhőmérséklet 10,5 °C, napfénytartam 2000 óra, évi csapadékmennyiség 600 mm. Az uralkodó szélirány nyugati-északnyugati.

2.2. Komárom-Esztergom megye természeti adottságai

Különleges **természeti adottságokkal** rendelkezik a megye, a természet védelme itt kiemelt fontosságú. Országos jelentőségű, egyedi védettséget élveznek a Duna-Ipoly Nemzeti Park területéhez kapcsolódó területek. Országos jelentőségű még a Gerecsei Tájvédelmi Körzet, a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet, a Természetvédelmi Területek (Dunaalmási-kőfejtők, Tatai Kálvária-domb, Vérteszőlősi előembertelep), valamint két Természeti Emlék Lábatlanon. A terület értékességét mutatja, hogy 60-nál is több helyi jelentőségű terület és emlék került még megnevezésre. Érinti a megyét a Vértesi Natúrpark és a Gerecse Natúrpark is. Komáromban kalcium-magnézium-hidrokarbonátos, kloridos és szulfátos minősített gyógyvíz található, arra gyógyfürdő is épült. A Neszmélyi Borvidék nedűi világhírűek.

2.3. Komárom-Esztergom megye kulturális adottságai

A megye **kulturális adottságokban** gazdag, mely színes és izgalmas történelmének köszönhető. Ha csak a jelentősebbeket emeljük ki, akkor is bő lesz a kínálat. A Magyar Nemzeti Múzeum Vérteszőlősi Régészeti Bemutatóhelyén találkozhatunk Samu életkörnyezetével, a Római Birodalom határai – a dunai limes magyarországi szakasza (Ripa Pannonica) világörökségi várományosi terület melynek olyan jelentős helyszínei vannak a megyében, mint Komárom és Almásfüzitő. Szintén világörökségi várományosi az Esztergomi és Visegrád középkori magyar királyi központok, valamint az egykori Pilisi Királyi erdő területe Esztergom, a magyar államalapítás bölcsője, a Dunakanyar egyik gyöngyszeme a Várhegyen álló Bazilikával és számtalan egyházművészeti értékével. A megye turisztikai kínálata bővelkedik egyéb egyházi emlékekben (Majki Kamalduli Remeteség, Dömös, Klastrompuszta, Csatka, stb.) valamint

várakban és kastélyokban egyaránt. A Komárom / Komarnoi erődrendszer a Duna és a Vág folyók összefolyásánál - Az erődrendszer magyarországi elemei: Monostori Erőd, Csillag Erőd, Igmándi Erőd is várományosi terület. az ipari – bányászati örökség is gazdag Komárom-Esztergom megyében, három fő központ Dorog, Tatabánya és Oroszlány. Tata barokk kisváros, tavaival, romantikus műemlékeivel jelentős turisztikai központnak számít. Bábolna és Kisbér pedig a lótenyésztés fellegvárai. A megye kistelepülésein tájházak, falumúzeumok, emlékházak mutatják be a népi életet, a nemzetiségi hagyományokat és a település híres szülöttének életét.

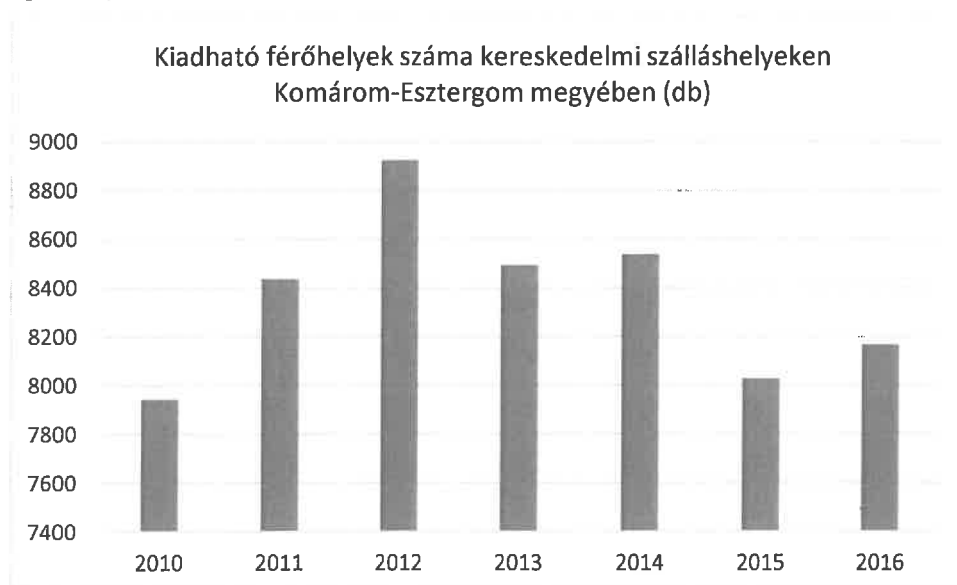
2.3. Komárom-Esztergom megye egyéb turisztikai attrakciók, lehetőségek
Komárom-Esztergom megye több nemzetközi hírű **rendezvény**vel büszkélkedhet. Ilyenek a Gerecse 50, Kinizsi 100 teljesítménytúrák, a Komáromi Napok, a Monostori Erőd rendezvényei, a Magyar Lovas Színház programjai, a tatai Víz-Zene-Virág Fesztivál, a Tatai Patara, a Tatai Sokadalom, a tatai Barokk Fesztivál, a Tatai Minimaraton Nemzetközi Utcai Futóverseny, a Tatai Öreg-tavi Nagy Halászat és a Tatai Vadlúd Sokadalom. Itt kell megemlíteni az esztergomi Várszínház előadásait, valamint a Bazilika hangversenyeit, a Kocsitoló Fesztivált Kocson, a neszmeilyi Hídverő Napokat, a Neszmeilyi Bor- és Halünnepet és a Bányász Napokat megyeszerte. Tatabányán működik a Jászai Mari Színház és a Vértess Agórája, melyek értékes és változatos programokat kínálnak egész évben. Egyre népszerűbb a dorogi Kosbor Fesztivál, a lábatlani Blues Fesztivál, a tatabányai Faszén Fesztivál és egyre több sportrendezvény kerül megrendezésre a megyében.

Sportolási és hobby lehetőségek kínálata is sokrétű. A hegységek túrázásra, zarándoklatra, nordic walking túrákra, kerékpározásra, lovaglásra alkalmasak. A megyét átszelik a Kék, Sárga, Piros, Zöld, IVV kijelölt túraútvonalak valamint a Mária Út, Gyöngyök Útja és a Magyar Zarándokút. A természetjárók kedvelt helyei a Rám-szakadék, Prédikálószték, Vadállókövek, Strázsa-hegy, Turul parkerdő, Basaharc, Pusztamarót, Tardos – Malomvölgy, Táncsics túraútvonal-Bakonyalja). Közkedvelt horgásztavak, vadászatra kijelölt területek, vízi sportolási lehetőségek várják az érdeklődőket. A megyében több helyszínen kiépített kerékpárutak állnak a kerékpárosok rendelkezésére. Legjelentősebb és legnépszerűbb az Által-ér völgyi kerékpárút, mely összeköti Tatabányát Dunaalmással. Jelentős az elit és extrém sportolási lehetőségek kínálata is (pl.:

golf, lövészet, síoktatás, barlangászat, sziklamászás, paplanernyő, siklóernyő, via ferrata, gokart, hőlégballon, kisrepülő). A nagyobb településeken uszodák, konditermek, jóga stúdiók sora lelhető fel. Megyeszerte találkozhatunk kalandparkokkal, strandfürdőkkel, fedett élményfürdővel Esztergomban és Tatabányán.

2.4. Komárom-Esztergom megye szálláshely és vendéglátóhely kínálata
Komárom-Esztergom megye általános infrastruktúrája fejlett, a kereskedelmi egységek és szolgáltatások széles választéka adott.

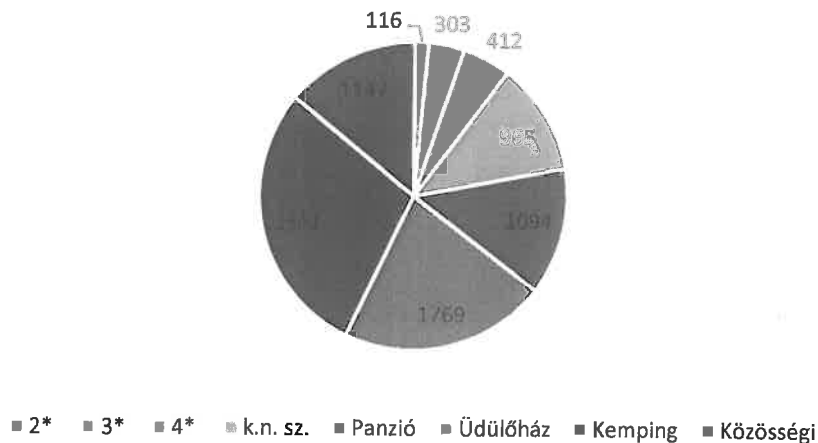
A megyében a **kereskedelmi szálláshelyek** 2016-ban 94 db egységgel, 2172 szobával, 8167 férőhellyel várták a vendégeket. Ez a Közép-dunántúli régió kapacitásának 22,2 %-át, Magyarország szálláshely kapacitásának pedig 2,8 %-át tette ki. 2010 és 2016 között az értékek jelentősen ingadoztak, ezt az alábbi ábra mutatja be:

Forrás: KSH, saját szerkesztés

2016-ban kereskedelmi szálláshelyeken kiadható férőhelyek nagy része kempingekben, szállodákban (2*,3*,4*,k.n.) és üdülőházakban volt biztosított. A kiadható férőhelyek megoszlását az alábbi ábra mutatja be:

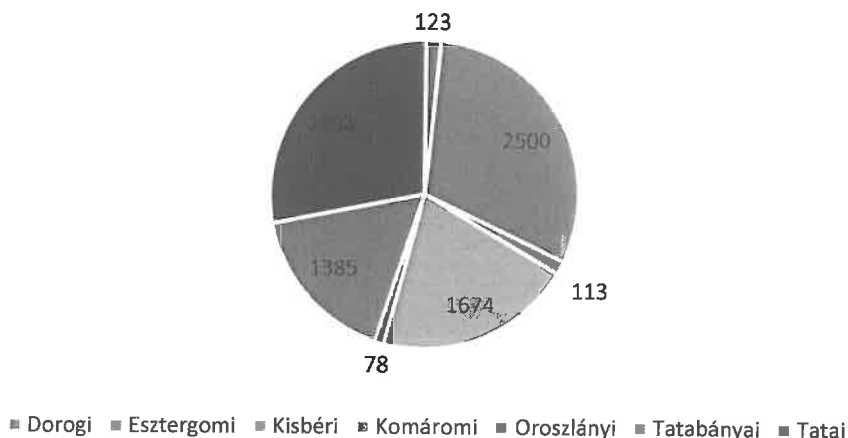
Kiadható férőhelyek megoszlása kereskedelmi szálláshelyeken
Komárom-Esztergom megyében 2016-ban (db)

Forrás: KSH, saját szerkesztés

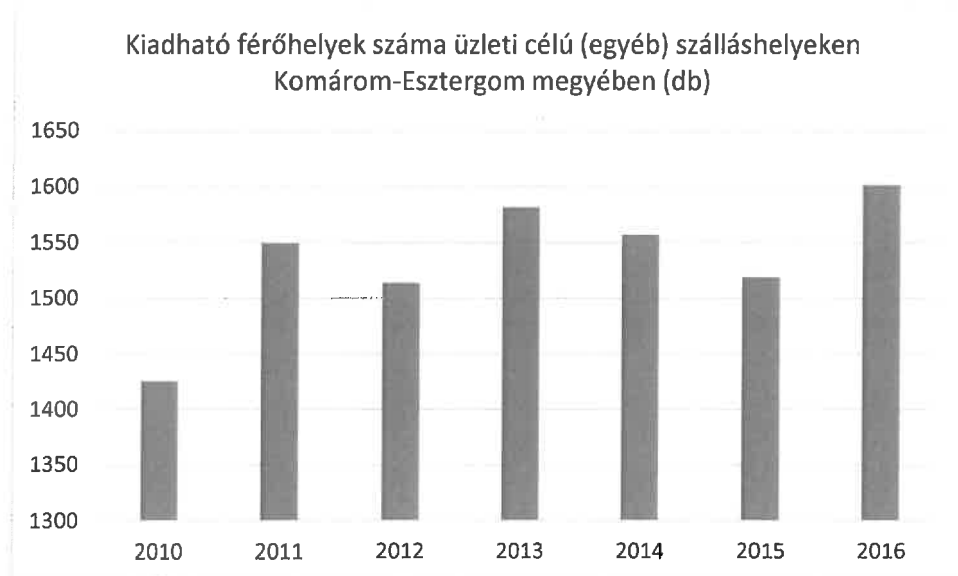
Komárom-Esztergom megyén belül az esztergomi és a tatai járás rendelkezik a legjelentősebb szálláshely kapacitással, a megyei férőhelyek járásonkénti megoszlását az alábbi ábra mutatja be:

Kiadható férőhelyek száma kereskedelmi szálláshelyeken 2016.
évben járásonként (db)

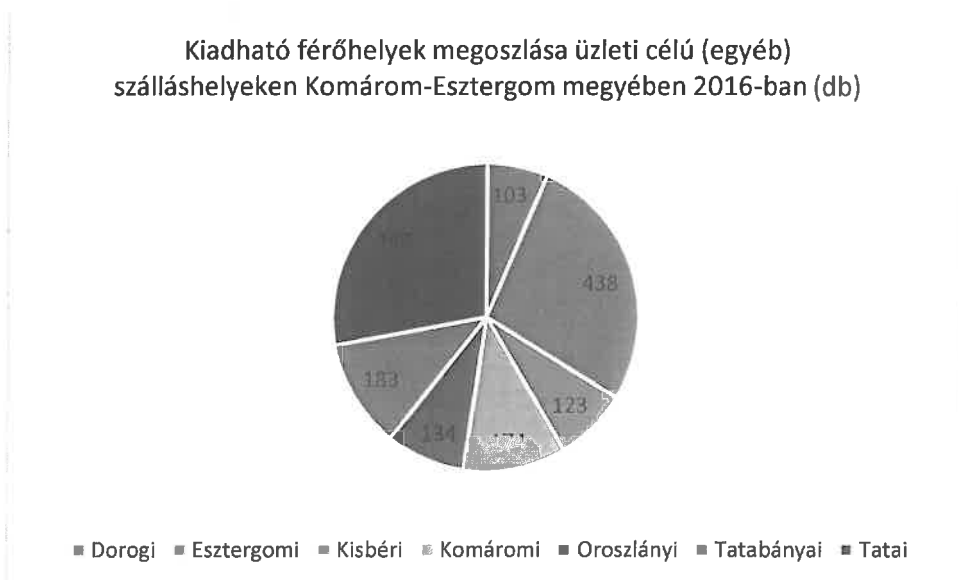
Forrás: KSH, saját szerkesztés

Komárom-Esztergom megyében az **üzleti célú (egyéb) szálláshelyeken** 2016-ban 218 db egységgel, 644 szobával, 1602 férőhellyel várták a vendégeket. Ez a Közép-dunántúli régió kapacitásának 4,5 %-át, Magyarország szálláshely kapacitásának pedig 0,7 %-át tette ki. 2010 és 2016 között az értékek kismértékű ingadozást mutattak, ezt az alábbi ábra szemlélteti:

Forrás: KSH, saját szerkesztés

2016-ban Komárom-Esztergom megyében az üzleti célú (egyéb) szálláshelyek 14,7 %-a volt falusi szálláshely. A megyén belül a tatai és az esztergomi járás rendelkezik a legjelentősebb szálláshely kapacitással, a megyei férőhelyek járásonkénti megoszlását az alábbi ábra mutatja be:

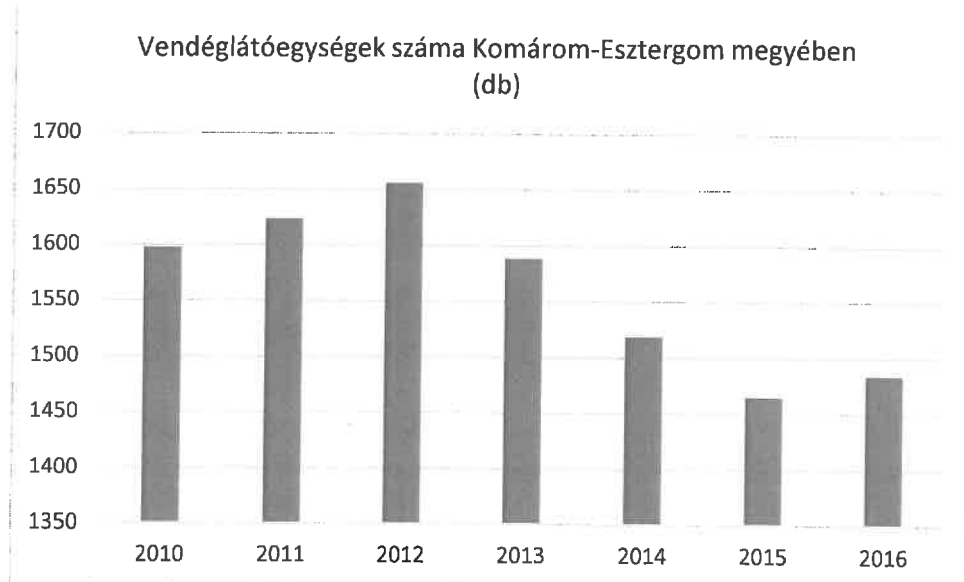

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A belföldi turizmus élénkítésének egyik eszköze a SZÉP-kártya. Komárom-Esztergom megyében 2016-ban 62 db elfogadó egységet tartottak számon.

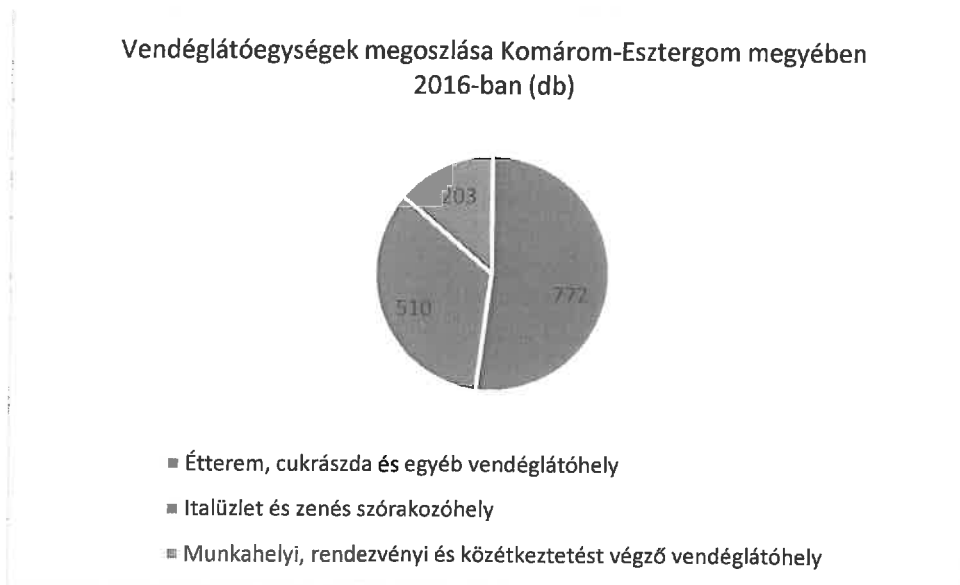
2016-ban 1485 db **vendéglátóegység** működött Komárom-Esztergom megyében. Ez az érték a régiós kapacitás 24,8 %-a és az országos kapacitás 2,9

%-a. Ezeknek az egységeknek a számában jelentős csökkenés tapasztalható a vizsgált időszakban, mely az alábbi ábrán követhető:

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A megyében működő vendéglátóegységek nagy része étterem, cukrászda és egyéb vendéglátóhely, a megoszlást szemlélteti az alábbi ábra:

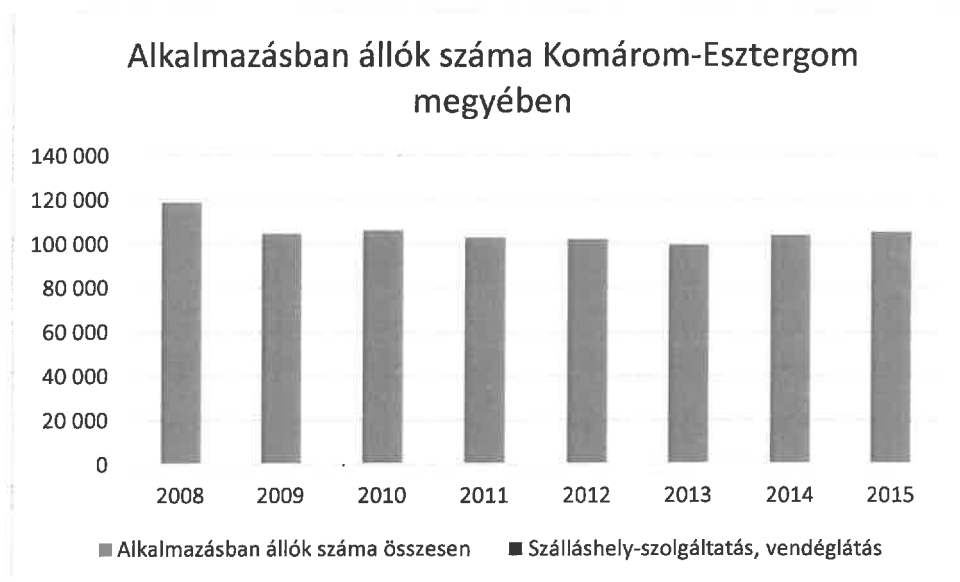

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A szálláshelyek és vendéglátóhelyek kínálatának vizsgálata a KSH tájékoztatási adatbázisát felhasználva készült.

Komárom-Esztergom megyében szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás területén alkalmazásban állók számának vizsgálatához forrás a Központi Statisztikai

Hivatal (www.ksh.hu) egyedi kérésre összeállított táblázatos adatállománya volt. Turisztikai területen, megyei szinten a KSH adatait alapul véve a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (I) különíthető el egyértelműen a gazdasági ágankénti vizsgálat során. A megyében az alkalmazásban állók száma és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén alkalmazásban állók száma is csökkent 2008-hoz képest. Az adatok a vállalkozások, a költségvetési szervezetek és a kijelölt non-profit szervezetek adatait tartalmazzák TEÁOR'08 szerinti bontásban, telephely szerint. Az alkalmazásban állók közel 2,5 %-a dolgozik a turisztikai szektorban a megyében, az országos arányszám a 4,5 % volt 2015-ben.

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A turisztikai szektorban alkalmazásban állók 34,5 % volt nő, 62,5 %-a pedig teljes munkaidőben foglalkoztatott Komárom-Esztergom megyében.

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 dokumentumban megfogalmazódik, hogy a turisztikai alapágazat vizsgálatához a rendelkezésre álló adatok, információk sok esetben hiányosak, valamint a turizmust összetettség jellemzi, ami megnehezíti az elemzéseket. Központi elemzésekből tudható, hogy a szektorban az átlagkereset alacsony és jellemző a minimálbéren történő foglalkoztatás. A turizmus ágazatban is megjelenik a munkaerőhiány és a fekete – és szürkegazdaság, melynek arányát központilag munkaerő-piaci és képzési terület szabályozásával kívánják csökkenteni. A Turisztikai és Vendéglátó Munkaadók Országos Szövetsége (VIMOSZ) kiemelten fontosnak tartja a munkaerőhiány megoldását a szektorban. Jelentős lépéseket tettek már e témában. Jelenleg a GINOP egy nyertes pályázata keretében az ágazat

jellegzetességeire szabott képzésekkel, eszközökkel kívánják a munkaadókat, munkavállalókat, munkavédelmi képviselőket segíteni. Felmerült egy garantált bérminimum meghatározása, illetve a nyugdíjasok, vagy külföldi munkavállalók bevonása a munkaerőpiacra.

2.5. Komárom-Esztergom megye turisztikai szervezetei
Komárom-Esztergom megyében négy turisztikai desztináció menedzsment (TDM) szervezet működik.

A **Komáromi Turisztikai Egyesület** 2010-ben alakult, 30 tagot számlál. Az egyesület Komárom Város Önkormányzatával kötött hosszú távú együttműködési megállapodás alapján üzemelteti a helyi Tourinform Irodát. Mint helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezet legfontosabb feladata a partnerség kialakítása, szoros kapcsolattartás és együttműködés a turizmusban közvetlenül és közvetetten érdekelt helyi szereplőkkel (önkormányzatok, vállalkozói és civil szektor), a szakmai érdekképviselet és a komplex információ-menedzsment rendszer (információs iroda, kiadványok, IT, egyéb marketingkommunikációs eszközök) működtetése. A szervezet tartja fent a városi turisztikai portált (www.iranykomarom.hu), valamint informatív kiadványokat készít (pl.: rendezvénytár, városkalauz). Fontos feladata a helyi szintű turisztikai kutatási és monitoring tevékenységek és a helyi adottságokon alapuló turisztikai termékfejlesztés megvalósítása. Kiemelt szerepe van a térségbe érkező kirándulók és turisták számára a szabadidő hasznos eltöltését szolgáló garantált és fakultatív programok szervezésében (pl.: városnéző sétákat szervez), meghirdetésében. Szoros kapcsolatot ápol a határon túli városrészsel és kiemelten kezeli a helyi és egyéb művészeti termékek árusítását.

A **Tata és Környéke Turisztikai Egyesületet** a térség turisztikai fejlesztéséért közösen tenni akaró önkormányzati, vállalkozói és civil szervezetek, valamint magánszemélyek hívták életre 2010-ben. Az alapítók olyan szakmai műhely létrehozását tűzték ki célul maguk elé, amely képes az alulról építkező szemléletmódot érvényre juttatni úgy, hogy a turizmusban közvetlenül vagy közvetve érdekelt szolgáltatói csoportok fejlesztési elképzeléseit, javaslatait összegyűjteni, majd azokat tervezett, szervezett formában tudatosan megvalósítja, miközben figyelembe veszi az utazók elvárásait és igényeit is. Tatán Tourinform Irodát működtet. Csatlakozó Önkormányzatok: Tata, Baj, Kocs, Vértesszőlős, Dunaalmás, Dunaszentmiklós, Neszmély, Szomód, Ács, Bábolna,

Nagyigmánd, Oroszlány, Kisbér, Tárkány, Ászár, Császár, Ete, Almásfüzitő. A szervezet marketing kommunikációja széleskörű, többek között weboldalt működtet (www.visittata.com), aktívan megjelenik a közösségi médiában, évente több kitelepülésen is részt vesz és több kiadványt is készített (pl.: Tata térkép, eseménynaptár, Csúcsformában! Természetesen! – Aktív és ökoturisztikai ajánló). A térségében több mint 10 településen kártyás információs pontot tartanak fent, Tatán két érintőképernyős információs ponttal rendelkeznek, valamint kiterjedt turisztikai információs táblarendszerrel. 2017-ben beindították egyedi szolgáltatásukat a „Várbörtön legendája” c. szabadulós játékot és több szervezett programmal várták a vendégeket:

1. Városi séta édes meglepetéssel – Tata (TataTE)
2. A remeték világa – Oroszlány-Majkpuszta (TataTE)
3. Egy város – két ország – Komárom (TataTE)
4. Mátyás király útja – Tata (TataTE)
5. Irodalmi és más ínyencségek a Duna mentén – Dunaalmás, Neszmély (TataTE)
6. Lovas Fellegvár a Bakonyalján – Kisbér, Ászár (TataTE)
7. Séta Niki gróffal – A kastély és az uradalmi központ – Tata (TataTE)
8. Baji bormaraton – Baj (TataTE)
9. A hamisítatlan vadnyugat – Császár (TataTE)
10. Séta az építőmesterrel Fellner Jakab uradalmi építőmester kézjegye – Tata (TataTE)
11. A remeték és a bányászok világa – Oroszlány, Majpuszta (TataTE)
12. Ló, kocsi...lovaskocsi! – Bábolna, Kocs (TataTE)
13. Városnéző túra elektro-mopeddel – Tata (TataTE)
14. Séta a tatai malmok nyomában – Tata (TataTE)
15. A Gerecse vadregényes világa – Tata, Agostyán-Tardos (TataTE)

A Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft., mint térségi szintű TDM szervezet működik alapítója két helyi TDM szervezet (Tata és Környéke Turisztikai Egyesület, Komáromi Turisztikai Egyesület) és a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat. Az alapításra 2011-ben került sor, a szakmai tevékenység megkezdésére pedig 2013-ban, a KDOP-2.1.2-12-2012-0012 azonosítószámú pályázat megvalósításával. A pályázat keretében kialakításra került a szervezet, a térség arculata, elkészült több fejlesztési tanulmány, lezajlott egy

vendégelégedettség kutatás és megvalósultak az első kulcsprojektek. Beindításra került a Duna-Gerecse Turisztikai Kedvezménykártya rendszer, kialakításra kerültek a Gerecse Natúrpark első tanösvényei, megújult a térségi túra útvonalak nagy része, beszerzésre került egy komplett rendezvény infrastruktúra és a képűjság alapú információs pontok kialakításához televíziók és mini PC-k (több mint 10 helyszínen működnek már ezek a készülékek). A térségben elkészült 14 mobilapplikációs túra, kezdetét vette a mindennapos, megtervezett marketingtevékenység, több kiadvány is készült és az online marketing területén is jelentős változások történtek. A szervezet fő feladatai a térségi szintű turisztikai kutatás, képzés és marketing. A szervezet a Nemzetgazdasági Minisztériumnál regisztrációval rendelkezik (TDM-REG-54/2011), továbbá tagja a Magyar TDM Szövetségnek. 2016. februárjában, az újonnan létrejött Dorog és Térsége Turizmus Egyesület, 2017-ben pedig Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzata is csatlakozott a Kft.-hez. Így jelenleg a szervezet lefedettségi területe a következő településekre terjed ki: Komárom, Tata, Baj, Kocs, Vértesszőlős, Dunaalmás, Dunaszentmiklós, Neszmély, Szomód, Ács, Bábolna, Nagyigmánd, Oroszlány, Kisbér, Tárkány, Ászár, Császárt, Ete, Dorog, Csolnok, Sárisáp, Piliscsév, Lábatlan, Bajót, Nyergesújfalu, Süttő, Almásfüzitő, Tatabánya. A szervezet együttműködik szakmai dokumentumok kidolgozásában, rendezvények szervezésében, működteti a www.duna-gerecse.hu oldalt.

A **Dorog és Térsége Turizmus Egyesület** 2015 szeptemberében jött létre. Az egyesület alapításához helyi szolgáltatók, önkormányzatok és magánszemélyek igényének felmerülése vezetett, arra, hogy kezdődjék meg a szervezett és tervezett turizmusfejlesztés a térségben. Dorogon információs irodát működtet. Helyi szintű TDM szervezetként működik. Csatlakozott önkormányzatok: Dorog, Csolnok, Sárisáp, Piliscsév, Lábatlan, Bajót, Nyergesújfalu, Süttő. Információkat weboldaluk (www.dorogestersege.com) a közösségi média és kiadványai segítségével közvetítenek. A szervezet 2017-ben már érdekes és izgalmas programokat szervezett építve az aktív turisztikai kínálatra és a helyi termékekre:

1. Pikniktúrák a vidék ízeivel: Pilis Bor-tor túra; Egy falat barlang-kaland; Vadat és halat, s mi jó falat; Tóparti lovas-piknik
2. Aktív délutánok, izgalmas hétvégék: Kalandozás a palán, Levendulás kerékpártúra, Lovastúra a Dorogi medencében, Búvárkodás, Sátorkőpusztai-kristálybarlang felfedezése, Siklóernyőzés a Mókus-hegyről

3. Ajándékozz élményt programcsomagok: uszodabérlés és kajakozás, uszodabérlés és lovastúra, kajakozás, búvárkodás, siklóernyőzés

Az **Esztergom és Térsége Turisztikai Egyesület** szintén 2015-ben alakult meg 28 tag részvételével. Csatlakozott önkormányzatok: Esztergom, Bajna, Dömös, Epöl, Keszthely, Mogyorósbánya, Pilismarót, Tát, Tokod. A szervezet információs irodát működtet Esztergomban, a Széchenyi téren, több kiadványt (pl.: Vár Esztergom!, Esztergom és térsége térkép) is megjelentettek és elindították a www.iranyesztergom.hu weboldalt. Aktívan közreműködnek rendezvények szervezésében, például 2017-ben együttműködtek a XVIII. Országos TDM Konferencia előkészületeiben és lebonyolításában. Kezdeményezésükre indult el a „Multúra – Meseturizmus Esztergomban” program, melynek a keretében a város és a környéke mesés utazással ismerhető meg és minden felfedezőnek egy esztergomi Multúra jelvény jár. Másik kiemelkedő kezdeményezésük a „Múzeum Menü Esztergom”. Minden lelkes kiránduló, aki ellátogat két esztergomi múzeumba, érvényesítteti az akcióhoz tartozó kupont 15 % kedvezményt kap az akcióban részt vevő vendéglátóhelyeken. Határmenti és eurorégiós kapcsolatokat is ápolnak.

A Falusi és Agroturizmus Országos Szövetségének a megyében is működik tagszervezete (Egyesület a Komárom-Esztergom Megye Falusi Turizmusért), mely a megyei falusi szálláshelyeket fogja össze.

A Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat turisztikai feladatokat már csak elvétve lát el. Területfejlesztési tevékenysége, valamint a nemzetközi kapcsolatok ápolása során azonban gyakran merülnek fel a turisztikai területhez is köthető elemek. Az Önkormányzat legrégebbi kapcsolata a skóciai Midlothian-nal, ami 1973 óta él, egyetlen hagyományos közös rendezvény a Barátság Fesztivál, három nemzet kultúrcsoportjainak részvételével. Bányászati tematikában a National Mining Museum Scotland (<https://nationalminingmuseum.com/>) létesítménnyel kezdődött el a kapcsolatfelvétel. A német Rajna-Pfalz Tartomány Sportszövetségével 1991 óta áll fenn a partnerség kimondottan sport tematikában, ez az aktív turisztikai kínálat fejlesztését is szolgálta az elmúlt években. A Németországi Main-Kinzig járással 1993 óta fennálló együttműködés a hagyományosan megrendezésre kerülő programokra (pl.: Wächtersbachi Vásár – minden év tavaszán, a megye

és a régió, valamint Magyarország turisztikai kínálatának prospektusokkal, szóróanyagokkal, történő bemutatása, Jugendworkcamp – minden második év nyarán, öt nemzet (7 csapat) részvételével, évente más-más helyszínen került megrendezésre az együttműködő térségekben. A megyét 5+1 fős csapat képviselte a rendezvényen.) épült, de már nem aktív. Heinsberg járással 1999-ben kezdődött a partnerség, itt is a hagyományos rendezvények dominálnak. 2017-ben a Barátság Fesztiválon a megyei delegáció tagjai voltak az Oroszlányi Bányászati Múzeum és a Tatabányai Múzeum igazgatói, és együttműködési megállapodást írtak alá a Förderverein Schacht 3 Hüchelhoven e.V. - Zeche Sophia-Jacoba in Hüchelhoven bányászati létesítménnyel. A Kínai Henan Tartománnyal 2002-óta áll fenn testvérmegyei kapcsolat. Az együttműködés főbb területei a gazdaság-fejlesztés, a kultúra és a turizmus voltak. A 2007-es évben e partnerkapcsolat háttérbe szorult. 2003-ban létesült partnerség a szlovákiai Nyitra Önkormányzati Kerülettel, korábban jelentős együttműködések valósultak meg turisztikai területe is (pl.: Agrokomplex kiállításon való közös megjelentés). Jelenleg a Komárom-Esztergom Megyei Szlovák Önkormányzat a Nyitra Megyei Közművelődési Központtal minden évben együttműködési megállapodás keretében több közös programot bonyolít le. 2008-ban partner lett a lengyel Świętokrzyskie Vajdaság is.

A Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat fontosnak tartja a megyében a bányászati értékek, hagyományok megőrzését, ezért egyeztető fórumokat kezdett szervezni 2016-ban és együttműködési megállapodást javasolt kötni a megyében működő bányászati múzeumok és kiállítóhelyek között. Cél, a szakmai eszmecserék rendszeressé tétele, közös megjelenési fórum, melyek megvalósításához az Önkormányzat koordinációs segítséget nyújt.

Komárom-Esztergom megyében három vidékfejlesztési egyesület működik (Vértes-Gerecse Vidékfejlesztési Egyesület, Duna-Pilis-Gerecse Vidékfejlesztési Egyesület, Bakonyalja-Kisalföld Kapuja Vidékfejlesztési Egyesület). Tevékenységük sok esetben turisztikai vetületű. 2017-ben például közös pályázatokat nyújtottak be TDM szervezetekkel a VP keretében bányászati, ökoturizmus és aktív-kerékpáros turizmus témában (termékfejlesztés és marketingkommunikáció). Kiemelendő továbbá, hogy a LEADER pályázatokat e szervezetek koordinálják.

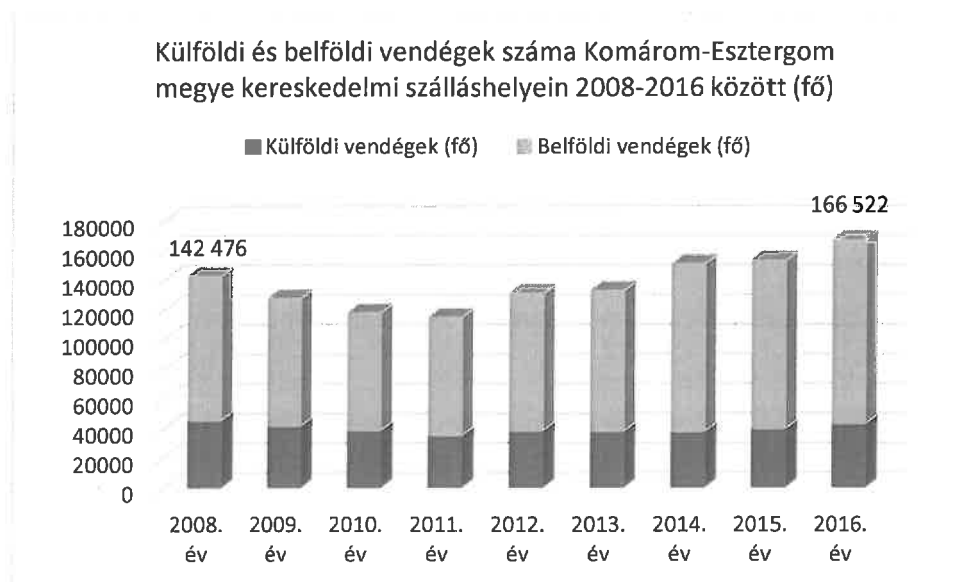
2.6. Komárom-Esztergom megye iránti turisztikai kereslet

2.6.1. Vendégek számának alakulása 2008-16 között

Az elmúlt kilenc évet vizsgálva megállapítható, hogy országos szinten a gazdasági válságot követően 2011-től folyamatosan növekedik a vendégérkezések száma és 2016-ra elérte a 11.117 ezret, ami 2008-tól 45%-os növekedés volt. Az országos adatokat vizsgálva azt láthatjuk, hogy a kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált vendégérkezések számának mintegy 48%-át külföldi turisták teszik ki, ami elsősorban Budapest kiemelkedő külföldi vendégforgalmának köszönhető. Ez az arány vidéken egész más értékeket mutat.

Közép-Dunántúl esetében azt láthatjuk, hogy 2008-ban 216 ezer külföldi vendégérkezést regisztráltak, és ez 2016-ra 1%-kal emelkedett mindössze. Ugyanebben az időszakban a vendégérkezések száma 36%-kal növekedett a belföldi forgalomnak köszönhetően, így nem meglepő, hogy a korábbi 28%-os külföldi vendégarány 2016-ban már alig haladta meg a 20%-ot.

Komárom-Esztergom megyében még csekélyebb bővülést tapasztalunk, a vendégérkezések terén a növekedés kilenc év alatt 17% volt.

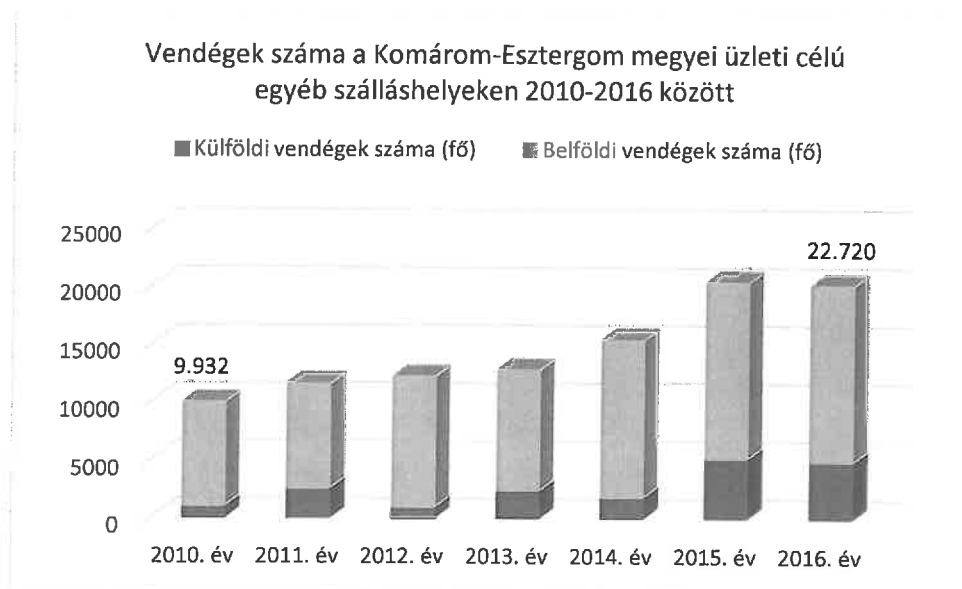

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A megyében a belföldi vendégkör dominanciája egyértelműen látszik az ábrán. Jóllehet a külföldiek száma a vizsgált időszakban 5,3%-kal csökkent, arányuk a korábbi 31,7%-ról 25,7%-ra csökkent. Ezen a téren az érdemi változás feltétele a szállodai szegmens fejlesztése és a célcsoportra fókuszált turisztikai termékfejlesztés.

A szálláshelyek másik csoportjában, az üzleti célú egyéb szálláshelyek esetében is vizsgáltuk a vendégérkezések számát. Országos szinten dinamikus növekedést láthatunk a vendégérkezések terén, főleg az utóbbi három évben. Ebben a szállástípusban a külföldi vendégek aránya 40% volt 2016-ban, ami jelentős növekedés a hat évvel korábbi 27%-hoz viszonyítva.

Komárom-Esztergom megyében hasonló dinamikus növekedést láthatunk, az elmúlt hét év alatt több mint duplájára nőtt a vendégérkezések száma.

Forrás: KSH, saját szerkesztés

Az üzleti célú egyéb szálláshelyeken éjszakázó külföldiek aránya a korábbi 10%-ról 24,4%-ra nőtt, jöhetnek a belföldi vendégkör ebben a szegmensben is dominál.

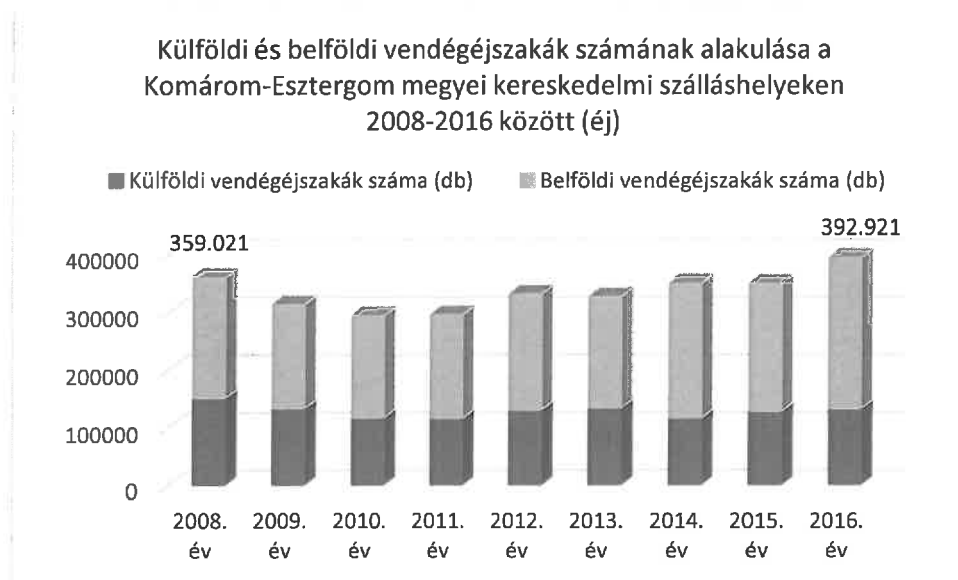
Összességében megállapítható, hogy Komárom-Esztergom megyébe 2016-ban összesen 189.242 vendégérkezést regisztráltak a szálláshelyeken, melyek közül 88% a kereskedelmi szálláshelyeken jelentkezett. Külföldi vendégérkezést ezalatt az idő alatt 48.024 esetben rögzítettek, ami 25%-os arányt jelent.

2.6.2. Vendégéjszakák változása 2008-16 között

A vendégérkezések száma mellett fontos vendégforgalmi adat a kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált vendégéjszakák száma is. Itt azt láthatjuk, hogy országos szinten 2008 és 2016 között 38%-os növekedés történt annak ellenére, hogy a gazdasági válság visszavetette a turizmust is. 2016-ban az ország kereskedelmi szálláshelyein 27.629 ezer éjszakát töltöttek el a vendégek, akik

50%-a külföldi turista volt. Országos szinten a külföldiek aránya nem változott érdemben a 2008-as adatokhoz viszonyítva.

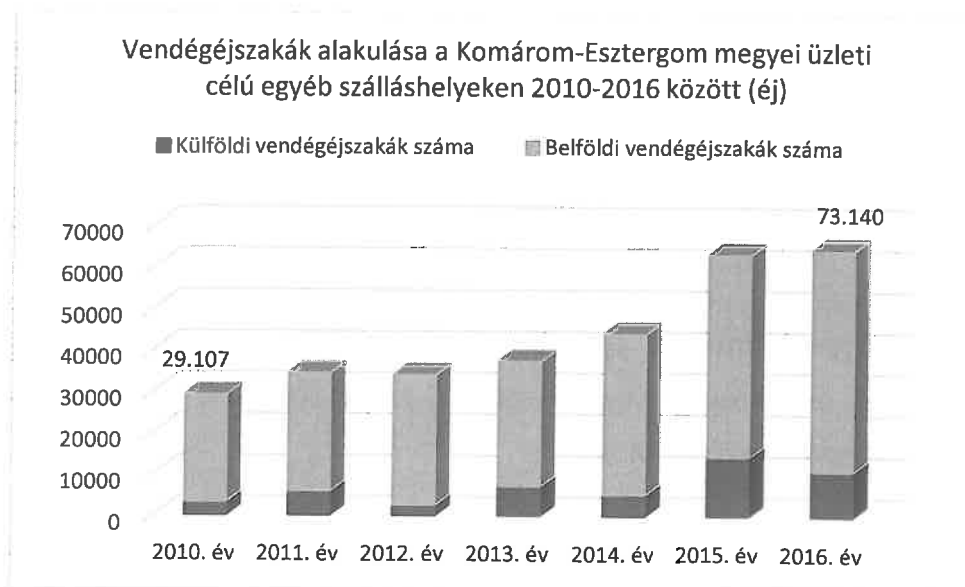
Közép-Dunántúl régióban – akárcsak a vendégérkezések tekintetében – a vizsgált időszakban az átlag alatti növekedési ütemet regisztráltak, itt 24%-kal nőtt 2008 és 2016 között a turisták által kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött éjszakák száma.

Forrás: KSH, saját szerkesztés

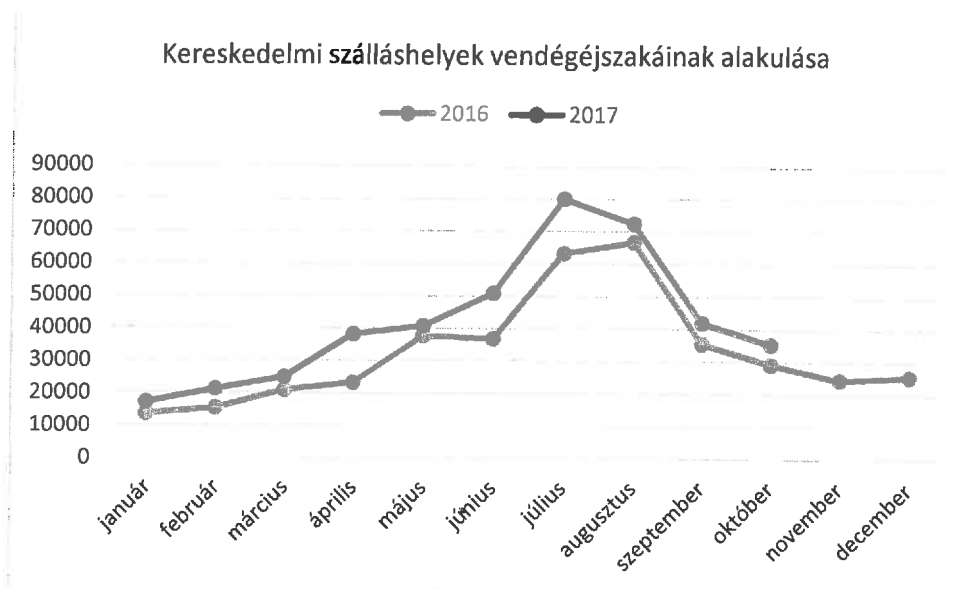
Komárom-Esztergom megyében jóval nagyobb mértékű visszaesést okozott a gazdasági válság és az azt követő recesszió, a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma 2008 és 2016 között 9%-kal növekedett összességében. Jóllehet az utóbbi két évben ismét növekedésnek indult a külföldi vendégéjszakák száma, de még mindig 13%-kal elmarad a kilenc évvel ezelőtti regisztrált adattól. A külföldi éjszakák részaránya a korábbi 42%-ról mára 33%-ra esett vissza.

A másik szálláshely típusban, az üzleti célú egyéb szálláshelyeken szintén dinamikus növekedés volt tapasztalható a vendégéjszakák számának alakulása terén. 2016-ban Magyarországon 6,4 millió vendégéjszakát töltöttek el a turisták összesen, melyen belül 54% volt a belföldiek aránya. Ebben a szállástípusban az elmúlt hét évben növekedett a külföldiek által eltöltött éjszakák részaránya a korábbi 33%-ról 46%-ra. Ehhez hasonló – bár szerényebb mértékű – tendencia jelentik meg Komárom-Esztergom megyében is, ahol a korábbi 11%-ról emelkedett fel a külföldi vendégéjszakák aránya 17% fölé.

Forrás: KSH, saját szerkesztés

Összességében megállapítható, hogy 2016-ban a turisták összesen 466.061 éjszakát töltöttek el a különböző szálláshelyeken, melyek 84%-a kereskedelmi szálláshelyeken jelent meg.

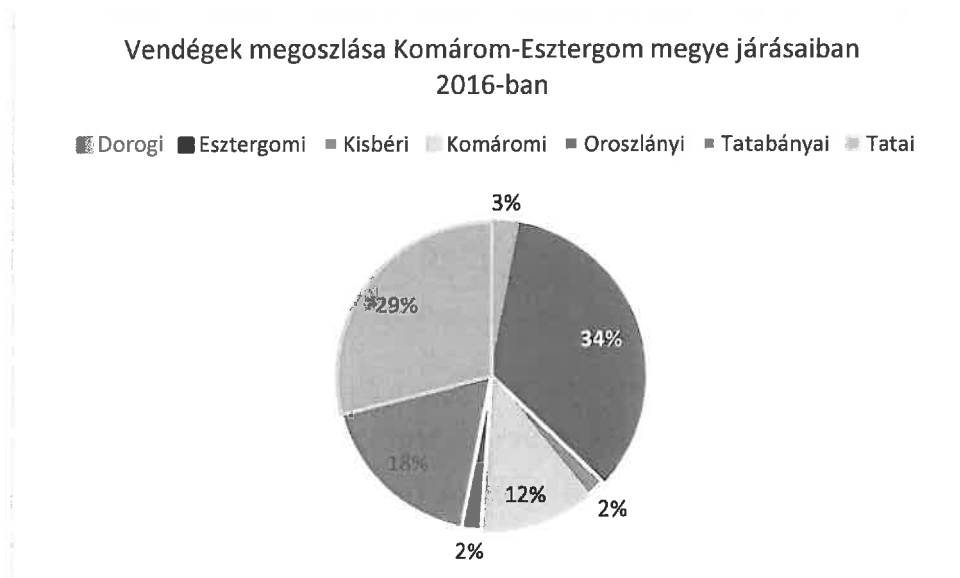
Forrás: KSH, saját szerkesztés

Komárom-Esztergom megyében is jelentkezik a szezonális hatás, jellemzően április és szeptember között lehet nagyobb forgalomra számítani a szálláshelyeken. A főszezon júliusban és augusztusban van, 2017-ben a júliusi forgalom volt a legerősebb. Meg kell említeni, hogy a megyében különösen erős az egynapos látogató forgalom, mely nem jelenik meg a szálláshelyekre

koncentráló statisztikai adatgyűjtésekben. Természetesen a kirándulóforgalom is mutat szezonalitást, de jóval kiegyenlítettebb, mint a szálláshelyek esetében. Az átlagos tartózkodási idő Komárom-Esztergom megyében 2,4 éjszaka volt 2016-ban, ez az országos érték (2,5 éj) és a régiós érték (2,7 éj) alatt marad.

2.6.3. Komárom-Esztergom megye járásainak turisztikai vendégforgalma

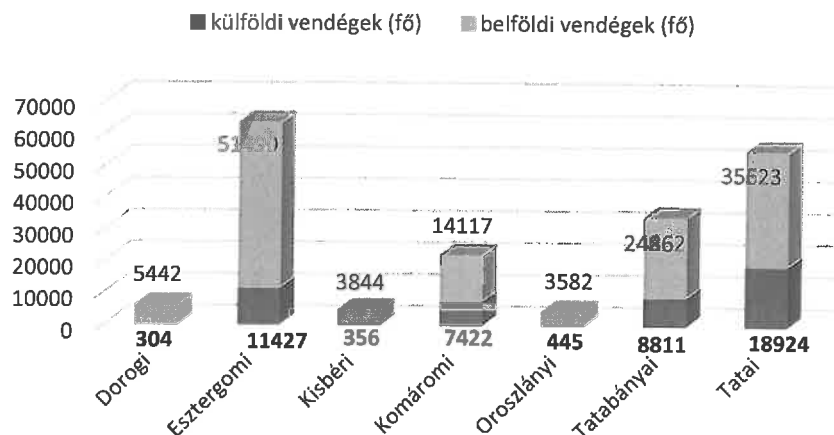
Az eddig bemutatott megyei adatokat érdemesnek tartjuk megvizsgálni járási szinten is annak érdekében, hogy megfelelő képet kapjunk a vendégforgalomról és részben a vendégáramlásról is.

Forrás: KSH, saját szerkesztés

Mint az az előző fejezetből kiderült, 2016-ban összesen 186.649 vendégérkezést regisztráltak összesen Komárom-Esztergom megyében a szálláshelyeken. Ezen vendégforgalom majd kétharmad része két járásra koncentrálódik, az Esztergomi és a Tatai járásra.

Vendégérkezések Komárom-Esztergom megye járásaiban
2016-ban (fő)

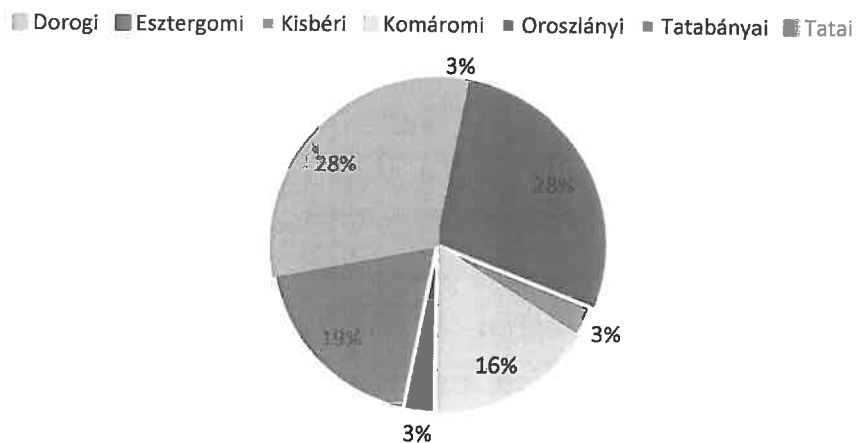

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A külföldi és belföldi vendégforgalom megoszlása ugyanezt a megoszlást erősíti meg, azaz a két leglátogatottabb járásban jelenik meg érdemi külföldi vendégkör. Az további kutatásokat igényelne, hogy pontosan megállapítható legyen utazásuk motivációja, anélkül azt vélelmezzük, hogy a külföldiek nem feltétlenül szabadidős turisták.

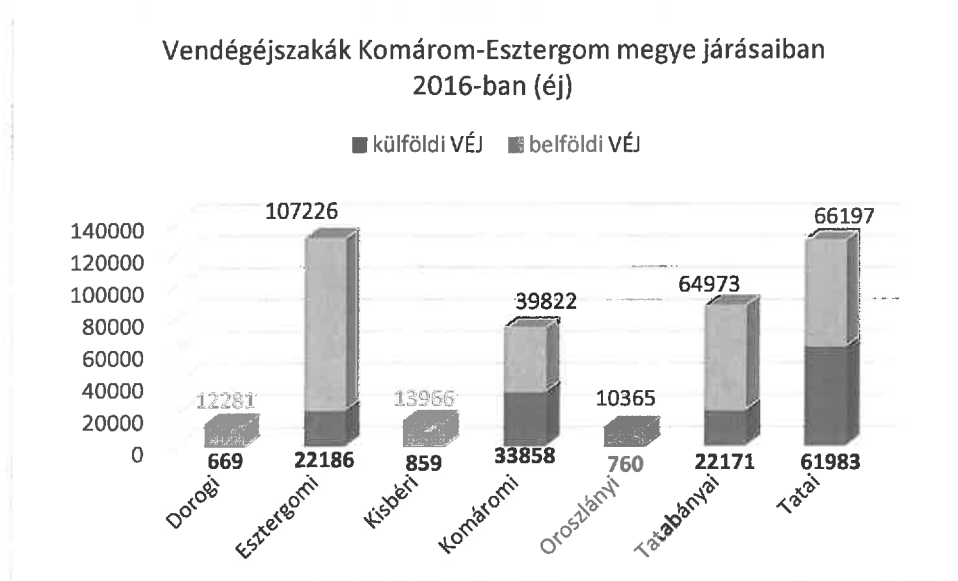
A megyébe érkező vendégek által eltöltött vendégéjszakák száma bár hasonlóan alakultak tavaly, az ábrán mégis jól látható az eltérő motivációra utaló megoszlás.

Vendégéjszakák megoszlása Komárom-Esztergom megye
járásaiban 2016-ban

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A Komáromi járás nagyobb arányú részesedése a vendégéjszakákból mindenképp utal a hosszabb tartózkodási időre, ami elsősorban egészségturisztikai kínálatának köszönhető.

Forrás: KSH, saját szerkesztés

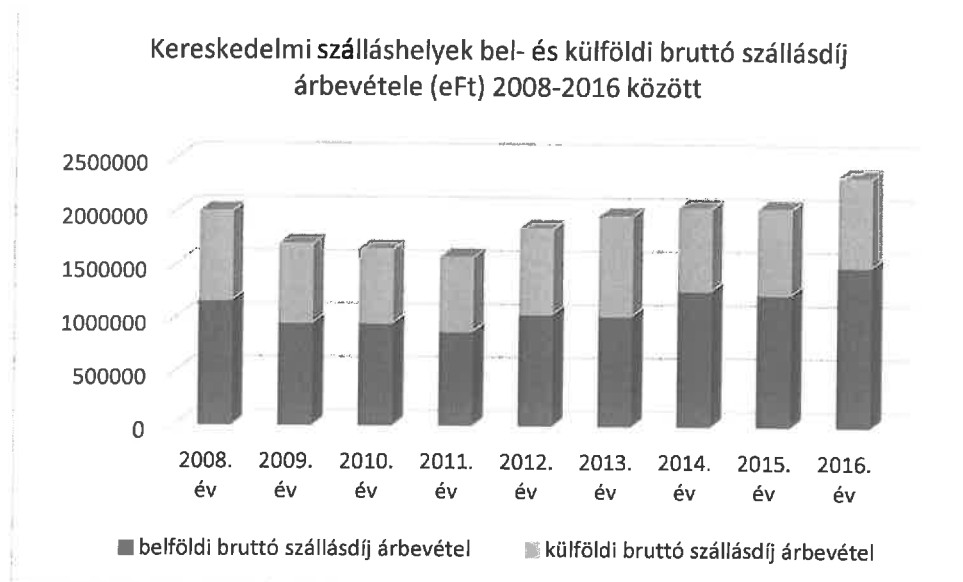
A vendégéjszakák részletesebb vizsgálatakor jól látszik, hogy a megyében regisztrált 457.316 éjszaka a négy járásra koncentrálódik – Esztergomi, Tatai, Tatabányai és a Komáromi járásra -, viszont ott jelentkezik hosszabb tartózkodási idő a külföldiek esetében, ahol széles a turisztikai termékkínálat is. Természetesen ezt teljes biztonsággal akkor állíthatnánk, ha megfelelő kutatás is alátámasztja ezt.

2.6.4. Szállásdíj-bevételek alakulása 2008-16 között

A kereskedelmi szálláshelyek bevételeit vizsgálva országos szinten megállapítható, hogy a gazdasági válság okozta visszaesés és a Magyarországon azt követő gazdasági recesszió hatása egyértelműen érzékelhető, ugyanis a 2008. év árbevételét csak 2012-ben sikerült túlszárnyalni, igaz ekkor több mint 8%-kal. Ezeknek a bevételeknek több mint 61%-a a külföldi turistáktól származik szintén országos szinten. A Közép-Dunántúl régióban ez az arány mindössze 29%, ami a keresleti trendeknek megfelelő, azaz a megyében jellemző a belföldi túlsúly.

Komárom-Esztergom megyében realizálódik a Közép-Dunántúli régióban regisztrált kereskedelmi szálláshelyek bevételeinek 12,8%-a – összesen 2,3

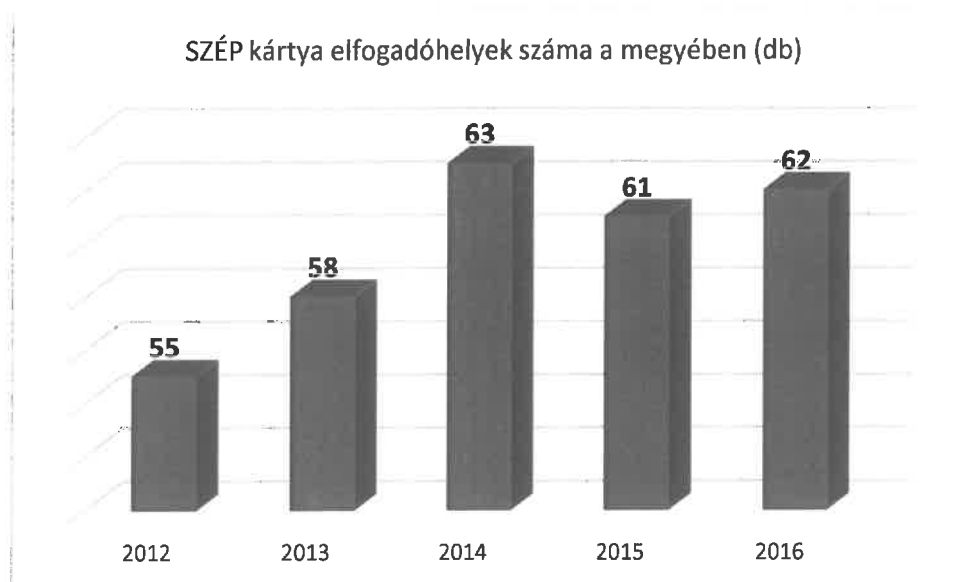
milliárd forint -, a külföldi vendégszegmens viszonylatában a részesedés ennél magasabb, 15,7%.

Forrás: KSH, saját szerkesztés

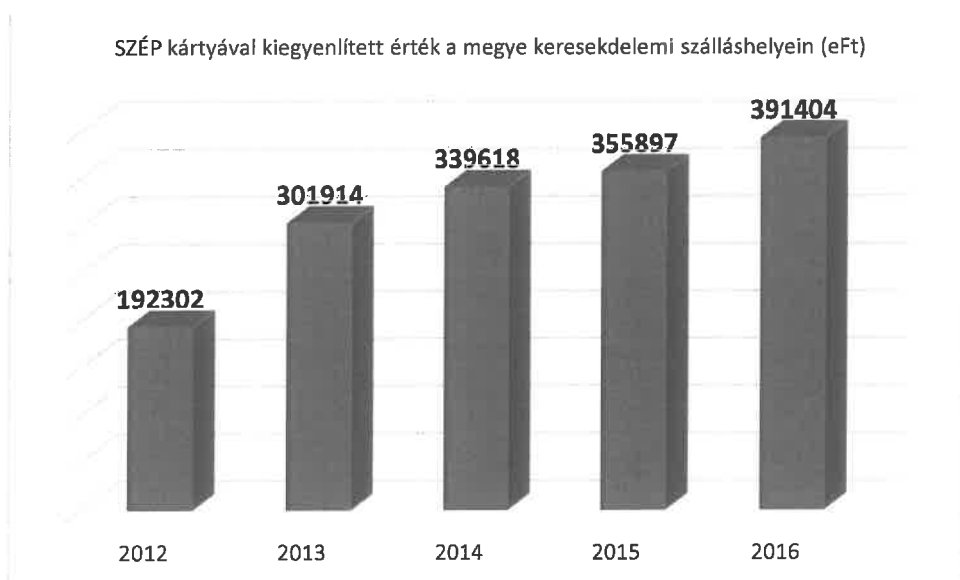
2.6.5. SZÉP kártyával kiegyenlített szállásdíj

2012 és 2016 közötti időszakban vizsgáltuk a kereskedelmi szálláshelyek bevételein belül a SZÉP kártyával történt számla kiegyenlítések arányát is. Az országban összesen 1947 kereskedelmi szálláshelyen fogadják el a SZÉP kártyát, melyek közül 62 egység található Komárom-Esztergom megyében. Régiós szinten ez azt jelenti, hogy a közép-dunántúli elfogadóhelyek 25%-a található a megyében, ugyanakkor a SZÉP kártyának köszönhető bevételek 14%-a realizálódik a megyei szálláshelyeken. Az eltérés nem meglepő, hiszen a régióhoz tartozó Veszprém megye Balaton parti településeinek vendégforgalmi súlya ebben a vonatkozásban is megmutatkozik.

Forrás: KSH, saját szerkesztés

Az öt évet átölelő időszakban az elfogadóhelyek száma több mint 12%-kal növekedett miközben ezzel a fizetőeszközzel kiegyenlített szállásdíj megduplázódott.

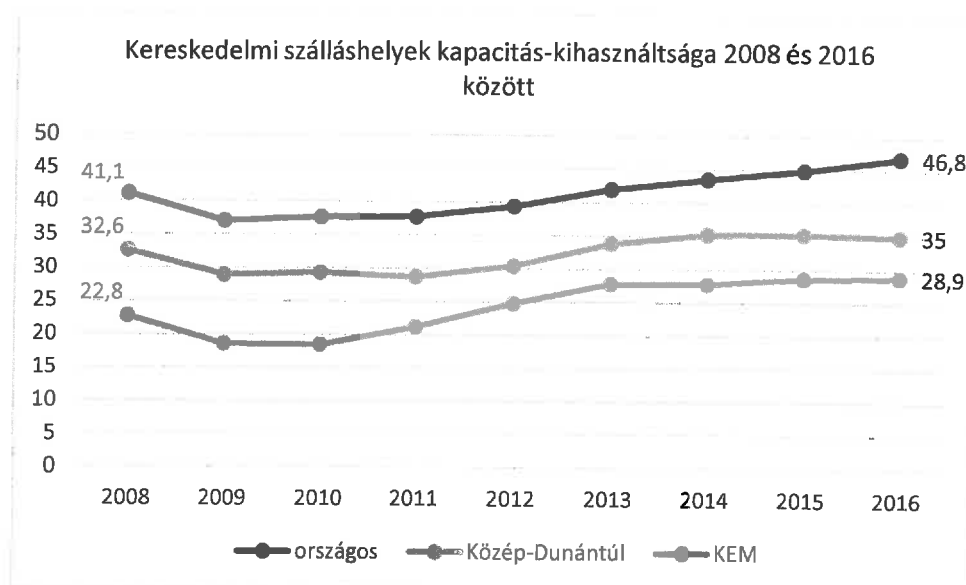
Forrás: KSH, saját szerkesztés

Országos szinten 2016-ban a kereskedelmi szálláshelyeken a szállásdíj-bevételek 20%-át fizették a vendégek SZÉP kártyával, a Közép-Dunántúl régióban ez 21%. A teljes képhez hozzátartozik, hogy a kereskedelmi szálláshelyeken SZÉP kártyával kiegyenlített bevételek döntő hányadát – országos szinten 86%-át – a szállodákban, további 8%-át a panziókban realizálták 2016-ban. Ezt a keresleti jellemzőt figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy a kereskedelmi szálláshelyek

szerkezetének döntő jelentősége van abban, hogy mekkora az adott terület részesedése ezen a téren. Természetesen nem csak a szállodák és a szálloda típusú szálláshelyek száma, hanem azok kihasználtsága is befolyásolja az adatok alakulását.

2.6.6. Kereskedelmi szálláshelyek szobakapacitás-kihasználtságának alakulása

Országos szinten a kereskedelmi szálláshelyek esetében a szobakapacitás kihasználtsági mutató 2008 és 2016 között 5,7%-kal nőtt, vagyis 41,1%-ról 46,8%-ra. Ezen összevont adat mögött óriási különbségek húzódnak meg, hiszen ugyanebben az időszakban, míg a szállodák esetében 48,5%-ról emelkedett a nyolc év alatt 56,2%-ra, a panzióknál mindössze 2,7% volt a változás: 26,2%-ról 28,9%-ra országos szinten.

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A Közép-Dunántúl régióban a panziók átlagos kihasználtsága 28,1%, ami az országos szint alatt van, viszont Komárom-Esztergom megye országos átlag felett teljesít, azaz eléri a 29,8%-os szobakapacitás-kihasználtságot. A 2018-ban induló Kisfaludy Szálláshelyfejlesztési Program keretében pályázó panziók esetében elvárás, hogy éves szinten elérjék az 50%-os kapacitáskihasználtságot a fejlesztéseiknek köszönhetően. Amennyiben a megye 41 panziójából is lesznek jelentkezők, az valószínűsíthetően pozitív hatással lesznek a bemutatott adatokra is.

A szállodák esetében ezzel szemben lemaradást látunk, hisz miközben a hotelek országos szinten 2008 és 2016 között 6,7%-kal növelték kihasználtságukat,

Komárom-Esztergom megyében ez a változás mindössze 4,7% volt, ráadásul jelentősen lemaradva az országos átlagtól. 2016-ban az 56,2%-kal szemben itt 38,7%-os szobakapacitás-kihasználtsággal működtek megye szállodái átlagosan. Hozzá tartozik, hogy a szállodák száma a vizsgált időszakban nem változott, ugyanúgy 24 egység működik, mint 2008-ban, igaz mintegy 110 szobával több áll rendelkezésre.

2.7. Tematikus elemzések

A Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat stratégiai dokumentumai, a TDM szervezetek desztinációfejlesztési stratégiái és a TOP, valamint más jelentősebb programok keretében végrehajtandó fejlesztések tekintetében 2017-ben három tematika emelhető ki Komárom-Esztergom megye turisztikai termék- és szolgáltatás fejlesztése kapcsán. Ez a három, kiemelten kezelendő tematika, a bányászati és ipari örökség, az Esterházy örökség és az ökoturizmus. Más területek, például a vallási turizmus kapcsolhatóak a vizsgált tematikákhoz (pl.: Péliföldszentkereszt, Majk, barokk templomok), a világörökségi programok pedig más megközelítést igényelnek.

A három tematika kapcsán több síkú kutatást is végeztünk. Személyesen felkerestük a jelentősebb múzeumokat, kiállítóhelyeket bányászati és ipari tematikában, továbbá a Majki Kamalduli Remeteséget. Mindegyikben adatlap segítségével felmértük az aktuális helyzetet és a fejlesztési elképzeléseket, valamint kérdőíves kutatást valósítottunk meg a látogatóik körében. Felhasználtuk a Tata és Környéke Turisztikai Egyesület kutatását is, mely a városon belüli ökoturisztikai és Esterházy tematikájú létesítményeket érintette. Felkerestük az OMBKE megyei tagszervezeteinek képviselőit. Levelet küldtünk Komárom-Esztergom megye minden önkormányzatának, valamint az Észak-Dunántúli Nemzetközi Bányászati Klaszter tagjainak. A Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara segítségével is több felületen megjelent felhívásunk. Természetesen minden lelkes jelentkezőt, ötletadót személyesen, vagy telefonon megkerestünk. Fórumot szerveztünk a megye szakembereinek ökoturizmus tematikában és összehívtuk a jelentősebb Esterházy helyszínek képviselőit és a Kuny Domokos Múzeum szakértőit. Adatokat kértünk be a megyében működő helyi TDM szervezetektől. Összeállítottunk egy tematikus vonzerőleltárt az „elérhető” információk (települések weboldala, wikipedia, KEM

értéktár) alapján, melyet a beszélgetések, fórumok, adatbekérések után kiegészítettünk. A tematikus vonzerőleltárt az 1. sz. melléklet tartalmazza.

2.7.1. Bányászati – ipari örökség

Mint az a helyzetfeltárás során bemutatásra került Komárom-Esztergom megye kedvező fekvésű épített és természeti értékekben gazdag megye a Dunántúlon. A Duna, a Vértes és a Gerecse kiváló környezetet biztosítanak a kirándulóknak. Esztergom, Tata és Komárom pedig igazi gyöngyszemek a turisztikai palettán. Komárom-Esztergom megye gazdag programokkal, a Neszmélyi borvidék nedűivel és fantasztikus hagyományokkal várja a látogatókat. A hagyományok közül is kiemelkedik a bányászati hagyományok ápolása. A megyében a szénbányászat az 1700-as évek végén megkezdődött és néhány éve a Márkushegyi bánya bezárásával szűnt meg teljesen. A kőbányászat még napjainkban is virágzik, aktív bányák működnek többek között Süttőn, Lábatlanon, Tatabányán. A süttői vörös és fehér márványt/mészkövet használták például az esztergomi Bazilika, az Országház és a Greshem-palota építéséhez, felújításához. A szénbányászat megyei központjai Tatabánya, Oroszlány és Dorog voltak.

A megye bányászati kiállításait felkeresve lelkes szakemberek Jó szerencsét! kiáltással köszöntik a látogatókat, biztosan megismerkedhetnek egy bánya mindennapi működésén túl a bányászgyejenruhák és jelvények érdekességeivel, Szent Borbála kultuszával, a bányászima jelentőségével, a bányaszellem babonával, a bányalovak történetével, valamint a bányavirágokkal.

A bányászati szakmai elkötelezett híveit az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) Dorogi, Tatabányai, Oroszlányi Helyi Szervezetei fogják össze.

Tatabányán számtalan köztéri szobron és egyéb emlékműveken túl a Bányászati és Ipari Skanzen és a Tatabányai Múzeum helytörténeti kiállítása állít emléket a szénbányászatnak. Alsógalla, Felsőgalla, Bánhida és a környék életében nagy változást jelentett az 1800-as évek végén megjelenő szénkitermelés. A bányászat fejlődése a lakosság számának növekedéséhez, a már egységes Tatabánya arculatának (építkezések, életmód) kialakításához és 1940-re az É-Dunántúl egyik legjelentősebb gyáripari központjának kialakulásához járult hozzá. 1987-re a szénvagyon kimerült és 110 év után a szénbányászat és a rá épült nehézipar végleg megszűnt. Aktív helyi szervezetek fiatalok bevonásával

tartják életben a bányász hagyományokat rendezvények, programok szervezésével (pl.: Jó Szerencsét! Emlékév, Bányásznapi, Fogadj örökbe egy bányagépet program, Bányász vándorlámpás, diákoknak és pedagógusoknak szóló képzések). A **Tatabányai Múzeum** 2016-ban nyílt Metamorfózis című állandó kiállítása az ember és a természet kapcsolatát mutatja be az Által-ér völgyében. A kiállítás megtekintése során „Az élet vize” tematikától az „Az iparvilág bűvöletében” tematikáig jutunk egy izgalmas időutazás keretében. Célállomás az ipari- bányászati múlt bemutatása interaktív elemekkel. A Tatabányai Múzeum működtetése alatt álló **Bányászati és Ipari Skanzen** az egykori XV. akna helyén található, így itt végigkövethetjük a bányába leszálló bányászok szokásos útvonalát az fürdő-öltözőtől a falázon át az aknalejáratig. Kiállítások keretében többek között megismerkedhetünk az irodahelyiségek szerepével (pl.: bányamérnökség, üzemiroda) az erőművel, a bányászati hagyományokkal és a TRÖSZT közjóléti tevékenységeivel (pl.: nyomda, sportélet) is. A Bányásznapi hétfőjén a skanzenben megrendezett családi nap keretében, évről évre visszatérő elem az élő múzeum, ahol jórészt önkéntesek által elevenedik meg a skanzen, a hatajtós lakások, az üzletek (cipész, szabó, borbély, kozmetika, fényképészet, pékség), az iskola. Drámapedagógiai foglalkozások során is felhasználásra kerülnek élő múzeumi elemek (pl. az 1920-as és 1960-as évek tanítási órái). Örökbefogadással egybekötött gépkarbantartás zajlik a múzeumban, valamint folyamatban van az egykori tisztviselői lakás külső és belső felújítása. Tatabánya MJV elkészítette a skanzen fejlesztési koncepcióját. A koncepció a skanzen épületeinek felújításáról, új épület megépítéséről, és a terület minimális mértékű bővítéséről szól.

A létesítményekben igényelhetőek tárlatvezetések és múzeumpedagógiai foglalkozások. Valamint helyet adnak időszakos kiállítások, alkotótáborok, gyerektáborok, privát rendezvények, kulturális találkozók, konferenciák, országos rendezvények (Múzeumok Éjszakája, Múzeumok Őszi Fesztiválja, Tanárok Éjszakája) koncertek, kötetbemutatók megrendezésére is. A Tatabányai Múzeum nemzetközi partnerkapcsolatot ápol a Celakovice Városi Múzeummal (Csehország), Lévai Barsi Múzeummal (Szlovákia), valamint a Szlovák Bányamúzeummal (Szlovákia).

Az OMBKE jóvoltából összeállt a Tatabányai bányaut, melynek elemeit a tematikus vonzerőleltár tartalmazza.

A TOP keretében az egykori Tiszti Kaszinó (**Tulipános Ház**) felújítása valósul meg hamarosan Tatabányán, bányászati tematikájú bemutatóhelyként történő hasznosítás céljából. Tervezett szolgáltatások: interaktív kiállítás, közösségi terek, makett kiállítás, rendezvényhelyszínek, tematikus programok, étterem, kávézó.

Az oroszlányi bányászati emlékek sokasága, a **Bányászati Múzeum** fejlesztésével (szintén a TOP keretében) válik komplexé a közeljövőben. Az oroszlányi a megye legfiatalabb szénmedencéjeként Közép-Európa legkorszerűbb bányája volt. Sok, lelkes aktivistával szintén élen járnak a rendezvények szervezésében. A területen kerül megrendezésre évente a Bányásznapi és a Múzeumok Éjszakája, valamint számtalan szakmai, családi, céges rendezvény és csapatépítő program. 2017-ben először rendezték meg itt az Erős Emberek Versenyét, ami nagy sikert aratott. Az elmúlt években a Bányászati Múzeumban állagmegóvó fejlesztések valósultak meg, valamint az élményelemeket gazdagították. A Múzeum mintatárója valóságghűen imitálja a bányabeli viszonyokat, a kiállított bányagépek és egyéb berendezések tárháza egyedülálló. Az épületek és berendezései eredeti állapotukban mutatják be egy modern bányaüzem felszíni létesítményét, illetve működését. A projekt keretében létrejön egy Turisztikai fogadóépület, mely a Bányászati Múzeum információs központja és a Vértesi Natúrpark ÉNY-i Kapuja is lesz egyben. Kialakításra kerül a Bemutató tér, a Kiállító terem valamint a bel és kültéri Rendezvénytér. Felújításra kerül több egyéb épületrész és a Kilátó. Megújul a Múzeum belső úthálózata, zöldfelületei, terei, sőt a Majki Múemlékegyütteshez vezető Grófi út és a környező turistaútvonalak is. Az új épületek bútorainak, eszközeinek beszerzése is a projekt részét képezi. A helyi aktivisták kezdeményezésére oroszlányi bányászati emlékhely létrehozása is tervben van a Bányászati Múzeum területén, valamint kiemelt fontossággal kezelik a gasztronómia, az interaktivitás, élményelem gazdagság, játékosság, tematikus rendezvények előtérbe helyezését. Természetesen az Oroszlányi bányaút is lehatárolásra került, elemei a tematikus vonzerőltárban megtalálhatóak.

A Dorogi Szénmedencében már 1781-ben megkezdődtek a munkálatok. Drog városa rengeteget köszönhet a bányászatnak, a lakosság száma néhány 100 főről több ezerre duzzadt és a településkép kialakulása is a bányászatnak köszönhető. Óriási személyiségek dolgoztak a térségben és számos új műszaki találmány született itt. Ilyen például az F1 vágathajó, mely több más

világtalálmánnyal együtt (melyeket a világ több bányájában még a mai napig is használnak) megtekinthető a **Bányász Emlékház** udvarán. Az Emlékház épülete is sok érdekességet rejt. Európában egyedülállóan a 30 év szolgálat után nyugdíjba vonuló bányászok kertes családi házat kaptak jutalmul az 1930-as évektől. Ilyen lakóházban működik most az Emlékház, így látható, hogy egy ház négy lakásból, teraszból, konyhából és egy vagy két szobából állt. A gyűjtemény helyi gyűjtők (egykori bányászok, mérnökök) felajánlásából tevődött össze, többek között iratok, térképek, ősnymatok, bányászéletet bemutató fotók, szerszámok, kisgépek, díszegyenruhák, mentőeszközök (vízbetörés) teszik ki azt. Az épületben a közelmúltban vizesblokk került kialakításra, a jövőben pedig egy autentikus lakóház kialakítását tervezik, melyet akár vendégházként is lehetne hasznosítani. A dorogi szénmedence központjában, Dorogon szintúgy a TOP keretében kialakításra kerül a következő években a **Reimann Bányászattörténeti Miniverzum**. A létesítmény a tervek szerint két galériával osztott nagy belmagasságú épületben kap helyet a Reimann altáró műemlékileg védett alagút bejárata mellett. A mintegy száz négyzetméteres terepmodell segítségével interaktív, autentikus környezetben jelenhet meg a megye, azon belül Dorog bányászattörténetét és ipartörténeti örökségét bemutató kiállítótér. A látványtér unikum Magyarországon, hiszen több rétegben, több dimenzióban mutatja be a várost és a város alatt húzódó bányajáratokat a vasúttal együtt. A dorogi szénmedence kiterjed a környező településekre is. Bányászati emlékek sokaságával és lelkes hagyományőrzőkkel találkozhatunk Csolnokon, Sárísápon, Annavölgyben, Kesztlőcön, Tokodon, Tokodaltárón és Mogyorósbányán. Ezek közül is kiemelendő a csolnoki, már részlegesen felújított épületben (vizesblokk, tető, belső felújítás) megtekinthető Bányászati és Ásványkiállítás. A Csolnok térségében találták a szénmedence első telepeit, az utolsó csolnoki bánya kapuit 1974-ben zárták be. A helyiek életmódját és hagyományait egyszerre határozta meg a bányászat, a bányamunka, valamint az ide telepített német ajkú bányászok kulturális gyökerei. A településen (mint minden bányászterületen a megyében) hagyományőrző zenekar, énekkar és egyéb hagyományőrző csoport is működik. A dorogi szénmedence legjelentősebb gyűjteményét a **Bányászati és Ásványkiállítást** folyamatos, önkéntes közösségi munkával sikerült létrehozni, így lehet bemutatni a több mint 200 éves bányászkodás emlékeit, relikviáit, dokumentumait. Az épület udvarán található a bányatárséget bemutató mérethű szabadtéri kiállítás. Ahol egy korabeli fa trapéz ácsolatú fejtés, benne a

kornak megfelelő szerszámokkal, bányavasút csillékkal, 2,5 m átmérőjű körszelvényű acélíves (TH) biztosítás, benne légcső ventilátorral, dorogi szivattyúval, láncos vonszolóval, egyedi hidraulikus acéltámas, főteszén omlasztásos biztosítású pásztafejtés, beton idomkőből kialakított lejtakna fej és hozzákapcsolódó téglabiztosítású „vágat” különböző lámpákkal, robbanásbiztos készülékekkel, vitlával, vízgyűjtővel (csorga és zsomp), sűrített levegős fúrókkal felszerelve, bányaüzemi kovácműhely, az udvaron villamos bányamozdony, mentőkocsi, szivattyúk, ventilátorok, csillék különféle szállító eszközök kerültek elhelyezésre.

A létesítmény központi helyszíne több helyi rendezvénynek (Majális, Bányász nap, Szent Borbála Nap, stb.), valamint családi és baráti találkozónak és egyéb programoknak. A tervek között szerepel egy bányászati emlékpark létrehozása, a bányásztemplom bekapcsolása a kínálatba, turista szállás kialakítása, turistaútvonalak kijelölése, a marketing tevékenység élénkítése, valamint az épület és a kiállítás anyagának további fejlesztése.

A tematikus vonzerőleltár a Dorogi bányaut állomásait is tartalmazza.

Az ipari örökség turizmusa az egész világon jelen van, de Európa meghatározó szerepet tölt be e téren. Az Ipari Örökségek Európai Útvonala (European Route of Industrial Heritage, ERIH) hálózatba is foglalja Európa legfontosabb ipari örökségeit. A kezdeményezés célja, hogy felhívja a figyelmet a közös örökség fennmaradt emlékeire és azokat összefogva jelenik meg a turisztikai piacon. A hálózatnak többek között olyan elemei vannak, mint a walesi Big Pit Nemzeti Szénmúzeum, az esseni Zollverein Szénbánya, vagy a rammelsbergi bánya, melyek mindegyike Világörökségi helyszín is. Európa területének É-Ny-i része a leggazdagabb ipari örökség lelőhely, itt is kiemelhető a Ruhr-vidék Németországban. Magyarországon az ipari örökség turizmus nem élvez kiemelt prioritást, de a 2009-es Kulturális Turizmus Fejlesztési Stratégiában szerepelnek az épített örökségek között az ipartörténeti és technikai emlékek. Az ERIH-nek több más magyar helyszín mellett az Oroszlányi Bányászati Múzeum és a tatabányai Bányászati és Ipari Skanzen is tagja. Kezdeményezésekről olvasni és hallani lehet (pl.: Európai Vaskultúra Útja, Közép-Európai Ipari Örökség Útja), de annak ellenére, hogy van bennük potenciál, a turisztikai piacon még láthatatlanok.

Ezen országos és európai hálózati kapcsolatok erősítése és elmélyítése javasolt a jövőben. A helyi szereplők is fontosnak tartják a montanisztikai örökség turisztikai összefogását és turisztikai kínálatba ágyazását.

Komárom-Esztergom megyében további két ipari örökség megemlítése elengedhetetlen. Lábatlanon a cementgyártás 145 éven keresztül biztosított megélhetést a helyi lakosoknak. Ennek állít emléket a Cementgyári Emlékház és Tudásközpont, mely 2017-ben nyitotta meg kapuit a látogatók előtt. az épületben a cementgyári és helytörténeti kiállítás mellett kávézó is várja a vendégeket. Ácson a Bogolyvárban az ácsi cukorgyártás történetét mutatják be az érdeklődőknek.

A fentiekén túl turisztikai szempontból értékes látnivalókat gyűjtöttünk össze az 1. sz. mellékletben ipari és bányászati örökség tematikában is.

Név	Elérhetőség	Nyitva tartás	Belépőjegy	Látogatottság	Egyéb
Oroszlányi Bányászati Múzeum	2840 Oroszlány-Majk, XX-as akna www.banyaszatimuzeum.hu	03.01.-10.31. K-V: 10-18	felnyitott: 1000 Ft, kedvezményes 500 Ft DG Kártya: 50% ingyenes	3.600-9.500 fő között évente	Marketing: www.banyaszatimuzeum.hu , facebook oldal, DG Kártya felületeken szerepel Foglalkoztatottak száma: 3 fő Marketing: DG Kártya felületeken szerepel Foglalkoztatottak száma: -
Bányász Emlékház	2510 Dorog, Köztársaság út www.dorog.hu	előzetes bejelentkezéssel		átlag 300 fő évente	Marketing: http://banyaszklub.atw.hu/ DG Kártya felületeken szerepel Foglalkoztatottak száma: -
Csolnoki Bányász Klub, Bányászati és Ásványgyűjtemény	2521 Csolnok, Szent Borbála u. 5. http://banyaszklub.atw.hu/	hétvégenként 16-18 óra között, vagy előzetes bejelentkezéssel	felnyitott 500 Ft gyermek 300 Ft DG Kártya: 50%	átlag 1500 évente	Marketing: http://banyaszklub.atw.hu/ DG Kártya felületeken szerepel Foglalkoztatottak száma: -
Tatabányai Múzeum	2800 Tatabánya, Szent Borbála tér 1. www.tbmuzeum.hu	Sze-V: 10-18	felnyitott 900 Ft TB Kártya 700 Ft diák, nyugdíjas: 500 Ft családi: 2.500 Ft Csoportos, kombinált jegyek! Ingyenes: Pulszky Társaság-MMETK, Hungary Card: 50%	5.000-20.500 között évente	Marketing: www.tbmuzeum.hu ; Facebook: Múzeum; YouTube: www.programturizmus.hu ; Tatabányai Múzeum hivatalos csatorna; Kiállításokhoz kötődő könyvek, kiadványok; megjelenés a Hello Tourist és az Úton-Itthon magazinban; Múzeumok Majálisán részvétel; kiállításokhoz és programokhoz készített meghívók és plakátok; hírlevelek a programokról; esetenként sajtótájékoztatók szervezése; az országos múzeumi események kapcsán csatlakozás a központi kommunikációs felületekhez (online+print)
Bányászati és Ipari Skanzen	2800 Tatabánya, Vágóhíd u. 1. www.tbmuzeum.hu	04.01.-10.31. Sze-V: 10-18		5.000-7.100 között évente	2016-ban (TB Múzeum), 2009-ben (Skanzen) vendégelégedettségi felmérés készült Foglalkoztatottak száma: 18 fő, 10 fő szakalkalmazott, 8 fő fenntartási-technikai-adminisztrációs munkakör, nincs hátrányos helyzetű alkalmazott
Cementgyári Emlékház és Tudásközpont	2541 Lábatlan, József a. u. 62. www.labatlan.hu www.gerendayhaz.hu	H-V: 10-16	ingyenes	2017. évben nyitott!	Marketing: kiadvány, DG Kártya felületeken szerepel Foglalkoztatottak száma: közművelődési intézményhez tartozik, nincs külön személyzete
Bagolyvár Helytörténeti Gyűjtemény (Cukorgyár, Hartmann kiállítás)	2941 Ács, Gyár u. 6. www.acsvaros.hu	előzetes bejelentkezéssel	ingyenes		Marketing: kiadvány, DG Kártya felületeken szerepel Foglalkoztatottak száma: közművelődési intézményhez tartozik, nincs külön személyzete

2.7.2. Esterházy – örökség

1727-ben vásárolta meg az Esterházyak ifjabb fraknoi grófi ágába tartozó Esterházy József a tatai és gesztesi uradalmat. Balogh Ferenc régenssel együttműködve az Esterházy család felvirágoztatta új területeit. Legfontosabb feladat az elnéptelenedett települések benépesítése volt, így kerültek evangélikus szlovákok és katolikus németek több kihalt faluba. Ezt követően a gazdasági rend kialakítására volt szükség, melyhez figyelembe vették az uradalom adottságait és a piac szükségleteit. Nagy gondot fordítottak a halgazdálkodásra és az erdészetre. A mocsarakat Mikoviny Sámuel tervei alapján lecsapolták. Víziálmokat, vendégfogadókat, mészárszékeket, sörfőzdéket, pálinkaégetőket, mészkemencéket, tégláégetőket, posztómanufaktúrát alakítottak ki. Vértessomlón a szénbányászatot is megkezdték. Fellner Jakab, a hazai későbarokk építészet kiemelkedő képviselője uradalmi építőmesterként tevékenykedett az Esterházy családnál, meghatározva az uradalom arculatát. A család nevéhez kegyúri építkezések is kapcsolódnak (kamalduliak Majkon, kapucinusok és piaristák Tatán). Az Esterházyak kéznyomukat leginkább Tata városán hagyták. A város jelentősebb műemlékei, látnivalói ebből a korból valók. Megépült az Esterházy-kastély, az Angolpark a Nyári Lakkal és a Pálmaházzal. Az 1800-as évek végén nagyarányú városiasodás volt jellemző Tatára, több kisebb gyár is épült ekkor (cukorgyár, bőrgyár, szőnyeggyár, stb.) és bevonták a várost a vasúti közlekedésbe. A kulturális élet is pezsgett színházat építettek, rendszeres lóversenyeket rendeztek.

Megyeszerte számtalan emlékre bukkanhatunk napjainkban is az Esterházy család örökségéből. Sok épület méltó funkciót kapott, de vannak melyek kihasználatlanul, romos állapotban várják, hogy emléket állítsanak az utókornak. A tatai **Esterházy-kastély** jelenleg a Nemzeti Örökségvédelmi Nonprofit Kft. üzemeltetésében van. A Nemzeti Kastélyprogram keretében 2020-ig várható részleges felújítása. A tervek szerint a főépület és a Kiskastély déli szárnya kerül teljes felújításra, valamint a park biztonságos bejárhatósága lesz biztosított. A főépületben kiállítóterek (diplomáciatörténeti kiállítás, grófi életmód, Fellner Jakab) és rendezvényterek kerülnek kialakításra. Tervben van, egy kiállítás, ahol a restaurálás élményközpontú bemutatása lesz a fő téma. Cél az élményszerű bemutatás, az interaktív elemek használata és a látogatóbarát szolgáltatások nyújtása.

A **Majki Kamalduli Remeteség** műemlékegyüttesének részei a cellaházak (melyekben kiállítóhely és szálláshely működik), a foresteria épülete (konvent), a templom és a park. A foresteria épületében található „A hallgatás ereje” c. állandó kiállítás, mely a kamalduli szerzetesek életét mutatja be, illetve egy kiállítás, amely **II. Rákóczi Ferenc** fejedelem franciaországi tartózkodásának és a francia kamalduli szerzetesekkel való kapcsolatának állít emléket. A kolostorépület pinceszintjének és földszintjének terei a Nepomuki Szent János tiszteletére szentelt remeteség egykori hétköznapi és ünnepi tereit idézik meg. Az eredetihez igazodó történeti bútorok kaptak helyet a rendezvényekre használt terekben is, így a Refektóriumban, a Díszteremben, a Káptalanteremben, a Könyvtárszobában és a Kápolnában is. Az épületben egy Esterházy tematikájú kiállítás is helyet kapott. A helyszín több hagyományosan megrendezésre kerülő programnak ad otthont (Múzeumok Éjszakája, Szent Romuald nap, Rákóczi nap, húsvéti, adventi programok, borkultúrás túravezetés). A Majki Remeteség fejlesztésének II. üteme is folyamatban van, szintén a Nemzeti Kastélyprogram jóvoltából. A clausura és a kert felújítása történik meg a projekt keretében, valamint egy fogadóépület és a hozzá kapcsolódó parkoló kerül kialakításra. A kiállítási elemek közül főleg a látványmanufaktúra, a meditációs tér, a filmvetítés, a templomtorony mint kilátópont emelhetők ki. A **naszályi Balogh-Esterházy-kúria** Billepusztán szintén felújítás alatt áll. A tulajdonos rendezvényközpontként kívánja hasznosítani az épületet. Rendezvényterem kívül szálláshelyek és konyha is kialakításra kerül, valamint a kiegészítő programkínálat is formálódik. A létesítmény várhatóan 2018. év tavaszától kerülhet be a turisztikai kínálati elemek közé. A **Vármúzeum** állandó kiállításának egy része római és középkori értékeket mutat be, de jelentős gyűjteménnyel rendelkeznek az 1727. évet követő időszakból is. A XVIII. század egykori főúri jelenlétet korabeli bútorokkal és festményekkel berendezett enteriőrök szemléltetik. A kiállítás központjában a tatai uradalom fajansz manufaktúrájában készült dísztárgyak és használati edények (rákos tányérok, tabernákulum-szekrény formájú dísztárgyak) állnak. A XIX. századi kiállítás a grófi udvar 1867 utáni virágkorát, az itt megrendezett derbyk és a vendégek számára épített színház emlékeit gyűjtötte össze. A falakon korabeli festmények mutatják be a falkavadászatok izgalmát, és a századfordulós Tata megjelenését. A romantikus elemekkel (Múromok, Török mecset, barlangok, stb.) gazdagított Angolparkban található az Esterházy család kiskastélya, melyet **Nyári Laknak**

neveznek. Az épület a park rehabilitációja során, teljesen megújult, termeiben Herendi Porcelán Kiállítás kapott helyet, emléket állítva a tatai születésű Farkasházy Fischer Mórnak, aki a hazai minőségi porcelángyártás atyja.

A napjainkban fellelhető egyéb megyei emlékek köre a tematikus vonzerő leltárban megtalálhatóak az 1. sz. mellékletben.

Név	Elérhetőség	Nyitva tartás	Belépőjegy	Egyéb
Esterházy-kastély Majki Remeteség	2890 Tata, Kastély tér 2840 Oroszlány Majkpuszta www.majk.hu	K-V: 10-18 tárlatvezetéssel (minden kerek órában, utolsó 17)	Felelő: 2000 Ft Diák, nyugdíjas: 1000 Ft Csoportos jegy: 1500 Ft/fő Családi jegyár:: 4000 Ft Rendezvények alatt: 600 Ft DG Kártya: 10 %	Marketing: www.majk.hu , DG Kártya felületeken szerepel, üzemeltető váltás miatt a jelenleg kidolgozás alatt marketingkommunikációs terv. Foglalkoztatottak száma: 26 fő
Kuny Domokos Múzeum Vármúzeum	2890 Tata, Váralfa u. 1-3. www.kunymuzeum.hu	K-V: 10-17	felelő: 500 Ft gyermek 300 Ft DG Kártya: 100%	Marketing: www.kunymuzeum.hu , DG Kártya felületeken szerepel
Esterházy (Kiskastély)	2890 Tata, Angolkert	10.01-03.31.: K-P: 9-15 04.01-09.30.: K-V: 10-18	felelő: 800 Ft Tata Kártya: 400 Ft Diák: 600 Ft Csoportos 600 Ft DG Kártya: 20%	Marketing: saját kiadású városi újság, honlap, közösségi oldal, folyamatos kapcsolattartás a többi létesítmény látogatójával, DG Kártya felületeken szerepel Foglalkoztatottak száma: 2 fő

2.7.3. Ökoturizmus

Az ökoturizmus természeti területre irányul, hozzájárul a helyi értékek megőrzéséhez, minimalizálja a turisták negatív társadalmi, kulturális és környezeti hatásait, valamint erősíti a pozitív hatásokat. A komplex fogalom sokkal több a természetjárásnál, az ökoturizmus egy szemlélet is egyben. Számítalan formát ölthet, hiszen több turisztikai termékhez köthető: falusi, agro, lovas, természetjáró, gyógy, stb.

Komárom-Esztergom megye, mint az a helyzetfeltárás során kiderült természeti értékekben gazdag. A megye egy részén aktívan tevékenykedik a **Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság**, Dömös, Esztergom, Keszölc, Pilismarót NP területek, a Gerecse Tájvédelmi Körzet és az érintett országos jelentőségű természetvédelmi területek kezelése is NPI feladata, a természetvédelmi kezelési terveknek megfelelően. Az ökoturisztikai és környezeti nevelési részleg félnapos természetismereti táborokat, pedagógus továbbképzéseket, szakvezetéseket, előadásokat tart, garantált programokat szervez. Önkéntesek segítik munkájukat.

Garantált programjaik közül számos érinti Komárom-Esztergom megyét, ezek közül szemezgettünk a teljesség igénye nélkül:

- Égi fények a Vértesben – Szár
- Az Esthajnalcsillag fényében – Tatabánya
- Vadlúdles a tatai Öreg-tavon – Tata
- Extragalaxis szabad szemmel: A nagy Androméda-köd – Szárliget
- KÖKÖRCSIN NAP (iskoláknak) – Esztergom
- Vasfüggöny túra – Esztergom
- Mitől zsong a berek? – Naszály
- Szent György-nap a majorságban – Tata, Agostyán
- Csillagséták a nemzeti parkjainkban: Jupiter felemelkedése, Mars bukása – Tata, Agostyán
- Élet a Duna-menti mocsárréteken – Ács
- Kőpíte Körök – Természetismereti túra – Tata, Szomód, Dunaalmás
- Zöld gyíkok a Strázsa-hegyen – Esztergom
- Túra a Gerecse szentélyébe (Pisznice) – Pusztamarót
- XXVII. HOPP FERENC MADARÁSZTÁBOR - Naszály
- Szentjánosbogarak a Gerecse Őserdejében – Tata, Agostyán

- „A nap földi kedve a virág” Szent László-napi gyógynövény túra – Tata, Agostyán
- Csillagmadarak – Naszály
- Séta a Természetgazdálkodási Majorban – Tata, Agostyán
- Szarvasbógés és Kis Medve a Gerecsében – Tata- Agostyán
- A varázslatos Duna – Neszmély

A már meglévő Strázsa-hegyi tanösvény (Esztergom) mellett a Dunaalmási kőfejtők TT területén létesül a DINPI legújabb tanösvénye. Nagyobb fejlesztéskén emelhetjük ki a Dunakanyar Látogatóközpont megépítését Dömösön, mely fejlesztés a GINOP keretében valósul meg várhatóan 2019. május végéig.

Ugyancsak a GINOP keretében a Magyar Természetjáró Szövetség és a **Pilisi Parkerdő Zrt.** közös fejlesztési projektet kíván megvalósítani. A Dorog és Tokod között található Nagy-Gete hegyen egy kilátó fog épülni, mely szemléltetni kívánja a környék bányász hagyományait is. Pusztamarót közelében, a Jung-házban egész évben működő pihenőhely, közösségi tér kerül majd kialakításra. Többek között 8 forrás megújítását (pl.: Héreg-Királykút), valamint az erdei információs és tájékoztatási rendszer kiépítését és a szükséges parkerdei berendezések telepítését is tervezik a területen. A Pilisi Parkerdő Zrt. kezelésében a Pilis és a Gerecse keleti oldalának területei vannak. Komárom-Esztergom megyében a Bajnai, a Pilismaróti és a Pilisszentkereszti Erdészetek tevékenykednek. Kiemelendő helyszínek és létesítmények a Rám-szakadék (Rám-szakadék tanösvény), a Vaskapu-hegy, a Vadálló-kövek és a Prédikálószek. A Prédikálószekén álló kilátón webkamera is működik, valamint a Zrt. 2017. év májusában látogatótsági számlálót helyezett el a helyszínen. Az első fél évben 20.000 látogató kereste fel a kilátót, csak október 15-én 1 nap alatt 734 kirándulót számlált meg a berendezés. Tanösvény található a Hoffmann Vadász háznál is. Kedvelt célpontok Pusztamarót, a bajóti Öreg-kő és a héregi Király-kút és Klastrompuszta is. A **Budapesti Erdőgazdaság Zrt.** közjóléti tevékenységének keretében egy lombkorona tanösvény létrehozását tervezi a közeljövőben. A Süttő-Alsóvadácson található Vadász ház kellemes, természetközeli szálláslehetőséget kínál nem csak vadászvendégek részére. 11 db fürdőszobás szobával, konyhával, étkezővel és 2 társalgóval rendelkezik az 1 hektáros parkosított kert, grillező, kemence, kerékpárkölcsonzési lehetőség a

kikapcsolódás élményét fokozhatja. A Budapesti Erdőgazdaság Zrt. színvonalas rendezvényekkel várja az érdeklődőket, immár több éve, nagy sikerrel rendezik meg „Az erdő tálalva – Gasztrotúra a Gerecsében” programot. Értékes látnivalók a Süttöi Arborétum és a Vöröshídi geológiai tanösvény. A **Vértesi Erdő Zrt.** jelentős vadászterületekkel bír a megyében, vadászházat működtet Koldusszálláson (Tatabánya). Kezeli a Várgesztesi Parkerdőt, a Majki Parkerdőt, a Turul Parkerdőt, valamint az Agostyáni és a Bábolnai Arborétumot. Mind a három parkerdő területén jelentős fejlesztések valósulnak meg az elkövetkezendő években. A Nemzeti Várprogram keretében például a várgesztesi vár turisztikai célú fejlesztésére, a TOP keretében a bányászati tematika kapcsán már ismertetett Majk és a Vértés turisztikai tevékenységeinek összehangolása, az Oroszlányi Bányászati Múzeum komplex fejlesztésére, valamint a Gerecse Kapuja Látogatóközpont megépülésére nyílik lehetőség. A **Gerecse Kapuja Látogatóközpont** helyet ad majd egy látványkonyhás étteremnek, interaktív kiállításnak, ajándékboltnak, előadóteremnek, illetve egy via ferrata szolgáltatói bázisnak. Kialakításra kerülnek többek között tűzrakó és pihenőhelyek, tanösvények, parkolók és játszótér is. A Látogatóközpont kiváló kiszolgáló létesítménye lesz az egyébként is közkedvelt területnek, megfelelő módon összefogva a kínálatot (Turul emlékmű, Szelim barlang, via ferrata, Ranzinger Vince kilátó, kijelölt turista, nordic walking és kerékpáros útvonalak, stb.). Az 1965-ben létesített **Bábolnai Arborétumban** a látogatók gondozott sétautakon haladva gyönyörködhetnek a 335 lombos, 156 örökzöld fa- és cserjefajban, miközben szépen kialakított pihenőhelyeken frissülhetnek fel a helyi jelentőségű természetvédelmi területté nyilvánított parkban. Az Arborétum kedvelt színpontja az őshonos háziállatokat bemutató és állatsimogató. Az Arborétum, Európában egyedülálló látványossága a Híres Lovak Emlékparkja, mely az elpusztult híres lovaknak állít emléket kopjafás sírhalmokkal. A temetőben 54 ló sírja található - 18 db emlékdombon - erdélyi motívumokkal díszített egyedi kopjafák és márványtáblák, valamint egy emlékmű kíséretében. Az **Agostyáni Arborétum** az 1950-es években létesült Agostyán határában, a Bocsájtó völgyben alapvetően fatermesztési kísérleti céllal. 300 növényt és változatot telepítettek a kertbe. A kellemes és értékes sétát kínáló park izgalmas programokat nyújt az év minden szakaszában:

- Miről mesél az erdő? – tematikus nap óvodásoknak, kisiskolásoknak

- Föld Napja, Madarak és Fák Napja, Növények Világnapja, Autómentes Világnap
- Csodalámpák – szentjánosbogár rajzás – Késő esti program!
- Múzeumok Éjszakája – hangulatos esti, vezetett séta
- Erdők Hete programsorozat

Komárom-Esztergom megye két natúrparkkal büszkélkedhet. A **Vértesi Natúrpark** Magyarországon elsőként, kapta a „Natúrpark” elnevezést 2005-ben, amikor 11 év előkészületet és tervezést követően megalakult. A közel 36 ezer hektáros terület megyei részei Bokod, Oroszlány, Szárliget, Szár, Tatabánya, Várgesztes és Vértessomló. A Vértesi Natúrpark természetvédelmi kezelését a Pro Vértés Közalapítvány látja el, és egyúttal biztosítja a felmerülő közigazgatási, kezelési, oktatási feladatokhoz szükséges szakmai háttérrel. Az elmúlt években összeállt a Natúrparki Értéktár, gyalog-, lovas – és kerékpártúra-útvonalak, programcsomagok kerültek kialakításra. Az útvonalak nagy része inkább Fejér megyét érinti, illetve a Boglártanya Erdei Iskolából indul. Kiemelhető azonban a 150 km hosszú kiépített lovas körtúra útvonal, mely alkalmas sétakocsikázásra, tereplovaglásra. A Tatabányát, Vértessomlót, Környét, Oroszlányt és Várgesztest is érintő útvonal lehetőséget kínál csillagtúrák megtételére, de többnapos túrázáshoz egyaránt. Lovasoktatók, lovasprogram vezetőik igény esetén az érdeklődők rendelkezésére állnak. A Natúrparkban csak kijelölt útvonalakon szabad kerékpározni, Komárom-Esztergom megyei célállomások a Majki Kamalduli Remeteség, a Gesztesi vár és Vitányvár, de javasolt a Vértésboglár – Fáni-völgy – Mátyás-kút – Várgesztes – Vértessomló – Vértessomló – Vértessomló – Vértessomló, illetve a Szár vasútállomás – Fáni-völgy – Vértessomló – Vértessomló útvonalak bejárása is. Bakancsos túrázóknak is több túrát ajánlanak a Natúrpark weboldalán, sőt a DINPI Bakancssal a Vértésben cincér füzete is hasznos információkat tartalmaz számukra. A szervezett programok (iskolásoknak, óvodásoknak, pálinka-bor kóstoló, fazekas foglalkozás, stb. inkább Fejér megye területén valósulnak meg. A PRO Vértés Természetvédelmi Közalapítvány koordinálásával megtörtént Komárom-Esztergom megye helyi jelentőségű védett természeti területeinek ökológiai felmérése 2013-ban. A jövőben oktatási-nevelési, kutatási tevékenységeik erősítését tervezik és infrastrukturális fejlesztéseket tűztek ki célul. A szervezet marketing tevékenysége aktív, weboldaluk és kiadványaik tartalmasak, informatívak. A **Gerecse Natúrpark** létrehozásának

kezdeményezései 2004-ben indultak el az Által-ér Szövetség jóvoltából. 2012-ben végleges formát öltött az együttműködés 29 helyi önkormányzat (Annayölgy, Baj, Bajna, Bajót, Csolnok, Dág, Dunaalmás, Epöl, Gyermely, Héreg, Kocs, Lábatlan, Naszály, Neszmély, Nyergesújfalu, Sárisáp, Süttő, Szomód, Szomor, Tardos, Tarján, Tát, Tata, Tatabánya, Tokod, Tokodaltáró, Úny, Vértesszőlős, Vértestolna) és a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat valamint 17 egyéb szervezet (Által-ér Szövetség, Don Bosco Szalézi Társasága, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Duna-Pilis-Gerecse Vidékfejlesztési Egyesület, Esztergom és Nyergesújfalu Többcélú Kistérségi Társulás, HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt., Komárom-Esztergom Megyei Sportszövetségek Szövetsége, Komárom-Esztergom Megyei Természetjáró Szövetség, Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége KEM Szervezete, Száz Völgy Természetvédelmi Egyesület, Tata és Környéke Turisztikai Egyesület, Tatai Kistérségi Többcélú Társulás, Tatabányai Többcélú Kistérségi Társulás, Természetes Életmód Alapítvány, Vértes-Gerecse Vidékfejlesztési Közösség, Vértesi Erdő Zrt., Zöld Sziget Kör Természetvizsgáló Egyesület) összefogásával megalakult a Gerecse Natúrpark. Szervezeti hátterét az Által-ér Szövetség adja, munkaszervezete nincs. A Natúrpark első tanösvényei a térségi TDM szervezet jóvoltából valósultak meg:

- Tardos – Malom-völgyi tanösvény
- Tata-Vértesszőlős-Tatabánya – Által-ér völgyi kerékpárúthoz kapcsolódó tanösvény
- Kocs – Hosszú-völgy természeti értékei tanösvény
- Komárom – Monostori-sziget természeti értékei tanösvény
- Bajót, Péliföldszentkereszt tanösvény

A TOP keretében Bajót- Péliföldszentkeresztben épül meg a **Gerecse Natúrpark Látogatóközpontja** 2020-ig. A 370 m²-es létesítmény olyan turistafogadási és interaktív bemutató és foglalkoztató centrum lesz, amely a Gerecse Natúrpark egészére ráirányítja a figyelmet. A helyszín kiválasztását indokolja, hogy több turisztikai forma és több túraútvonal található itt, Péliföldszentkereszt a forgalmas helyektől kellő távolságra, ugyanakkor jól elérhető helyen fekszik és hagyományos, ősi zarándokhely. Egy határon átnyúló projekt keretében a jövőben elkészülnek a Natúrpark információs pontok és a Natúrpark kapuk. A Gerecse Natúrparkhoz köthető a Réti-halastavak tanösvény és a **Tatai Fényes**

Tanösvény is. Az 1,3 km hosszú cölöpökön futó Tatai Fényes Tanösvény, a Tatai Városkapu Zrt. üzemeltetésével a Fényes Forrásvidék természeti értékeit, állat és növényvilágát mutatja be. Aki figyelmesen jár, láthat fehér tündérrózsát, selymes boglárkát, sőt meglesheti akár a cigányrécét, a pettyes vízicsibét, vagy az erdei fülesbaglyot. A terület szakvezetést igényelve is bejárható és mindenki számára izgalmat rejt (kötélhíd, csónakos átkelés). A láperdő kiváló helyszíne fotós és madárleseknek, bűvárprogramoknak, valamint egyéb gyermekprogramoknak és rendezvényeknek (pl.: Zöld Detektív természetismereti kalandtúra). A szomszédos Fényes Strandfürdő kiváló kiegészítő programot kínál a természetismereti kalandozást követően. Az **Új Kajakház Ökoturisztikai Központ** információs és oktatóközpont. Sporteszköz bérlésre (pl.: csónak, kerékpár, kajak, túrakenu, sárkányhajó), fitneszterem, szauna használatra is lehetőség van a létesítményben. Egészségmegőrző napokat, esélyegyenlőségi programokat szerveznek. Egy vagy akár több napos programcsomagokkal („Túrák földön és vízen”) várják a látogatókat, de helyszínt biztosítanak céges rendezvények, konferenciák, családi programok lebonyolításához is. Garantált programjaik voltak 2017-ben:

- Láperdők a Derítő-tó és az Által-ér mentén – Tata (Tatai Városkapu Zrt.)
- Kerékpáros túra a naszályi Bán-malomhoz – Tata-Naszály (Tatai Városkapu Zrt.)
- Séta a vértesszőlősi Kétlyukú hídhoz – Tata-Vértesszőlős (Tatai Városkapu Zrt.)
- Dunaalmási források – Kerékpáros túra – Tata-Dunaalmás (Tatai Városkapu Zrt.)
- Szent Tamás-forrás túra – Tata (Tatai Városkapu Zrt.)

A Tatai Városkapu Zrt. az Új Kajakház Ökoturisztikai Központ projekt keretében több kerékpáros útvonalat is kijelölt és kitáblázott a térségben, ezek a következők:

- Vadak útja
- Tavak nagykör
- Borvidék kiskör
- Közép-Gerecsei kerékpártúra
- Gyermekes tókerülő túra az Öreg-tó körül
- Nyugat-Gerecsei kerékpártúra

- Gyermekes tókerülő túra a Cseke-tó körül
- Közép-Gerecsei hosszútúra

Tata Agostyán területén, Ágoston-ligetben található a Természetes Életmód Alapítvány által működtetett **Ökofalu**. Itt megfigyelhető az önfenntartó gazdálkodás, létesült egy szelíd energia ösvény, környezet- és természetvédelmet népszerűsítő rendezvényeknek, táboroknak (pl.: természetismereti tábor, életmód tábor az egészségért), túráknak (pl.: „Mi virít itt?“, „Hóvirág és téltemető” túra) és történeti ökológiai programoknak ad otthont. A helyszín a jövőben a tervezett Ökológiai Megtérés Zarándokútjának/Engesztelő Útjának kiinduló pontjává is válna.

A Bakonyalján is voltak kezdeményezések Natúrpark kialakításra, a térségben kitörési pont lehet az ökoturizmus, a fejlesztések középpontjában a kerékpáros turizmus áll, a vidékfejlesztési szervezetek és az önkormányzatok is támogatják a kerékpárosbarát és egyéb aktív turisztikai fejlesztéseket. Súron például az idei évben lombkorona sétány és erdei pihenőhely létesült, Bakonyszombathelyen pedig az Esterházy kastélyparkban tanösvény épült ki. A térség falusi szálláslehetőségekben gazdag.

A vízi turizmus természeti adottságai erősek a megyében, de az infrastruktúra és az arra épült szolgáltatásbázis Tata kivételével gyengének mondható. A Felső- és Alsó-Duna vízi turizmusának komplex fejlesztése valósul meg a jövőben a Magyar Kajak-Kenu Szövetség jóvoltából. A megyében a projekt keretében Komáromban, Lábatlanon, Esztergomban és Dömösön valósul meg fejlesztés.

Egyéb kapcsolódó lehetőségek a tematikus vonzerőleltárban találhatóak.

Név	Elérhetőség	Nyitva tartás	Belépőjegy	Egyéb
Új Kajákház Ökoturisztikai Központ	2890 Tata, Tópart sétány 2. www.ujkajakhaz.hu	Tél: H-P: 12-20 Nyár: H-V: 9-20	-	Marketing: saját kiadású városi újság, honlap, közösségi oldal, folyamatos kapcsolattartás a többi létesítmény látogatójával, kiadványok DG Kártya felületeken szerepel
Tatali Fényes Tanösvény	2890 Tata, Fényes fasor www.tatalifenyestanosveny.hu	10.02.-03.31.: H-V: 9-15 04.01.-10.01.: H-V: 10-19	Felnőtt: 1300 Ft, 900 Ft Kedvezményes: 900 Ft, 600 Ft Családi: 3.000 Ft, 2.000 Ft Csoportos: 500- 1.100 Ft között DG Kártya, Tata Kártya: 500 Ft, 700 Ft	Marketing: saját kiadású városi újság, honlap, közösségi oldal, folyamatos kapcsolattartás a többi létesítmény látogatójával, kiadványok DG Kártya felületeken szerepel
Agostyáni Arborétum	2835 Tata - Agostyán www.verteserdo.hu	11.01.-04.30.: H-P: 9-15 05.01.-10.31.: H-P: 9-16 Szo-V: 10-17	Felnőtt: 600 Ft Kedvezményes: 400 Ft Csoportos 300- 500 Ft	Marketing: www.verteserdo.hu
Bábolnai Arborétum és Állatpark	2943 Bábolna, Csikótelepi út www.verteserdo.hu	H-V: 7-18	ingyenes	Marketing: www.verteserdo.hu , DG Kártya felületeken szerepel
Természetes Életmód Alapítvány	2835 Tata - Agostyán, Agoston-liget www.teaagostyan.hu	előzetes bejelentkezés alapján		Marketing: www.teaagostyan.hu , DG Kártya felületeken szerepel

2.8. Kérdőíves felmérés

A HONifo Turisztikai Üzletviteli Tanácsadó Kft., mint piackutatási szakértő közreműködésével a Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft. megbízásából megvalósított primer kutatás a megye nyolc meghatározó intézményét vette célba:

1. a majki Kamalduli Remeteséget,
2. az oroszlányi Bányászati Múzeumot,
3. a csolnoki Bányászati és Ásvány Gyűjteményt,
4. a dorogi Bányász Emlékházat,
5. a Tatabányai Múzeumot,
6. a tatabányai Ipari Skanzent,
7. a lábatlani Cementgyári Kiállítást és
8. az ácsi Cukoripari Kiállítást (ismertebb nevén a Bagolyvárat).

A lekérdezés kitért a látogatás jellegére – egyéni, vagy csoportos -, időtartamára, gyakoriságára, a látogatást megelőző tájékozódás módjára és természetesen a szokásos szempontokra, melyek a látogatói csoportok beazonosítását teszik lehetővé. Ezen túl központi témája volt a kutatásnak a látogatói elégedettség és az intézményekkel kapcsolatos elvárások kiderítése. Természetesen helyt adtak a javaslatok, illetve más vélemények megosztására is. A térségi kutatással párhuzamosan folyt néhány kiemelt tatai attrakciónál is primer kutatás, melynek keretében egy kérdés vonatkozott Komárom-Esztergom megye bányászati emlékeinek ismertségére is. A Tata és Környéke Turisztikai Egyesület által megvalósított primer kutatás a város hat meghatározó intézményét vette célba:

1. a Kuny Domokos Múzeumot (közismert nevén Vármúzeumot),
2. a Német Nemzetiségi Múzeumot,
3. a Kiskastélyt,
4. az Új Kajakház Ökoturisztikai Központot,
5. a Tatai Fényes Tanösvényt és
6. a Tatai Fényes Strandfürdőt.

A Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft. megbízásából készített kutatás anyaga teljes egészében megtalálható a 2. sz. mellékletben, a két tanulmányban megfogalmazott következtetések és javaslatok átemelésre kerültek:

Mindkét esetben a kutatási eredmények áttekintését követően megállapítható, hogy általában elégedettek az intézmények látogatói az adott hely fő profiljába illő szolgáltatásokkal, ami mindenképp azzal hozható összefüggésbe, hogy az intézmények vezetői erre nagy gondot fordítanak. Ezen kiváló szakmai munka mellett viszont időnként kevesebb figyelem jut az általános körülmények szintén megfelelő színvonalú biztosítására, bár itt nyilván felvetődik a kompetencia kérdése is. Különösen így van ez az útbaigazító táblák kihelyezése, vagy az akadálymentes környezet biztosítása esetében. Mindazonáltal meg kell jegyezni, hogy a látogatók komfortérzetét ezek az időnként külső tényezőnek tekintett dolgok jelentős mértékben befolyásolják és a térségről alkotott véleményükben meghatározó elemként jelennek meg. Korunkban a látogatók, turisták véleménye nem marad szűk körben, hanem a közösségi és más internetes oldalakon kerül megosztásra, a potenciális turisták széles körének döntésére viszont ezen vélemények mindenképpen hatással vannak.

A bemutatott tényekre és eredményekre támaszkodva a tanulmány készítői az alábbi javaslatokat fogalmazták meg a térségi kutatás kapcsán:

1. A Duna-Gerecse térség kisebb kulturális attrakciói, a szóban forgó ipari-bányászati emlékek, mint potenciális térségi turisztikai terméket alkotó elemek marketing stratégiáját át kell gondolni és annak megfelelően hangsúlyosabban és figyelemfelkeltően megjelölni a térség turisztikai weboldalán. Előtte természetesen meg kell tenni azon szükséges lépéseket, melyek erre alkalmassá teszik őket.
2. A tematika – bányászat, ipar, Esterházy örökség - szempontjából egységes emlékeknek eltérő profilú fejlesztése kívánatos, majd ezek hálózatba szervezése történhet meg a második lépésben, ügyelve arra, hogy kombinálható legyen más típusú turisztikai termékekkel is a célcsoportra szabhatóság érdekében.
3. Az Ipari Skanzen és az oroszországi Bányászati Múzeum esetében megvizsgálandó a hosszabb látogatási idejének mibenléte, ami valószínűleg választ ad majd az egyedi profiljuk kialakítására és annak további hangsúlyozására, ami a turisztikai terméké fejlesztésük alapja lehet.

4. A kisebb kiállítóhelyek látogatottságának növelése az előző lépéseket követően azáltal is, hogy bekapcsolni őket a térségi marketing aktivitásokba.
5. A duna-gerecse.hu turisztikai oldal fejlesztése és keresőre történő optimalizálása annak érdekében, hogy a turisztikai információt keresők számára könnyen megtalálható legyen.
6. A közösségi oldalakon és más online felületen történő aktivitásokra koncentrált marketing kommunikáció nem csak a Duna-Gerecse térségi TDM szervezet, hanem az intézmények részéről is.
7. A Tatabányai Múzeum ismertségének kiterjesztése országosan is, hogy a térséget felkereső, potenciális turisták is tudjanak a lehetőségről.
8. A településeken belüli útbaigazító táblarendszer újragondolása, esetleges bővítése.
9. A látogatók pontos tájékoztatása és az intézmények szakszerű ajánlása érdekében szakmai bejárások szervezése a turizmusban és a vendégek közelében dolgozó munkatársak számára.
10. Az intézmények – fizikai lehetőségeiktől függő – akadálymentesítésének átgondolása, pihenőhelyek kialakítása, ahol releváns.
11. Idegen nyelvű tájékoztatás megoldása – ahol releváns – akár hagyományos, akár új, okoseszközök és megoldások alkalmazásával.
12. Az intézményekben alkalmazott bemutatás interaktivitásának erősítése, az újításról történő párbeszédbe a látogatók aktív bevonása, véleményük kikérése. Fontos viszont, hogy előtte konkrétan megfogalmazottak legyenek azok a célcsoportok, melyekre számítana az intézmény a jövőben. Ezek között mindenképp szerepelnie kell a helyieknek, a turizmusban érintett munkatársaknak, ahol releváns a pedagógusoknak, az adekvát civil szervezeteknek, professzionális utaztatóknak és rendezvényszervezőknek.
13. Az intézmények munkatársainak megfelelő képzése és a látogatókkal, turistákkal kapcsolatos érzékenyítése. Ahol releváns, a képzések kiterjedhetnek az alapfokú nyelvi ismeretek elsajátítására is.
14. A térségi szintű marketing keretében az ipari-bányászati emlékek izgalmas és kreatív termékintegrációja és marketing kommunikációja.

A bemutatott tényekre és eredményekre támaszkodva a tanulmány készítői az alábbi javaslatokat fogalmazták meg a tatai kutatás kapcsán:

1. A település internetes oldalán szereplő turisztikai információk helyett a visittata.com oldalra történő továbblépés, mely sokkal inkább alkalmas az invitatív üzenetek elhelyezésére, a megfelelő turisztikai termékek ajánlására, mint az egyébként nagyon pontos, de túlságosan tárgyyszerű adatok felsorolása. A továbblépés nyilván a városi oldal elhagyásával jár, de ez semmiféle hátránnyal nem jár, hiszen az a turisztikai információt kereső csoport számára nem tartalmaz releváns információt.
2. A visittata.com turisztikai oldal fejlesztése és keresőre történő optimalizálása annak érdekében, hogy a turisztikai információt keresők számára könnyen megtalálható legyen.
3. A közösségi oldalakon és más online felületen történő aktivitásokra koncentrált marketing kommunikáció nem csak a TKTE, hanem az intézmények részéről is.
4. A tripadvisor.com oldalra mindegyik attrakciót fel lehet tölteni, de utána is folyamatosan figyelemmel kell kísérni az észrevételeket és lehetőleg arra törekedni, hogy ne maradjon olyan bejegyzés, amire nem reagált az adott intézmény.
5. A településen belüli útbaigazító táblarendszer újragondolása, esetleges bővítése.
6. A látogatók pontos tájékoztatása és az intézmények szakszerű ajánlása érdekében szakmai bejárások szervezése a turizmusban és a vendégek közelében dolgozó munkatársak számára.
7. Az intézmények – fizikai lehetőségeiktől függő – akadálymentesítésének átgondolása, pihenőhelyek kialakítása, ahol releváns.
8. A környezet tisztaságának folyamatos biztosítása, beleértve a mellékhelyiségeket is.
9. Idegen nyelvű tájékoztatás megoldása akár hagyományos, akár új, okoseszközök és megoldások alkalmazásával.
10. Az intézményekben alkalmazott bemutatás interaktivitásának erősítése, az újításról történő párbeszédbe a látogatók aktív bevonása, véleményük kikérése. Fontos viszont, hogy előtte konkrétan megfogalmazottak legyenek azok a célcsoportok, melyekre számítana az intézmény a

jövőben. Ezek között mindenképp szerepelnie kell a helyieknek, a turizmusban érintett munkatársaknak, ahol releváns a pedagógusoknak, az adekvát civil szervezeteknek, professzionális utaztatóknak és rendezvényszervezőknek.

11. Az intézmények munkatársainak megfelelő képzése és a látogatókkal, turistákkal kapcsolatos érzékenyítése. Ahol releváns, a képzések kiterjedhetnek az alapfokú nyelvi ismeretek elsajátítására is.

3. Tematikus útvonalak és csomagajánlatokat megalapozó szolgáltatói hálók

Megállapítható, hogy a különböző tematikák mentén fejlesztett attrakciók, önmagukban álló kínálati elemek, a turisztikai piacon szinte láthatatlanok. Összefogva, tematikus kínálati csomagokat kialakítva sikeresebb megjelenés, piacra vitel garantálható. E fejezetben tematikus útvonalak kerültek összeállításra, valamint egy ökoturisztikai (aktív turisztikai) látogatóösztönző-program került kialakításra. A tanulmány helyzetfeltáró fejezetéből látszik, hogy a helyi szereplők (TDM szervezetek, ökoturisztikai létesítmények, stb.) számtalan program és csomagajánlatot kínálnak. Ezek bővítéséhez és színesítéséhez járulhatnak hozzá az összeállítások, illetve továbbgondolkodást indíthatnak el a helyi szereplők körében.

Jelen tanulmány keretében elkészítettük a tematikus túraútvonalakhoz kapcsolódó turisztikai programcsomagok későbbi kidolgozását megalapozó szolgáltatói elemek (szálláshelyek, vendéglátóhelyek, tematikához közvetlenül kapcsolódó bemutatóhelyek, további látnivalók és programlehetőségek, információs helyek, stb.) hálózatainak javasolt összetételét is. Ezek a szolgáltatói hálók ugyan alkalmasak már most is arra, hogy különböző paraméterek alapján (vendégkör, tartózkodási idő, stb.) egyszerűen és igény szerint programcsomagokat lehessen összeállítani, azonban ilyenek részletes kidolgozása a szakmai anyag elkészítésének idején még nem volt időszerű, mert:

- minden nevesített tematikus kínálat esetében a legfontosabb látogatóközpontok és bemutatóhelyek fejlesztése még folyamatban van (a jelenleg elérhető kínálati elemek térben és időben elszórtan, egy-egy helyszín kivételével jelentős húzó-vonzerővel /„zászlóshajó-effektus/ nem rendelkezve jelen);
- ezek lesznek majd egy tematikán belül egy szűkebb földrajzi egység központi szolgáltatói egységei, programszervező központjai, egyúttal a csomagajánlatokban szereplő legfőbb attrakciók is;
- ezzel párhuzamosan az egyes helyszínek profiltisztítása, szolgáltatói struktúrájának (belső és külső) kialakítása is folyik, ami alapvetően fogja befolyásolni a csomagajánlatok konkrét szabadidős tartalmi elemeit;
- a többi kisebb bemutatóhely, egyedi szolgáltatás csak ezekre épülve, ezeket kiegészítve építhetők be a kínálatba;
- csak a fentiek ismeretében lehet majd egy-egy programcsomag forgatókönyvét akár időütemezésben, akár árkalkulációban pontosan kidolgozni.

I. Szénbányászat: A Zsigmondyak és a szén nyomában...

Jó szerencsét!, „Szerencse fel, szerencse le”, biléta, abléz és karbidlámpa. Mind mind ismerős lehet akár nagyapáink és dédapáink elbeszéléseiből, melyeket gyerekfejjel tátott szájjal hallgattunk...

Tematikus utunk nem csak ismeretterjesztő, kihívásokkal teli utazás, de egyben főhajtás is a bányász hagyományok, a szénbányászok lemondásokkal és veszélyekkel teli, 200 éven át tartó áldozatos munkája előtt.

Dorog–Tatabánya–Oroszlány – az északkelet-dunántúli limnikus eredetű, töréses szerkezetű barnakőszén terület három kiemelkedő bányászati központja volt egészen a közelmúltig. A területen az utolsó bánya Máty település mellett működött, mely 2004-es bezárásáig 650 dolgozót foglalkoztatott és 17 éves működése során 9 millió tonna szenet bányásztak ki a csaknem 50 km hosszú vágatokban.

A tematikus túrát javasolt gépkocsival megtenni, hossza Dorog–Tatabánya–Oroszlány viszonylatban **60 km.**

Állomáshelyek és kapcsolódó turisztikai szolgáltatások

1. Reimann Bányászat történelmi Miniverzum

Dorog Szénbányászat már az 1800-as évek elejétől, <i>Zsigmondy Vilmos</i> bányamérnök 1850-1860 közötti szakértő feltáró munkájának köszönhetően szinte egész Pest területét ellátta fűtőanyaggal, melyeket lovaskocsikon és a Dunán vízi	Reimann Bányászat történelmi Miniverzum Reimann altáró műemlékileg védett bejárata melletti épületben a mintegy 100 m ² -es terepmodell segítségével interaktív, autentikus környezetben jelenik meg a megye legrégebbi szénbányászati ipartörténelmi örökségét bemutató kiállítás.	www.dorog.hu GPS.: Kapcsolódó emlékhelyek: Bányász emlékmű, szökőkút, emlékoszlop, Sportmúzeum – Dorogi Bányász Sport Club, Szent Borbála templom – Szent Borbála ereklye, Dorogi bányászat befejezése emlékmű Dorogi bányautó egyéb helyszínei a	Kapcsolódó INFO pont: Dorog és Térsége Turizmus Egyesület irodája www.dorogestersege.com Várostérkép beszerezhető az INFO ponton. Térségben található bányászati múzeumok (Tatabánya, Oroszlány). Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog,
---	--	---	--

úton szállítottak a fővárosba.		környékbeli településeken. Kapcsolódó látogatásösztönző program: Bilétát az „alászálláshoz„ A vendég átveheti bármelyik bemutatóhelyen a jegy megváltásával, melyet a túra végén (mindhárom bemutatóhely meglátogatása után) „a felszínre érve„ emlékplakettre válthat.	Visegrád, Komárom, Tata).
--------------------------------	--	---	---------------------------

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
Édes Anna Cukrászda Édes Krémes Cukrászda Medi Café Büfé Pizza Casa Luigi Rajos Fagyizó Horváth Kertvendéglő Határ Csárda Kostel Étterem, Kesztlőc	Apartmanház Dorog Mátyás Király Vendégház Dunagáz Hotel Bajót-Pé liföldszentkereszt Szalézi Rendház szállásai, Bajót Pollushoff Panzió, Csolnok Kelemen Majorság, Piliscsév	Dorog: Városi Teniszpálya, Nipi Stefánia Városi Uszoda, Sí és Kerékpár Szaküzlet, Palatinus tó Öböl Music Beach, Dorog és Térsége Turizmus Egyesület piknik túrái, aktív turisztikai kínálata Pilis és Gerecse: kijelölt gyalogos és kerékpáros túraútvonalak, zarándokutak

2. Tatabányai Múzeum – Bányászati és Ipari Skanzen

3. Tulipános Ház

Tatabánya Az első csille szén 1896-ban került a felszínre Alsógallán, <i>Zsigmondy Béla</i> mélyfúró vállalatának köszönhetően.	Tatabányai Múzeum - Bányászati és Ipari Skanzen Egy régi bányaüzem teljes épületegyüttesével, berendezett irodákkal, szabadtéri gépbemutatóval, és bejárható bányatérség segítségével idézi meg a szénbányászatot a régi XV-ös aknán, melyet az egykori	www.tbmuzeum.hu/skanzen/5 GPS: N47.556,E18.424 Kapcsolódó emlékhelyek: Szent Borbála szobor, harangjáték, Bányász Kegyeleti Emlékmű, Vida Jenő emlékkő, Dr. Gál István domborműve, Bányász padok a Május 1. Parkban, X., XI. és XII., XIV.	Kapcsolódó INFO pont: Tatabánya Pont Információs Iroda www.tatabanyapont.hu Várostérkép beszerezhető az INFO ponton. Térségben található bányászati múzeumok (Dorog, Oroszlány). Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog,
---	---	--	---

	<p>bányászkolóniák jellegzetes lakó és középületeinek megépítésével és korhű berendezésével tettek még teljesebbé és egyedivé.</p> <p>Tulipános Ház Az 1924-ben megépült Tulipános Ház felújítása után az épületben közösségi és kulturális teret alakítanak ki interaktív játszóházzal, a bányászatnak működő modellekkel emléket állító terepasztallal, az esküvők, bálók és konferenciák megtartására alkalmas díszteremmel, a „zeneszalonnal”, étteremmel és kiállító teremmel.</p>	<p>lejtakna emlékművek, Ranzinger Vince kilátó</p> <p>Kapcsolódó látogatásösztönző program: Bilétát az „alászálláshoz„ A vendég átveheti bármelyik bemutatóhelyen a jegy megváltásával, melyet a túra végén (mindhárom bemutatóhely meglátogatása után) „a felszínre érve„ emlékplakettre válthat.</p>	<p>Komárom, Tata).</p>
--	--	---	------------------------

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
<p>MacDonalds Étterem (2) Burger King Étterem Sport Hotel Étterem Vendéglő a Három Tölgyfához Vadvirág Étterem Pomodoro Pizzéria Turul Café és Étterem Stop Cukrászda</p>	<p>Hotel Árpád Tatabánya Sport Hotel Turul Panzió Vadvirág Panzió Fazekas Szállás Vértesszőlős</p>	<p>Gyémánt Fürdő, Turul emlékmű, Gerecse Kapuja Látogatóközpont (geológiai és egyéb tanösvények), Szelim-barlang, Vasalt utak a Turul szobor mellett - Via Ferrata, Által-ér völgyi kerékpárút, a Gerecse és a Vértes kijelölt túraútvonalai, MNM Vértesszőlősi Régészeti Bemutatóhelye</p>

4. Oroszlányi Bányászati Múzeum

<p>Oroszlány A Vértes térségének legfiatalabb, de nagy jelentőséggel</p>	<p>Oroszlányi Bányászati Múzeum Beltéri és kültéri bemutatóhelyek.</p>	<p>http://www.oroszlany.hu/a-varos/banyaszati-muzeum GPS: É47.491, K18.341</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont: A felújított múzeumban is</p>
---	---	--	---

<p>bíró bányáüzemében 1937-ben kezdődött meg a barnaköszén fejtése. Érdekessége, hogy itt használták legelőször az 1950-es évektől magyar bányamérnökök által, magyar bányaterepekre kifejlesztett hatalmas, lánctalpas vágathajtó gépeket.</p>	<p>Ásványkiállítás a térségre jellemző ásványokból, geológusok, a bányamérnökök feltáráshoz használt eszközei, a bányász fúvószenekar relikviái, az aknatorony, a csilléket a sínről a felszínre kerülést követően kötélpályára feladó állomás mind a kiállítás részét képezik. Európai szinten is egyedülálló ipartörténeti emlékeknek tartják.</p>	<p>Kapcsolódó emlékhelyek: Bányászék-műalkotás, Bányászok szoborcsoport, Bányászcsalád, Rákóczi úti „sgrafitto”-k a házfalakon, Bánki Donát emléktábla, súlytőlégrobbanási mementó Márkus-hegy, Víztorony – Haraszt-hegy</p> <p>Kapcsolódó látogatószöveg program: Bilétát az „alászálláshoz,” A vendég átveheti bármelyik bemutatón a jegy megváltásával, melyet a túra végén (mindhárom bemutatón meglátogatása után) „a felszínre érve,” emlékplakettre válthat.</p>	<p>lesz.</p> <p>Tata TE infopont kialakítás alatt (Főtér)</p> <p>Térségben található bányászati múzeumok (Dorog, Tatabánya).</p> <p>Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom, Tata).</p>
---	--	---	--

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
<p>Czermann Étterem és Panzió Torony Gyorsétterem Borostyán Kisvendéglő</p>	<p>Czermann Étterem és Panzió Dobai Oroszlánkő Szabadidőpark és Turistaház Kata Panzió Környebánya Erdei Iskola Majki Kamalduli Remeteség szállásai</p>	<p>Majki Kamalduli Remeteség műemlékegyüttes, Vértesi Natúrpark kijelölt túraútvonalak (gyalogos, kerékpáros és lovas), Vértesben várromok (Vitányvár, Gesztesi vár), Oroszlányi Uszoda, Oroszlányi Tájház, horgászat (erőműi tó)</p>

Célcsoport

Európában és így Magyarországon is általános tendenciává vált a több, rövidebb, főszezonon kívüli utazás a turisták körében. Míg az első utazás motivációja inkább a pihenés, kikapcsolódás, a második és harmadik utazás motivációja kifejezetten a városlátogatás és a kulturális turizmus, az ismeretszerzés. A desztináció jó megközelíthetősége, biztonságossága egyre inkább előtérbe kerül. Teret nyer az internet használata az előzetes információgyűjtésben, fontossá válik az a tényező, hogy az utazás során megszerzendő információkat egy, az utazó saját maga által is elismerten magas szakmai felkészültségű kísérőtől, helyszíni idegenvezetőtől szerezhesse majd be. Az általános környezeti

adottságok után a kulturális örökség az, ami a leginkább befolyásolja az utazók választásait. Az ipartörténeti tematikus ajánlatok igénybevételével az új ismeretszerzésre irányuló igény elégíthető ki, mely mai, folyamatosan változó világunk mozgatórugója.

A Bányászati tematikus út elsődleges célcsoportjainak tekinthetők a tanulási fázisban lévő fiatal és férfi turisták (akár osztálykirándulások résztvevői 10-18 éves korig), a családalapítási korszak kitolódásával a 24-40 év közötti múltkutató felnőttek és a 60 év feletti aktív, visszaemlékező, nyugdíjas korosztály. Nagy százalékban nők hozzák az elsődleges utazási döntéseket, de a második és harmadik utazás céljáról már férfiak is gyakran döntenek. Kedvelt tematikus témája, úticélja lehet a külföldi, erőteljesebb vásárlóerővel rendelkező és a fenti életszakaszokban járó turistáknak is. Egyéni vendégeknek és hasonló érdeklődési körrel rendelkező csoportos utazásoknak is javasolt tematika.

Médiafelületek

- tanintézmények felé direkt ajánló e-mail üzenet
- tematikához kapcsolódó (ipar) nyugdíjas szervezetek részére direkt ajánló
- szakmai internetes portálok (gépészet, modern fűtőrendszerek témában, építőipar témában)
- szakmai nyomtatott sajtófelületek
- napilapok

II. Kőbányászat: Kő kövön...marad: Az időtálló szépség ezernyi arca

A természeti környezet mindenkor meghatározta az emberek foglalkozását, életmódját, különösen a tradicionális kultúra keretei között. A népesség alkalmazkodott környezetéhez, megszerezte és a maga céljaira felhasználta, megmunkálta a természetben fellelhető anyagokat, ezáltal igyekezett biztosítani az életfeltételeket. Ahol szűkösek voltak a növénytermesztés és az állattenyésztés lehetőségei, ott különösen rákényszerült a természet adta nyersanyagok – a fa, az agyag, az ásványok és kőzetek – kitermelésére és megmunkálására. A kőzetek többnyire olyan természetföldrajzi környezetben, hegyvidéken lelhetők fel, ahol a növénytermesztés az ökológiai adottságok miatt nem vagy csak részben biztosította a megélhetést. Adatokkal igazolt tény, hogy a kőzetek felhasználása a Kárpát-medence számos hegyvidékén sok évszázados múltra tekint vissza.

A túra a süttői keménymészke bányászatát, a tardosi vörösmészke bányászatát, valamint a dunaalmási kőfejtő és római kori kőhordó úton a kőbányászat t ezer éves múltra visszatekintő történetét mutatja be az érdeklődőknek.

A tematikus túrát javasolt gépkocsival megtenni, hossza A Süttő–Dunaalmás–Tardos viszonylatban **33 km**.

Állomáshelyek és kapcsolódó turisztikai szolgáltatások

1. Mészkebányászat Süttő

Süttő A süttői édesvízi eredetű keménymészke a pleisztocén korból származik. A kb. 400-600 ezer évvel ezelőtt, langyos vizű források, tavak lerakódott üledékrétegből képződött.	Reneszánsz Kőfaragó Zrt. A kizárólag magyar tulajdonosi háttérrel rendelkező megújult Reneszánsz Kőfaragó Zrt. a legmodernebb kitermelési technológiákkal műveli saját tulajdonában álló,	www.reneszansz.hu GPS: N47.736,18.447 Kapcsolódó emlékhelyek: elhagyatott kőbányák, kézi kőfejtők jelenléte Vöröshídi geológiai tanösvény	Kapcsolódó INFO pont: Térségben található bányászati múzeumok (Dorog, Tatabánya, Oroszlány). Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom, Tata).
--	---	--	--

	<p>kiváló minőségű édesvízi mészkőincset rejtő kőbányáit. A kibányászott alapanyagot a cég 21. századi technológiával felszerelt, nagykapacitású üzemeiben dolgozzák fel.</p> <p>„Off-road” dzsip túra a kőfejtőben idegenvezetéssel</p>		<p>Időpont egyeztetés és bővebb információ a Tata és Környéke Turisztikai Egyesületnél.</p>
--	---	--	---

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
<p>Márvány Étterem Jankó Vendéglő Beáta Cukrászda</p>	<p>Alsóvadácsi Vadászház Gerecse Vendégház Bikolpuszta Piszke Vendégház Lábatlan Éden Kemping Neszmély</p>	<p>Rákóczi-hárs, szőlő- és pincekultúra, helyi termékek (bor, pálinka, sajt), Gerecse Natúrpark, Haraszt-hegy, Alsóvadácsi Vadászház környéke (arborétum, lombkorona tanösvény tervben)</p>

2. Dunaalmási kőfejtők és római kori kőhordó út

<p>Dunaalmás A mai napig itt látható az a kőhordó út, melyen a világhódító Római Birodalom határvárának és városának, Brigetionak (Ószőny) az építkezéséhez szállították az alapanyagot. Fellelhető továbbá a római kori vízateresz és vízvezető árok, fala ma is élő dokumentuma a római kori építkezésnek. A későbbi nagy kőkitermelések</p>	<p>Dunaalmási kőfejtők TT - Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság A védett kőfejtősor kőzetanyaga az alsó-pleisztocénban rakódott le. A kőfejtősor lényegében az egykori négy nagy bányából áll. A dunaalmási forrásmészke ún. tatarítás kifejlődésű: azok a források, amelyekből a forrásmészke kivált É-Ny-i irányban folytak le. A forrásmészkekből 3.5 m magas gátak</p>	<p>http://www.duna-gerecse.hu/hu/info/latnivalok/dunaalmas/romai-kori-kohordo-ut-szomod-fele.html</p> <p>https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/vedett-terulet/adonyi-terulet/dunaalmasi-kofejtok-tt</p> <p>GPS: N47.704, E18.320</p> <p>Kapcsolódó helyszínek Kőpíte, Gerecse kijelölt túraútvonalai (gyalogos, kerékpáros), Által-ér völgyi kerékpárút</p> <p>Guide@Hand Duna-Gerecse - Dunaalmás-Szomód túra</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont:</p> <p>Térségben található bányászati múzeumok (Dorog, Tatabánya, Oroszlány).</p> <p>Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom, Tata).</p>
---	---	---	---

<p>már a komáromi várépítéshez és a kiegyezés után megindult út, vasút és hídépítéseknek köszönhetőek. A teljesség igénye nélkül innen történt kőszállítás a bécsi Burg, a budai királyi palota, az Országház, a Gellért Fürdő, 8 budapesti híd és a Duna szabályozásának védműveihez.</p>	<p>épültek. A víz ezeken átbukva, 30-50 m átmérőjű, sekély mélységű tavakban gyűlt össze. A kőfejtők területén rendkívül értékes őslénytani leletanyagot tártak fel. A leletanyag érdekes tagja egy őselefántféle (Elephas planifrons), egy itt leírt kihalt teknősfaj (Clemys Méhelyi) valamint a forrástavakban élt édesvízi táskarák.</p> <p>A bemutatóhely terepi infrastruktúrájának kiépítése a DINPI beruházásában jelenleg tart.</p>		
--	--	--	--

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
<p>Dunaalmás: Vadvirág Panzió és Étterem Neszmély: Tramontó Pizzéria, Rétes Kuckó, Hilltop Borhotel és Étterem</p>	<p>Dunaalmás: Parasztház, Rétespajta és Apartmanház Neszmély: Hilltop Borhotel és Étterem, Keleti Kúria, Éden Kemping</p>	<p>Személyhajó és rév kikötő, kénes forrás, helyi termékek és borok, Dunaalmási Lovarda és Szabadidőpart, Csokonai Lilla emlékszoba, Lilla sírja, Neszmély: Hajóskanzen, Méricske Mérleg és Méréstörténeti Gyűjtemény, Guide@Hand Duna-Gerecse – Neszmélyi faluséta</p>

3. Tardosi mészkőbánya

<p>Tardos A Gerecsében a Dachsteini Mészkő felett, a jura időszakban rózsaszínes, majd egyre sötétebb vörös színű, óceáni medencékre jellemző üledék rakódott le.</p>	<p>Tardosi Bánya-hegy Jelenleg is kitermelés folyik rajta. A híres bányák egyes részeit már nem „művelik”, ezeket a turisták</p>	<p>www.tardos.hu GPS: N47.658, E18.475 Kapcsolódó látnivalók: Malomvölgy, Malomvölgyi tanösvény, Gorba-tető,</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont: Térségben található bányászati múzeumok és bemutatóhelyek (Dorog, Tatabánya,</p>
--	--	--	---

<p>Ebből alakult ki a jellegzetesen vöröses színű, főleg mészkő és márga rétegsor, melynek egy a díszítő bányászat szempontjából értékes szakasza a „tardosi vörösmárvány”. Már a rómaiak is kedvelték az itt található mészkövet, hiszen ez a távoli provincián élők számára is képes volt felidézni az otthoni előkelő környezetet olyannyira, hogy a Duna partig, az akkori Lepavistaig vezető kőhordó utat építettek. A XII. századi feljegyzések szerint Imre király is innen szállította a követ az építkezéseihez.</p>	<p>előzetes megbeszélés esetén látogathatják. A felhagyott bányák falait sziklamászók „használgák” gyakorlótelepként, és a geológia szerelmesei, a kőzetgyűjtők is gyakran látogatják e területet jura kori, csigára emlékeztető lábasfejűek, az ammoniteszek ép példányai után kutatva.</p>	<p>Vöröshídi geológiai tanösvény, Guide@Hand Duna-Gerecse – Tardos-Gerecse tető séta</p>	<p>Oroszlány). Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom, Tata).</p>
---	--	--	---

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
<p>Tardos: Kemencés Fogadó, Malomvölgy büfé Tata: Pikant Mediterran Grill, Ébresztő Kávézó, Cocoon Bár és Étterem, Korzó Étterem, Petre Cukrászda és Kávéház</p>	<p>Tardos: Kemencés Fogadó Süttő-Alsóvadács: Vadászház Vértestolna: Csillagvirág Vendégházak Tata: Kiss Hotel, Pentalux Hotel és Apartman, Hotel Kristály Imperial, Hotel Gottwald, Old Lake Golf Hotel, Öreg Tó Club Hotel, Öreg Tó Kemping, Fényes Fürdő és Kemping, Erzsébet Vendégház, Várkanyar Apartmanok, Hotel Casablanca, Platán Várak Vendégház, Szent Iván Vendégház</p>	<p>Tardos: sziklamászás, Malomvölgyi-tó (horgászat, piknik), Gorba-tető sárkányrepülő és paplanernyő felszállóhely, Régi Rádiók Állandó Kiállítása Tata: Agostyáni Arborétum, Ökofalu Agostyán, vár, Angolkert, Öreg-tó, ELTE Geológus Kert, Fényes Tanösvény Vértesszőlős: MNM Vértesszőlősi Régészeti Bemutatóhelye Tatabánya: Turul Parkerdő – Geológiai Tanösvény, Vasalt utak a Turul szobor mellett – Via Ferrata</p>

Célcsoport

Európában és így Magyarországon is általános tendenciává vált a több, rövidebb, főszezonon kívüli utazás a turisták körében. Míg az első utazás motivációja inkább a pihenés, kikapcsolódás, a második és harmadik utazás motivációja kifejezetten a városlátogatás és a kulturális turizmus, az ismeretszerzés. A

desztináció jó megközelíthetősége, biztonságossága egyre inkább előtérbe kerül. Teret nyer az internet használata az előzetes információgyűjtésben, fontossá válik az a tényező, hogy az utazás során megszerzendő információkat egy, az utazó saját maga által is elismerten magas szakmai felkészültségű kíséretől, helyszíni idegenvezetőtől szerezhesse majd be. Az általános környezeti adottságok után a kulturális örökség az, ami a leginkább befolyásolja az utazók választásait. Az ipartörténeti tematikus ajánlatok igénybevételével az új ismeretszerzésre irányuló igény elégíthető ki, mely mai, folyamatosan változó világunk mozgatórugója.

A Kőbányászat tematikus út elsődleges célcsoportjainak tekinthetők a tanulási fázisban lévő fiatal és férfi turisták (akár osztálykirándulások résztvevői 10-18 éves korig), a családalapítási korszak kitolódásával a 24-40 év közötti múltkutató felnőttek és a 60 év feletti aktív, visszaemlékező, nyugdíjas korosztály. Nagy százalékban nők hozzák az elsődleges utazási döntéseket, de a második és harmadik utazás céljáról már férfiak is gyakran döntenek. Kedvelt tematikus témája, úticélja lehet a külföldi, erőteljesebb vásárlóerővel rendelkező és a fenti életszakaszokban járó turistáknak is. Egyéni vendégeknek és hasonló érdeklődési körrel rendelkező csoportos utazásoknak is javasolt tematika.

Médiafelületek

- tanintézmények felé direkt ajánló e-mail üzenet
- tematikához kapcsolódó (ipar) nyugdíjas szervezetek részére direkt ajánló
- szakmai internetes portálok (gépészet, modern fűtőrendszerek témában, építőipar témában)
- szakmai nyomtatott sajtófelületek

III. Malmok: A malmokban se malmozzon: Mesebeli vízimalmok nyomában

A vízimalmok már az ókori görög és római kultúrában is gyakran használt szerkezetek voltak. Az évezredek nagy túlélője ez a technológia: a vízimalmok működési elve napjainkban pontosan ugyanaz, mint ahogy i.e. 1. században Antipáter görög epigrammaköltő is szólt egykoron a vízkerékről és az emberi elme határtalan kreativitásáról.

A vízimalmok különleges ipartörténeti örökséget képviselnek, így a mai ember tiszte foglalkozni a védelmükkel, gondoskodni arról, hogy értéküknek megfelelően kerüljenek felújításra, és turisztikai hasznosításuk révén megmaradjanak az utókor számára is.

A „Mesebeli vízimalmok nyomában” túra megteremtése olyan egyediséget jelenthet a térségnek, amelyre minden más európai város, kistérség is áhítozna. A globális piaci verseny időszakában, a hihetetlen méretű kínálati piacon az egyediség az egyik, ha nem a legfontosabb mutatója egy desztinációnak. És minél egyedibb valamitől egy desztináció, annál nagyobb vonzerőt jelenthet a turisták számára.

A tematikus túra több települést érint (Dömös-Komárom-Naszály-Tata-Tatabánya-Majk). Érdemes tehát a kiegészítő szolgáltatásokat is igénybe véve a tartózkodási időt minimum 3-4 naposra tervezni.

Állomáshelyek és kapcsolódó turisztikai szolgáltatások

1. Dömös

Dömös A természetjárók Dömöst tekintik a vadregényes Pilis és a Visegrádi-hegyvidék kapujának. Dömösön a Királykúti utcán	A Malom-patak partján csodálatos erdei környezetben egy régi vízimalom épületéből került kialakításra egy vendégház.	http://www.domosvendeghaz.hu/ GPS:N 47.758, E18.912 http://www.domos.hu/hu/domos/galeria GPS: N47.763, N18.913 Kapcsolódó látnivalók:	További INFO pont(ok): Dunakanyar Látogatóközpont (megvalósítás alatt). Helyi szintű TDM-
---	--	---	--

juthatunk el a Szőke-forrás völgyébe, a Rám-szakadékhöz, Dobogókőre, a Vadálló-kövekhez és a Prédikálószékre az új kilátóhoz. E kirándulóút mellett fekszik egy régi vízimalomból kialakított vendégház, a természettel szinte egybeolvadva.	Egy másik középkori malomépület pedig a helyi művészek időszakos kiállításainak otthont adó galériaként üzemel.	Rám-szakadék, Szentfakápolna, Vadálló-kövek, Prédikálószék, Remetebárgy, Julianus-kilátó, a Pilis és a Visegrádi-hegység jelzett túraútvonal hálózata, a Dunakanyar	szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Visegrád, Komárom, Tata).
--	---	---	---

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
Dömös Kemping és Étterem Napfény Presszó Vad-Fa-Ló Rám Söröző Joe Söröző	Dunazug Apartmanház Renáta Apartman Nyírfa Vendégház Luna Apartman Benkő János falusi szálláshely Villa Panorama Artist Dömös Kemping és Étterem Pilismarót: falusi szálláshelyek, Hoffmann konyhá	Dömösön: egykori prépostság romjai, lovaskocsizás, tenisz és szabadidő központ Esztergomban: bazilika, vár, múzeumok, fürdő, stb. Visegrádon: vár, királyi palota, bob és canopy pálya, sétahajózás, gokart és kalandpark, termál és élményfürdők, stb.

2. Komárom (+Gúta SK)

Komárom A török kort követően Komárom volt az egyik legjelentősebb Duna menti város, mely hajógyárral rendelkezett. Itt készültek, az úgynevezett bögőshajók (gabonaszállító tetejeshajó) és itt a Komáromi Hajógyárban került sor a Gútai (Szlovákia Komárno megye) Hajómalom	Monostori Erőd Dunai Bástya: Duna menti mesterségek hajógyártás (Komárom) Hajómalom Múzeum (Gúta) A malom rekonstruált hasonmását az egykori dunaradványi (Radvaň nad Dunajom) hajómalom mintájára készítették.	www.fortmonostor.hu GPS: N47.749,E18.099 http://slovakia.travel/hu/hajomalom-gutan GPS: N47.921,E18.002	További INFO pont(ok): Komáromi Turisztikai Egyesület – Tourinform Komárom Többi helyi szintű TDM-szervezet által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Tata, Komárno).
--	---	---	--

<p>felújítására is 1982-ben. Ez ma az utolsó megtekinthető úszó vízimalom.</p>	<p>A malomnak szilárd szerkezete van, hogy kibírja a tavaszi jeges hullámokat és a százéves vizet is. A malomhoz 86 m hosszú hídon át vezet az út, amely Európa leghosszabb faszerkezetű hídja. A malom a közkedvelt Kis-dunai vízi úton található.</p>		
--	---	--	--

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
<p>Aranytál Étterem Hordó Étterem Kocsis Étterem Monaco Kávézó Pingvin Étterem Tó Csárda Bogánccs Étterem Bár-Ka Kávézó és Pizzeria Vámház Fogadó Vasmacska Étterem WF Park Étterem King Shoarma Török Étterem</p>	<p>Hét Vezér Apartmanhotel Thermál Hotel és Camping Solaris Kemping és Apartman Aranytál Panzió Hordó Panzió Kocsis Panzió Vasmacska Panzió Carrier Hotel Juno Hotel Hotel Forrás Hotel Tulipán Hotel Corner Kozenkow Kúria Fenyves Tábor Hotel Aqua Hotel Karát WF Szabadidőpark Kemping és Faházak</p>	<p>Monostori Erőd, Klapka György Múzeum és kiállítóhelyei, Brigetio Gyógyfürdő, WF Szabadidőpark, Teremgokart pálya, Lovasszínház, Istenkúti Pálinkaház, Jókai Mozi</p>

3. Dunaalmás

<p>Dunaalmás Dunaalmás a Duna-völgy és a Gerecse találkozásánál fekvő, üdülési szerepkörrel is rendelkező település. Művelődéstörténetének meghatározó emléke Csokonai Vitéz Mihályhoz kapcsolódik. Szerelme és múzsája Vajda Júlia (Lilla) Dunaalmáson élt. A</p>	<p>Öregmalom Életmódház A Duna és az Által-ér torkolatában épült törökkori öregmalom megújult falai között valósult meg. A restauráció során eredeti mélységre visszaállított alsó szint kiválóan alkalmas az előadások tartására, az asztali tenisz, a csocsó</p>	<p>www.oregmalomletmodhaz.hu GPS: 47.733,E18.323</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont: Tata és Környéke Turisztikai Egyesület Tourinform Tata Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom).</p>
---	---	---	--

<p>község jelentős ipartörténeti emléke a két malom. Az Által-ér torkolatában épült (ma romos állapotban lévő) kis malom története a török időkig vezet vissza. A nagy malom vízimalomnak épült a 17. században, 1917-ben alakították át dieselmotoros hengermalommá. 1964-ig működött, mikor a Dunaalmás és Naszály községek földterületéből létrehozott termelőszövetkezet számára feleslegessé vált, majd állaga egyre romlott.</p>	<p>és a darts játékok pedig segítenek a szabadidő szórakoztató eltöltésére. A középső szinten van az internet sarok, a házi moziterem, az önfejlesztést szolgáló könyvtár, mely az étkezések idejére archaikus hangulatú egyszerű tölgyfa bútorokkal berendezett reggelizővé és ebédlővé alakul át. Mindezt még hangulatosabbá teszi a kenyérsütésre is alkalmas búbos kemence látványa. Az emeleten puritán tölgyfa bútorokkal kellemes, kényelmes egy és kétágyas szobák fürdőszobákkal várják a testi lelki felüdülést remélő idelátogatókat.</p>		
--	--	--	--

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
<p>Dunaalmás: Vadvirág Panzió és Étterem Neszmély: Tramontó Pizzéria, Rétes Kuckó, Hilltop Borhotel és Étterem</p>	<p>Dunaalmás: Parasztház, Rétespajta és Apartmanház Neszmély: Hilltop Borhotel és Étterem, Keleti Kúria, Éden Kemping</p>	<p>Személyhajó és rév kikötő, kénes forrás, helyi termékek és borok, Dunaalmási Lovarda és Szabadidőpart, Csokonai Lilla emlékszoba, Lilla sírja, Neszmély: Hajóskanzen, Méricske Mérleg és Méréstörténeti Gyűjtemény, Guide@Hand Duna-Gerecse: Dunaalmás – Szomód túra, Neszmélyi faluséta</p>

4. Naszály

<p>Naszály 1727-től 1945-ig az Esterházyak voltak a község legnagyobb birtokosai. A tatai uradalomhoz való visszakerülés a község életében nagy változást hozhatott, mivel kiterjedt</p>	<p>Naszályi vízimalom Naszály építészeti értékei közé tartozik a zárt parkban, kis tavacska mellett álló, műemlék jellegű vízimalom</p>	<p>www.vizimalmok.hu GPS: N47.699,18.264</p>	<p>További INFO pont(ok): Tata és Környéke Turisztikai Egyesület Tourinform Tata Többi helyi szintű</p>
---	--	---	--

<p>határai, a lakosság számának gyors növekedését hozták. Esterházy mintagazdaságában bőven a adódott munkaalkalom. Az uradalom kiterjedt majorsága, svájci tehenészete, juhtenyészete elsők közé tartozott. A községbeliek lótenyésztésbe és szőlőművelésbe kezdek, ami szintén jó hírnek örvendett. A földesúrnak a Naszályhoz tartozó Grébicsen még szeszgyára is volt.</p>	<p>épülete és a malomudvar téglahídja. Már 1694-ből vannak arra vonatkozó adatok, hogy a településen található vízimalom, amit Esterházy-család átépíttetett a XVIII. század második felében. Maga Napóleon is itt öröltette a gabonát hadserege számára. A meleg vizű Fényes-forrásnál található épület jelenleg panzióként, szabadidős centrumként működik.</p>	<p>TDM-szervezet által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom).</p>
--	---	--

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
<p>Tata: Cocoon Bár és Étterem Ébresztő Kávézó Gottwald Café és Delikátesz Korzó Étterem Öreg Tó Club Hotel Étterme Petre Cukrászda és Kávéház Pikant Étterem Pikantó Mediterrán Grill és Szabadidőpark Mahagóni Étterem Monoszkóp Kultúrbiisztró</p>	<p>Tata: Hotel Kiss Hotel Kristály Imperial Old Lake Golf Hotel Öreg Tó Club Hotel Öreg Tó Kemping Penta Lux Hotel és Apartman Platán Várak Vendégház Várkanyar Apartmanok Fényes Kemping Erzsébet Vendégház Hotel Casablanca Szent Iván Vendégház Hotel Gottwald</p>	<p>Naszály: Billepusztai Balogh-Esterházy-kastély, Ferencmajori-halastavak Tata: vízimalmok, Öreg-tó, Kuny Domokos Múzeum kiállítóhelyei (Vármúzeum, Német Nemzetiségi Múzeum), Tatai Fényes Tanösvény, Esterházy Nyári Lak (Angolkert), ELTE Tatai Geológuskert, Új Kajakház Ökoturisztikai Központ, Ökofalu Agostyán, Agostyáni Arborétum Almásfüzitő: Azaum</p>

5. Tata

<p>Tata <i>A vizek városa: 7,8 hektárnyi területen egykoron 15 vízimalom!</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Berta-malom (jelenleg szálláshely és sportcentrum) Czifra- malom 	<p>http://www.tata.hu/4191/vizimalmok</p>	<p>További INFO pont(ok): Tata és Környéke Turisztikai</p>
--	---	--	---

<p>Az 1930-as években üzemelő 15 vízimalom közül később már csak négy – a Cifra-, a Miklós-, a Pötörke- és a Wéber malom – működött. 1949-ben az egyre nagyobb méreteket öltő tatabányai szénbányászat, és az ezzel járó karsztvízkiemelés, a Pokol-forrás elapadását okozta, de ez még nem veszélyeztette a vízimalmok létét. 1950-ben a mezőgazdaság átalakítása és a vele járó államosítás egyre több vízimalom leállítását eredményezte.</p>	<p>(osztrák tulajdonban, jelenleg üresen áll)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cseke-kalló (lakóépület) • Czégényi- malom (magánkézben átalakítás alatt) • Gyári malom (Halászcsernye) • Öreg-kalló (Tóvárosi Fogadó) • József- malom (UCCA Bár) • Miklós- malom (jelenleg felújítás alatt) • Nepomucénus-malom (Német Nemzetiségi Múzeum) • Pacsirta malom (úszó malom volt) • Pék- (Jenő-) malom (múzeummá alakítás előtt) • Pötörke-malom (szálláshely) • Réti- malom (várostól távol, korábban állattartásra használták) • Sándor-malom (hotel) • Wéber-malom (Nagykert városrészben, korábban olajütő műhely) 		<p>Egyesület Tourinform Tata</p> <p>Malmok útja tematikus sétaút (kijelölve + applikáció)</p> <p>Többi helyi szintű TDM-szervezet által működtetett irodák (Esztergom, Dörög, Komárom).</p>
--	---	--	---

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
<p>Cocoon Bár és Étterem Ébresztő Kávézó Gottwald Café és Delikatesz Korzó Étterem Öreg Tó Club Hotel Étterme Petre Cukrászda és Kávéház Pikant Étterem Pikantó Mediterrán Grill és Szabadidőpark Mahagóni Étterem</p>	<p>Hotel Kiss Hotel Kristály Imperial Old Lake Golf Hotel Öreg Tó Club Hotel Öreg Tó Kemping Penta Lux Hotel és Apartman Platán Várak Vendégház Várkanyar Apartmanok Fényes Kemping Erzsébet Vendégház Hotel Casablanca</p>	<p>Öreg-tó, Kuny Domokos Múzeum kiállítóhelyei (Vármúzeum, Német Nemzetiségi Múzeum), Tatai Fényes Tanösvény, Esterházy Nyári Lak (Angolkert), ELTE Tatai Geológuskert, Új Kajakház Ökoturisztikai Központ, Ökofalu Agostyán, Agostyáni Arborétum</p>

Monoszkóp Kultúrbisztró	Hotel Gottwald Szent Iván Vendégház	
-------------------------	--	--

6. Tatabánya

<p>Tatabánya Tatabányán Bánhida határában – ma a Kertvároshoz tartozó területen – Fellner Jakab tervei alapján épült 1753- ban a <i>Lapatári- malom</i>. A barokk stílusú ipari épület maig megőrizte jellegzetes stílusát, noha többször átalakították.</p>	<p>Lapatári-malom Az Áltar-ér holtágának patakpartján, szabadon álló, téglalap alaprajzú, csenkolt nyeregtetős épület. Északi oldalához alacsonyabb gerincű, téglalap alaprajzú „molnárház” toldalék kapcsolódik, romos kerékházzal. A telken további, különböző időben épült melléképületek találhatók. Újjáépített formában ma vendéglátó hely és a szabadidő eltöltésének kedvelt helye lovardával.</p>	<p>http://lapatarimalom.hu /?q=malomrol GPS: N47.596,E18.379</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont(ok)</p> <p>Helyi szintű TDM- szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom, Tata).</p>
---	---	--	---

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
Sport Hotel Étterem Vendéglő a Három Tölgyfához Vadvirág Étterem Pomodoro Pizzeria Turul Café és Étterem Stop Cukrászda	Hotel Árpád Tatabánya Sport Hotel Turul Panzió Vadvirág Panzió Fazekas Szállás Vértesszőlős	Gyémánt Fürdő Által-ér völgyi kerékpárút Észak-Vértes Természetvédelmi Terület része Tatabánya és környéke bányászati emlékei MNM Vértesszőlősi Régészeti Bemutatóhelye

7. Oroszlány-Majkpuszta

<p>Majk A középkori alapokon álló vízimalom az Esterházy uradalom része</p>	<p>Majki vízimalom Magántulajdonban áll (művészlakás) a majki tó partján.</p>	<p>http://www.fotography.hu /elerhetoseg</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont(ok)</p> <p>Majki Kamalduli Remeteség + Oroszlányi</p>
--	---	---	--

volt. A gróf a kamalduli szerzetesrendnek ajándékozta a területet, a három halastavat és a rajta álló vízimalmokat. 1733-45 között átépítették. Gabonaőrlésre, majd posztóverésre használták a víz energiáját. Jelenlegi állapotát az átfogó 1990-es felújításkor nyerte el.			Bányászati Múzeum Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom, Tata).
--	--	--	---

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
Czermann Étterem és Panzió Torony Gyorsétterem Borostyán Kisvendéglő	Czermann Étterem és Panzió Dobai Oroszlánkő Szabadidőpark és Turistaház Kata Panzió Környebánya Erdei Iskola Majki Kamalduli Remeteség szállásai	Majki Kamalduli Remeteség műemlékegyüttes, Oroszlányi Bányászati Múzeum, Vértesi Natúrpark kijelölt túraútvonalak (gyalogos, kerékpáros és lovas), Vértesben várromok (Vitányvár, Gesztesi vár), Oroszlányi Uszoda, Oroszlányi Tájház, horgászat (erőműi tó)

Célcsoport

Európában és így Magyarországon is általános tendenciává vált a több, rövidebb, főszezonon kívüli utazás a turisták körében. Míg az első utazás motivációja inkább a pihenés, kikapcsolódás, a második és harmadik utazás motivációja kifejezetten a városlátogatás és a kulturális turizmus, az ismeretszerzés. A desztináció jó megközelíthetősége, biztonságossága egyre inkább előtérbe kerül. Teret nyer az internet használata az előzetes információgyűjtésben, fontossá válik az a tényező, hogy az utazás során megszerzendő információkat egy, az utazó saját maga által is elismerten magas szakmai felkészültségű kísértől, helyszíni idegenvezetőtől szerezhesse majd be. Az általános környezeti adottságok után a kulturális örökség az, ami a leginkább befolyásolja az utazók választásait. Az ipartörténeti tematikus ajánlatok igénybevételével az új ismeretszerzésre irányuló igény elégíthető ki, mely mai, folyamatosan változó világunk mozgatórugója.

Az egykori malmokat felfűző tematikus út elsődleges célcsoportjainak tekinthetők a tanulási fázisban lévő fiatal és férfi turisták (akár osztálykirándulások résztvevői 10-18 éves korig), a családalapítási korszak kitolódásával a 24-40 év közötti múltkutató felnőttek és a 60 év feletti aktív, visszaemlékező, nyugdíjas korosztály. Nagy százalékban nők hozzák az elsődleges utazási döntéseket, de a második és harmadik utazás céljáról már férfiak is gyakran döntenek. Kedvelt tematikus témája, úticélja lehet a külföldi, erőteljesebb vásárlóerővel rendelkező és a fenti életszakaszokban járó turistáknak is. Egyéni vendégeknek és hasonló érdeklődési körrel rendelkező csoportos utazásoknak is javasolt tematika.

Médiafelületek

- tanintézmények felé direkt ajánló e-mail üzenet
- tematikához kapcsolódó (ipar) nyugdíjas szervezetek részére direkt ajánló
- szakmai internetes portálok (gépészet, modern fűtőrendszerek témában, építőipar témában)
- szakmai nyomtatott sajtófelületek
- napilapok

IV. Az Esterházyak öröksége

**„Illúziódnak fátyolát ne lebbentsd
Fel, maradj örökké boldog álmodó,
Mert szebb egy megvalósulatlan
Álom, mint egy át nem álmodható jövő”
galánthai és fraknói gróf Esterházy Péter**

Esterházy Miklós fényűző kastélyt álmodott a tatai Öreg-tó mellé, a középkori vár helyére. A tervek elkészültek, de a monumentális vízi kastély sosem épült meg. Ha elkészül, talán az akkor fénykorát élő Eszterháza (Fertős) pompáját is elhomályosította volna. Esterházy Miklós halála után az örökösök egy szerényebb, az anyagi lehetőségeikhez mérten reális költségvetésű kastélyt emeltettek a vár mellé. Amit az építkezésen megspóroltak, azt bőven visszaadták a zöldfelületek kialakításakor, hiszen valójában egy hatalmas angolparkot varázsoltak a városból, a Cseke-tó és az Öreg-tó körül kialakított parkegyüttessel. A királyi és császári vendégeket is gyakran vendégül látó épület finom eleganciája a Nemzeti Kastélyprogram keretében hamarosan megújulva újra magával fogja ragadni a Tatára látogatókat.

„Az Esterházyak öröksége” tematikus út természetesen nem csak Tatát érinti, hanem Oroszlány-Majkpusztát is, a Kamalduli Remeteség épületegyüttesét, illetve Rédét, az Esterházy család temetkezési helyét is.

A túra hossza Tata-Majk-Réde útvonal viszonylatában 63 km.

Állomáshelyek és kapcsolódó turisztikai szolgáltatások

1. Tata

Tata 1727. május 1., a nap melyen galánthai Esterházy József megvásárolta	Esterházy-kastély (jelenleg felújítás alatt) Egy szinte	www.tata.hu és www.visittata.hu GPS: N47.646,E18.317	További INFO pont(ok): Tata és Környéke Turisztikai
---	--	--	--

<p>a tatai várbirtokot és annak minden tartozékát a Krapf családtól. Ettől kezdve a település és környéke néhány évtized alatt olyan nagyszerű fejlődésen ment keresztül, melynek eredményeképp hazánk egyik legszebb városa újjászületett...</p>	<p>lakhatatlan területből néhány évtized leforgása alatt hazánk egyik legszebb településének létrehozásához nem kevésbé nagyszerű emberekre volt szükség, mint Mikoviny Sámuel mérnökre, Böhm Ferenc uradalmi mérnökre, Schweiger Antal szobrászra és Fellner Jakabra, a barokk építészet egyik legjelentősebb hazai képviselőjére. És persze a legnagyobb szükség egy olyan nagyszerű vezetőre volt, mint galánthai Balogh Ferenc, aki a gazdasági feladatok megoldásán túl jó érzékkel támogatta az arra érdemes művészeti és kulturális célokat is.</p>	<p>Kapcsolódó látnivalók: Angolkert, Esterházy Nyári Lak (Kiskastély), Pezsgőgyár (Uradalmi borpince), Lovarda (lóistálló, Svájceráj), Kapucinus rendház és templom, Plébániatemplom és plébániaház, Piarista rendház és gimnáziumépület (ma Eötvös Gimnázium), Kálvária-kápolna és Kálvária-szoborcsoport, malmok, Barokk Fesztivál</p> <p>Balogh-Esterházy-kastély (Naszály-Billegpuszta) Magántulajdonban, rendezvényház.</p>	<p>Egyesület Tourinform Tata</p> <p>Séta Niki gróffal / Séta a képfaragóval – Schweiger Antal barokk szobra Tatán / Séta az építőmesterrel – Fellner Jakab uradalmi építőmester kézjegye Tatán tematikus sétautak (kijelölve + applikáció)</p> <p>Többi helyi szintű TDM-szervezet által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Tata).</p>
---	--	--	--

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
<p>Cocoon Bár és Étterem Ébresztő Kávézó Gottwald Café és Delikátesz Korzó Étterem Öreg Tó Club Hotel Étterme Petre Cukrászda és Kávéház Pikant Étterem Pikantó Mediterrán Grill és Szabadidőpark Mahagóni Étterem Monoszkóp Kultúrhisztró</p>	<p>Hotel Kiss Hotel Kristály Imperial Old Lake Golf Hotel Öreg Tó Club Hotel Öreg Tó Kemping Penta Lux Hotel és Apartman Platán Várak Vendégház Várkanyar Apartmanok Fényes Kemping Erzsébet Vendégház Hotel Gottwald Szent Iván Vendégház Hotel Casablanca</p>	<p>Öreg-tó, Kuny Domokos Múzeum kiállítóhelyei (Vármúzeum és Német Nemzetiségi Múzeum), Tatai Fényes Tanösvény, ELTE Geológus Kert, Ökofalu Agostyán, Agostyáni Arborétum, Új Kajakház Ökoturisztikai Központ, Tatai Kálvária Domb Természetvédelmi Terület, Réti tavak, Old Lake Kalandpark, Neszmélyi borvidék, nagyrendezvények (Patara, Víz-Zene-Virág Fesztivál, Tatai Sokadalom, Öreg-tavi Nagy Halászfesztivál, Vadlúd Sokadalom, Mikoviny Sámuel Által-ér Evezős Emléktúra)</p>

2. Oroszlány-Majkpuszta

<p>Oroszlány-Majkpuszta A Csák család birtokán megtelepült majki premontrei prépostság, amely hiteleshelyként is működött, már 1252 előtt fennállt, patrónusa Nagyboldogasszony volt. 1828-ban került a birtok (ismét) az Esterházy családhoz, amikor János fia Miklós visszaszerezte Majkot a családnak. Az új tulajdonos házasodó fia részére minden kényelemmel ellátott otthont rendezett be Majkon. A foresteriát átalakította minden igényt kielégítő kastéllyá, a munkálatokhoz felhasználva a premontrei kolostor még meglévő köveit. A remetelakokba a belső cselédség költözött, a majorsági épületekben kovácsok, lovászok, iparosok rendezkedtek be. A kastély körül ritka és értékes fakülönlegességeket ültettek, illetve különböző dísz tárgyakat helyeztek el, kialakítva ezzel egy elegáns angolkertet</p>	<p>Majki Kamalduli Remeteség épületegyüttese A megújult, barokk műemlékegyüttes új kiállítása bemutatja a remeteség XVIII. századi történetét, a néma szerzetesek életmódját, megemlékezik II. Rákóczi Ferenc és a kamalduli rend kapcsolatáról, valamint megjeleníti azt az időszakot is, amikor az épület az Esterházy-család grófi ágának vadászkastélya volt. A helyreállított kolostorépületen belül az eredetihez igazodó történeti bútorok kaptak helyet a Refektóriumban, a Díszteremben, a Káptalanteremben, a Könyvtárszobában és a Kápolnában is. A földszinten, a vadászkastélyt bemutató termekben kamarakiállítás emlékezik meg gróf Esterházy Móricról, aki Majkon született, és aki 1917-ben rövid ideig Magyarország miniszterelnöke volt.</p>	<p>http://www.majk.hu/kolostor</p> <p>GPS: N47.497,E18.338</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont(ok)</p> <p>Majki Kamalduli Remeteség + Oroszlányi Bányászati Múzeum</p> <p>Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom, Tata).</p>
--	--	--	--

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
------------------	---------------	------------------

Vendéglő a Négy Remetéhez Czermann Étterem és Panzió Torony Gyorsétterem Borostyán Kisvendéglő	Czermann Étterem és Panzió Dobai Oroszlánkő Szabadidőpark és Turistaház Kata Panzió Környebánya Erdei Iskola Majki Kamalduli Remeteség szállásai	Oroszlányi Bányászati Múzeum, Vértesi Natúrpark kijelölt túraútvonalak (gyalogos, kerékpáros és lovas), Vértesben várromok (Vitányvár, Gesztesi vár), Oroszlányi Uszoda, Oroszlányi Tájház, horgászat (erőműi tó)
---	--	---

3. Réde

Réde A község életét kezdetektől fogva az Esterházy-uradalom határozta meg, területének jelentős része nagybirtok volt. Gazdálkodását a mezőgazdaság és a fakitermelés jelentette.	Római katolikus templom Az ide látogatóknak érdemes megtekintetni a község műemlék jellegű, 1767-ben emelt katolikus templomát, a templomhajóban található <i>Esterházy- emlékművet, a család síremlékeit.</i>	http://www.rede.hu/index.php/telepulesunkrol GPS: N47 25'39,9" E17 55'17,8" Kapcsolódó látnivalók: Esterházy-kastély maradványa, egykori uradalmi magtár épülete	Bővebb INFO pont(ok)
--	--	--	-----------------------------

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
Major Fogadó és Lovasudvar	Major Fogadó és Lovasudvar Kincsem Wellness Hotel (Kisbér)	Református templom, Esterházy-kastély parkja, település körüli erdők, vadászat, Hajmáspusztán horgásztavak, kirándulási lehetőség a Bakony jelzett turistaútajain

Célcsoport

A kulturális turizmus magába foglalja a kulturális örökség elemeit, a nemzet jelenkori kultúráját, művészetét bemutató programokat, rendezvényeket az egyházi - vallási helyszíneknek a turisztikai célú hasznosítását. A kulturális turizmus minőségi megkülönböztetést jelent a turizmus más típusaival szemben.

Európában a kultúra a turisztikai mobilitás egyik legjelentősebb motivációja. Általánosságban elmondható, hogy a kulturális turisták viszonylag magasan iskolázottak, az átlagot meghaladó jövedelemmel rendelkeznek, és az átlagosnál

kissé magasabb körökben a nők aránya. Életkorukat tekintve egyaránt megtaláljuk köztük a fiatalabb és az idősebb generációkat, megfigyelhető azonban némi eltérés a különböző korú látogatók érdeklődési körét tekintve: az idősebbek jobban érdeklődnek a kulturális örökségattrakciók iránt, a fiatalabbakat pedig jobban vonzzák a rendezvények és a populáris kultúra. Viszonylag magas azon kulturális turisták aránya, akiknek a foglalkozása kapcsolódik a kulturális szférához.

Médiafelületek:

- tanintézmények felé direkt ajánló e-mail üzenet
- tematikához kapcsolódó örökségvédelemmel, történelemmel foglalkozó nyomtatott sajtó és online felületek
- gazdaságelemzéssel foglalkozó lapok
- PR cikkek turisztikai magazinokban nyomtatott és online formában
- megjelenítés kulturális/történelmi fesztiválok helyszínein

V. A természet ölelésében: 2 térség, 4 helyszín, 4 egyedi élmény

Aki igazán szereti a természetet, az nemcsak élvezni kívánja annak szépségeit, de minél többet meg is szeretne tudni róla. Számukra kínálnak remek lehetőséget az ökoturisztikai látogatóközpontok, amelyekből ma már egyre többet találhatunk országszerte. Színvonalas kiállítások és programjaik túllépnek a múzeumok hagyományos „mindent a szemnek, semmit a kéznek” felfogásán. Az érdeklődők aktív szemlélőként, játszva szerezhetnek ismereteket, és kerülhet még közelebb a természethez. A látogatóközpontok persze nemcsak bemutatnak, de változatos programjaikkal, rendezvényeikkel egyfajta találkozóhelyet is jelentenek a természetszerető emberek és a térséget megismerni vágyó turisták számára.

A Pilis / Visegrádi-hegységbe és a Gerecse hegységbe vezető tematikus utunk érinti azt a négy épülő látogatóközpontot (Dömös, Lábatlan, Bajót-Péliföldszentkereszt, Tatabánya), melyek négy egyedi nézőpontból fogják bemutatni a két térség természeti és kulturális értékeit:

- a dömösi látogatóközpont a Duna-Ipoly Nemzeti Park, a Dunakanyar és a Duna menti nemzeti parkok értékeit bemutató kiállításoknak ad helyet;
- a lábatlani látogatóközpont a Duna folyó és a Gerecse hegység találkozási pontjában, elsősorban a folyómenti élővilág és a parti települések értékeit jeleníti meg;
- a bajót-péliföldszentkereszt-i látogatóközpont a Gerecse Natúrpark „szívében”, a Szalézi Rend magyarországi központjának szomszédságában a minket körülölelő világ megismerésének materiális és spirituális megközelítését ötvözi;
- a tatabányai látogatóközpont pedig a Turul emlékmű mellett a természeti értékek mellett a magyar történelem helyi vonatkozású eseményeibe és a mondavilágunkba ad betekintést.

A tematikus túrát bármely ökotudatos jármóddal (gyalogosan, kerékpárral, lóháton, vízi úton) vagy ezek kombinációjával is meg lehet tenni. Ebből a szempontból a Gerecse három bemutatóhelye egységesebb ajánlatot képvisel, hiszen a helyszínek közötti távolság 35 km, az egyes helyszínek között körülbelül egyenlő hosszúságú szakaszokkal. A dömösi látogatóközpont az előbbi

három objektumtól földrajzilag távolabb, ezért inkább egy önálló egy- vagy többnapos pilisi látogatás központjául szolgálhat. Természetesen a négy helyszín egyenként gépkocsival is megközelíthető, és ezektől kiindulva hosszabb-rövidebb, önálló vagy vezetett kirándulásokon, túrákon vehetnek részt az érdeklődők.

Állomáshelyek és kapcsolódó turisztikai szolgáltatások

1. Dömös – Dunakanyar Látogatóközpont

<p>Dömös A látogatóközpont a Duna-Ipoly Nemzeti Park és egyben a Dunakanyar szívében, az egyik legnagyobb látogatottságú településen helyezkedik majd el. Közlekedési kapcsolatai kiválóak, hiszen ide érkezik meg Dobogókő felől a Rám-szakadékon keresztül egy nagy forgalmú turista útvonal, az ingatlan előtt halad el a Visegrádot Esztergommal összekötő közút, szomszédságában hajóállomás található és szintén itt vezet az Eurovelo6 kerékpárút tervezett nyomvonala is.</p>	<p>Dunakanyar Látogatóközpont A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság bemutatóhelyeinek sorába illeszkedve, ám koncepciójában egyedi, az adott tájegységre fókuszáló kialakítással valósul meg. Emellett egy 150 fő befogadására alkalmas konferenciaterem, nemzeti parki ajándékbolt és a büfé is helyet kap benne. Két kisebb épületben csoportos foglalkozásokat, illetve kisebb szakmai találkozót lehet tartani. A kertben a Dunát formázó és a Duna menti védett területeket bemutató tanösvénytől kezdve az állatsimogatón és a madárröpdén át a játszótérig minden megtalálható lesz.</p>	<p>www.dinpi.hu (önálló weboldal cím még nem ismert)</p> <p>GPS: N47.765, E18.918</p> <p>Kapcsolódó látnivalók: Rám-szakadék, Szentfa-kápolna, Vadálló-kövek, Prédikálószek, Remete-barlang, Julianus-kilátó, a Pilis és a Visegrádi-hegység jelzett túraútvonalhálózata, a Dunakanyar, „Hódító túrák” ökoturisztikai látogatóösztonzó-program</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont(ok):</p> <p>A helyszín maga turisztikai információs pontként is funkcionál majd.</p> <p>Térségben található ökoturisztikai látogatóközpontok és bemutatóhelyek (Lábatlan, Bajót, Tatabánya, Tata).</p> <p>Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Visegrád, Komárom, Tata).</p>
--	--	---	---

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
-------------------------	----------------------	-------------------------

Dömös Kemping és Étterem Narfény Presszó Vad-Fa-Ló Rám Söröző Joe Söröző	Dunazug Apartmanház Renáta Apartman Nyírfa Vendégház Luna Apartman Benkő János falusi szálláshely Villa Panorama Artist Dömös Kemping és Étterem Pilismarót: falusi szálláshelyek, Hoffmann kunyó	Dömösön: Malomgaléria, egykori prépostság romjai, lovaskocsizás, tenisz és szabadidő központ Esztergomban: bazilika, vár, múzeumok, fürdő, stb. Visegrádon: vár, királyi palota, bob és canopy pálya, sétahajózás, gokart és kalandpark, termál és élményfürdők, stb.
---	--	---

2. Dunamente Ökoturisztikai Látogatóközpont

<p>Lábatlan A település hajdanán két községből állt: Lábatlanból és Piszkéből. A község első gyáralapítása a Gerenday család nevéhez fűződik, melyet piszkei márvány kitermelésére létesítettek. Később Gerenday Antal hajóállomást is szerzett Piszkének, ahol a bécsi hajó is kikötött. A Lábatlani Cementgyár létesítése, s ezzel a település iparosodásának megalapozása Konkoly Thege Balázs és Hanning Mátyás nevéhez fűződik. A település fekvésének meghatározó tényezője a Gerecse hegység és a Duna folyó</p>	<p>Dunamente Ökoturisztikai Látogatóközpont Az ún. postakocsi épületben a települést, valamint a környék természeti értékeit hivatott bemutatni. Nagyobb csoportok fogadására alkalmas, és a településen áthaladó kerékpárosok, illetve a vízen közlekedő kajakosok / kenusok pihenőhelyeként is szolgál. Komplex turisztikai kínálatának része a kiállítótér, az előadótér, egy multifunkciós közösségi tér, a szomszédos Gerenday-kertben kialakított tanösvény.</p>	<p>www.labatlan.hu/webapp (önálló weboldal cím még nem ismert)</p> <p>GPS: N47.751, E18.484</p> <p>Kapcsolódó látnivalók: Gerenday-ház és kert, Pisznice (egykori mészkőbánya), Gerecse Natúrpark kijelölt túraútvonalakkal, „Hódító túrák” ökoturisztikai látogatóosztönző-program</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont(ok):</p> <p>Gerenday-ház / Cementgyári Emlékház és Tudásközpont</p> <p>Turisztikai város applikáció</p> <p>Térségben található ökoturisztikai látogatóközpontok és bemutatóhelyek (Dömös, Bajót, Tatabánya, Tata).</p> <p>Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom, Tata).</p>
--	---	--	---

találkozása.			
--------------	--	--	--

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
Platán Gyorsétterem Kilátó Bisztró és Vendégház Hullám Vendéglő Piszke Vendégház Pingvin Söröző	Kilátó Vendégház Piszke Vendégház Platán Fogadó Vénusz Gödör	Cementgyári Emlékház és Tudásközpont, pincesorok, plébániatemplom, református templom, révátkelő (Lábatlan /HU/-Karva /SK/), Köszörűkő- bánya-tanösvény

3. Gerecse Natúrpark Látogatóközpont

<p>Bajót - Péliföldszentkereszt A látogatóközpont a Bajóthoz tartozó Péliföldszentkereszt, a Szalézi rend barokk kegytemploma és rendháza közvetlen közelében (attól mintegy 150 méterre) épül fel. A hely maga nemcsak a természetjárók, hanem a vallási turizmusban részt vevők egyik fellelője is.</p>	<p>Gerecse Natúrpark Látogatóközpont A tájba illő, megújuló energiaforrásokat hasznosító, akadálymentesített látogatóközpontban nagy méretű állandó (és interaktív elemekkel gazdagított) kiállítás nyílik a Gerecse Natúrparkról, egy 80 fős konferenciaterem különféle tematikus előadások, foglalkozások, egyéb rendezvények (esküvők) megtartására is alkalmas lesz. Az ideérkező turistákat, zarándokokat, látogatókat büfé, kerthelyiség, ajándékbolt, vizesblokkok fogadják. A látogatóközpont egyúttal térségi turisztikai szervezőközpont szerepét is betölti (ehhez jól felszerelt iroda is létesül) és természetesen különféle foglalkozásokat, továbbképzéseket kínál egész évben. Az épülethez a későbbiekben szabadtéri színpad és kb. 1000 fő befogadására alkalmas nézőtér is csatlakozik.</p>	<p>www.szentkereszt.szaleziak.hu (önálló weboldal cím még nem ismert)</p> <p>GPS: N47.709,E18.591</p> <p>Kapcsolódó látnivalók: bajóti Öreg-kő, Jankovich-barlang, Gerecse Natúrpark kijelölt túraútvonalakkal, teljesítménytúrák, „Hódító túrák” ökoturisztikai látogatóosztó program</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont(ok):</p> <p>A helyszín maga információs pontként is funkcionál majd.</p> <p>Szalézi Rendház (kávézó és ajándékbolt). Térségben található ökoturisztikai látogatóközpontok és bemutatóhelyek (Dömös, Lábatlan, Tatabánya, Tata).</p> <p>Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom, Tata).</p>
--	---	---	--

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
Bajót: Fekete Macska	Bajót: Dámvdasi	Bajót: vadászat

<p>Presszó , Zsuzsa Presszó Péliföldszentkereszt: Mama Celestina Büfé Nagysáp: Granárium Nyergesújfalu: Bali Art Café, Pizza Casa Luigi, Ászok Vendéglő, Villa Söröző, Tó Büfé, Barátok Között Cukrászda</p>	<p>Vadászház Péliföldszentkereszt: Don Bosco Ház, Rendház, Ifjúsági Ház, Nagysáp: Granárium Nyergesújfalu: Maróthegyi Sólyomfészek Turistaszálló és Zöld Sziget Vendégház</p>	<p>Nyergesújfalu: íjászat, lovaspark, horgászat, Kernstok-villa, borászat, Nagysáp: Granárium Központ</p>
--	--	---

4. Gerecse Kapuja Látogatóközpont

<p>Tatabánya A beruházás célja, hogy a jelenleg hiányos infrastruktúrával ellátott Turul emlékmű komplex kikapcsolódási helyé váljon, és a közkedvelt pihenő-séta útvonal fejlődjön, még több érdeklődő és látogató igényeit elégítse ki. A jelenleg is komoly turistaforgalmat bonyolító Kő-hegyen végre lesz egy olyan épület, amely minden célcsoport számára szórakozási lehetőséget biztosít</p>	<p>Gerecse Kapuja Látogatóközpont A projekt legfontosabb eleme egy turisztikai látogatóközpont felépítése, amely 500 nm alapterületen várja a fiatalokat, családokat, természetjárókat. A beruházás részét képezi az épület közművesítése, melyben helyet kap látványkonyha étterem, kiállítótér, ajándékbolt, előadóterem, illetve külön bejáraton megközelíthető lesz a via ferrata útvonal teljesítéséhez szükséges eszközök bérbeadására kialakított helyiség. A projekt részét képezi az épület körüli erdőterület bevonásával szabadtéri attrakciók kialakítása is, új tűzrakó- és piknikező helyek, új via ferrata útvonal, tanösvények épülnek . A látogatók kényelmének biztosítása érdekében új parkolóhelyek létesülnek mind az autósok, mind a kerékpárosok részére.</p>	<p>www.tatabanya.hu (önálló weboldal cím még nem ismert)</p> <p>GPS: N47.588,18.409</p> <p>Kapcsolódó látnivalók: tanösvény-hálózat, Turul emlékmű, Turul parkerdő, Szelim-barlang, Ranzinger Vince kilátó, a Gerecse kijelölt túraútvonal-hálózata</p>	<p>Kapcsolódó INFO pont: Tatabánya Pont Információs Iroda www.tatabanyapont.hu</p> <p>Várostérkép beszerezhető az INFO ponton.</p> <p>Térségben található ökoturisztikai látogatóközpontok és bemutatóhelyek (Dömös, Lábatlan, Bajót-Péliföldszentkereszt, Tata).</p> <p>Helyi szintű TDM-szervezetek által működtetett irodák (Esztergom, Dorog, Komárom, Tata).</p>
--	--	---	---

Vendéglátóhelyek	Szálláshelyek	Egyéb attrakciók
Sport Hotel Étterem Vendéglő a Három Tölgyfához Vadvirág Étterem Pomodoro Pizzéria Turul Café és Étterem Stop Cukrászda	Hotel Árpád Tatabánya Sport Hotel Turul Panzió Vadvirág Panzió Fazekas Szállás Vértesszőlős Vadászház-Koldusszállás	Gyémánt Fürdő Által-ér völgyi kerékpárút Észak-Vértes Természetvédelmi Terület része Tatabánya és környéke bányászati emlékei

Célcsoport

Az ökoturizmus iránti kereslet növekedésében kiemelt szerepet játszik a napjainkban akár divatosnak is tekinthető életstílus-változtatás iránti igény. Komárom-Esztergom megye számára ezért fontos vizsgálni az egészség- és környezettudatos értékekre hangsúlyt helyező társadalmi rétegeket. Ahhoz, hogy sikeres marketing kommunikációt folytathasson a desztináció, pontosan tudni kell, hogy mekkora csoportról is van valójában szó, illetve milyen értékek fontosak számukra, milyen üzenetekkel lehet őket hatékonyan megcélózni. A pécsi kutatóműhely tanára, dr. Törőcsik Mária vizsgálatai alapján a magyar társadalom mintegy 25%-a esetében gondolják úgy, hogy fogyasztói döntéseikben az egészség- és környezettudatos elvek szerepet játszanak. A térségben is megfigyelhető célcsoport többször utazik és lakóhelyéhez viszonylag közeli úti célokat választ. Hajlandó egyetlen őt érdeklő attrakció miatt is akár útnak indulni, de látogatása után hazatér, hacsak nem találkozik több látnivalót, vagy számára izgalmas szórakozást felkínáló programcsomaggal. Ebben az esetben szívesen ott is éjszakázik. Fontos tisztában lenni azzal, hogy a célcsoport többsége legalább érettségivel rendelkező, város lakó, átlagos, vagy inkább annál jobb anyagi körülmények között élő ember, és minden korcsoportban megtalálhatók.

A megyében az *ökoturizmus*nak meghatározó szerepet szán a legtöbb turizmusfejlesztési stratégia. Ebből adódóan nem hagyhatjuk ki az erre érzékeny vendégkört sem. Az ökoturisták négy nagyobb csoportja ismeretes, melyek mérete tudatosságuk növekedésével egyre csökken:

- Az alkalmi zöldturisták, akik esetében a fő motiváció nem a természeti elem, de minden látványosságot megnéz, igényli kifejezetten az élményorientált szolgáltatásokat és a magasabb komfortot.
- Aktív zöldturisták, akik számára a legfontosabb a természetben végezhető valamilyen aktív tevékenység, rekreáció. Főleg közösségi

esemény számukra, ők az együtt kirándulók, vízitúrázók, keréktúrák jellegzetes résztvevői.

- Ökoturisták, akik már kifejezetten környezettudatos, mindig autentikus értéket keresnek, céljuk az ismeretszerzés, a környezet és a társadalom iránt felelős magatartást tanúsítanak.
- Elkötelezett ökoturisták, akiknek életvitelében az ökológiai gondolkodás és szempontrendszer már rögzült és tudatosan alkalmazzák is.

Általánosságban elmondható róluk, hogy rendszeres, rutinos utazók, magasabb képzettséggel rendelkeznek, a közép és idősebb korosztályhoz tartoznak, véleményformálók, ismerőseikkel megosztják tapasztalataikat. Igényeiket tekintve az egyszerű, középkategóriás, természetközeli szállást és étkezést igénylik, fontos számukra a helyi kultúra megismerése, bármilyen szakvezetésnek a látnivalóknál örülnek, kifejezetten érdeklődnek a helyi ételek, biotermékek iránt.

Médiafelületek

- Tanulmányutak, helyszínbemutatók, workshopok a szakma és a sajtó képviselői részére
- Speciális – e témára fogékony – folyóiratokban nyomtatott cikkek (pl.: Turista Magazin, Világjáró)
- Szakmai internetes portálokon megjelenés (pl.: termetjaro.hu, Mozgásvilág, Világutazó, Világjáró, Utazómajom, Index, Egészségkalauz, utazom.com)
- Bekapcsolódás a Duna-Gerecse Kártya elfogadóhelyeinek körébe
- Bekapcsolódás a „Hódító túrák” ökoturisztikai látogatóösztönző programba
- Személyes „eladás” az információs pontokon keresztül
- Partnerkapcsolatok kialakítása a „szomszédos” létesítmények között, közös megjelenések generálása

Hódító Túrák: Ökoturisztikai (aktív turisztikai) látogatóöszönző-program Komárom-Esztergom megyében

A védett természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló látogatóforgalom növekedését regisztráló nemzetközi és hazai tendenciát figyelembe véve elkerülhetetlen, hogy a szolgáltatók felkészüljenek a bel- és külföldről érkező vendégkör igényeinek színvonalas kiszolgálására. Az elmúlt évek fejlesztései – és ezen belül a Komárom-Esztergom megyében már megvalósult és a jövőben tervezett beruházások – reményt adnak arra, hogy a szolgáltatások köre hamarosan olyan széles skálát ölel majd fel, amely a mai kor követelményeinek megfelelő módon nyújt maradandó élményt az azt igénybe vevő turistáknak.

Magyarország védett természeti területein a természeti és kulturális értékek olyan tárházával találkozhatunk, amely – a természetvédelem érdekeinek mindenkor prioritása mellett – alkalmas lehet a lakosság belföldi utazási kedvének további fellendítésére is. A pihenés és a rekreáció elősegítése, a szabadidő hasznos eltöltése és számos más jóléti funkció ellátása mellett ezen értékek bemutatása az oktatás és szemléletformálás révén a haza szeretetére is nevel. A védett értékek megőrzése a jövő generációk számára csak az így generált összefogás, lakossági támogatás révén valósulhat meg.

A „Hódító túrák” ökoturisztikai látogatóöszönző-program egy, Komárom-Esztergom megye értékeire alapozott, tágran értelmezett örökségturisztikai termék. Ez a program hatékony működtetés mellett képes a kiemelt helyszínek (látogatóközpontok Tatabányán, Bajót-Péliföldszentkereszten, Lábatlanon, Dömösön) mellett a földrajzi értelemben elszórtan elhelyezkedő, önmagukban vonzerőt nem jelentő látnivalókat is bekapcsolni a turisztikai körforgásba, így erkölcsi és anyagi hasznot nyújtani a benne szerepet vállaló önkormányzatoknak, a civil és vállalkozói szektor szereplői számára.

A látogatóöszönző-program több elemből tevődik össze, amelyek egymással szorosan összefüggnek, és egymás hatását erősítve érik el végül azt a kitűzött célt, hogy az ökoturisztikai szolgáltatások potenciális keresletét alkotó turisták

közül minél többen tudatosan keressék fel és ismerjék meg Komárom-Esztergom megye természeti és kulturális értékeit.

Zsebkönyv

A program elsődleges és legfontosabb eleme. Feladata, hogy segítsen tulajdonosának előzetesen megtervezni a térségben tett látogatását, valamint a program többi elemével kombinálva maradandó élmények megörökítésének eszközéül szolgáljon. Mérete, formája, valamint tartósságot biztosító anyaga révén tulajdonosa az utazásai során mindig kényelmesen kéznél (zsebben) tudja tartani. A szakmai tartalomhoz és a rendszer többi eleméhez igazított oldalszám 5 éven keresztül folyamatos használatát teszi lehetővé.

A zsebkönyv szakmai anyagának felépítése:

- a) Külön műanyag védőtokban elhelyezett térkép a programmal érintett területről. Hátoldalán a látogatóközpontok, bemutatóhelyek felsorolása, az adott helyszínen igénybe vehető szolgáltatások megjelölésével.

Belépődíj van / nincs	Látogatóközpont van / nincs
Meghirdetett program van / nincs	Csoportoknak előzetes bejelentkezés igen / nem
Tanösvény van / nincs	Szakvezető igényelhető igen / nem
Terepi pihenőhely van / nincs	Kemping van / nincs
Táborhely van / nincs	Kijelölt gyalogos túraútvonal van / nincs
Kijelölt lovas túraútvonal van / nincs	Kijelölt kerékpáros túraútvonal van / nincs
Kerékpárkölcsonzás van / nincs	Fürdőhely / strand van / nincs
Vadászat van / nincs	Horgász hely van / nincs
Vendéglátóhely van / nincs	Szálláslehetőség van / nincs
Fogyatékkal élők számára elérhető igen / nem	Élelmiszerbolt van / nincs
stb.	

- b) Rövid tájékoztató a zsebkönyv és a program többi elemének használatáról.
 c) Klubtagsági adatlap (részleteit ld. később).
 d) Látogatóközpontokról és bemutatóhelyekről szóló fejezetek, a helyszínek a „Hódító túrák” kijelölt útvonalai szerint csoportosítva. Egy színkóddal ellátott sematikus térképen beszámozva, majd alatta elnevezésük, helyük,

elérhetőségi adataik, GPS-koordinátáik. A felsorolás után mindegyik helyszínről egy-egy mondatos ismertető, kiemelve a legfontosabb látnivalót.

e) Pecséteknek kihagyott hely (ld. később).

f) Általános információk, mellékletek.

Pecsetelő helyek

A zsebkönyvben minden fejezet végén üres oldalak állnak rendelkezésre, ahova – a hazánkban már jóval korábban bevezetett országos kéktúra mozgalom szisztémájához hasonlóan – a zsebkönyv tulajdonosa látogatásának megörökítése céljából dátummal ellátott pecsételést kérhet az adott helyszíneken. A dátum mellett a pecsét az adott „Hódító túra”, valamint az aktuális helyszín nevét tartalmazza. A pecsételéskor használt tinta színe megegyezik a zsebkönyvben használt csoportosítás színkódjával.

Jelvényorozat

Az egyes „Hódító túrák” teljesítésekor (a zsebkönyvben a túra által érintett látnivalók pecsétjei megszerzésre kerülnek) a zsebkönyv tulajdonosa jogosult az adott túra egyedi jelvényének átvételére.

Bónuszrendszer

Meghatározott időn belül és meghatározott darabszámú túra teljesítése és/vagy bemutatóhely/látnivaló megtekintése esetén további előnyök (szolgáltatók által felajánlott szolgáltatások közül történő választás, webshop termékei közül történő választás, év végi ajándéksorsoláson való részvétel lehetősége, stb.).

Weboldal

Cél, hogy az ösztönző-program önállóan is megjelenjen Komárom-Esztergom megye turisztikai adatbázisában, majd az országos kínálatban. A honlap számos feladatot tud egyszerre ellátni, és költséghatékonysága mellett a rajta keresztül bonyolítható információáramlás gyorsasága sem elhanyagolható tényező. Az ösztönző-programmal kapcsolatos általános és aktuális hírek közlése mellett többek között a folyamatos innováció alapjául szolgáló közvetlen visszacsatolás helyeként (fórum) és a programhoz kapcsolódó (zsebkönyv, bélyegsorozatok), valamint egyéb termékeknek (pl. könyvek, térképek, emléktárgyak, stb.)

értékesítőhelyeként (letölthető megrendelőszelvény, webshop) egyaránt felhasználható.

Mobil applikáció

A program teljes adatbázisnak megjelenítése és a rendszer működtetése okos eszközökön mindazok számára, akik a hagyományos, papír alapú formákkal szemben (vagy azok mellett) előnyben részesítik a technikai eszközök használatát. Lehetővé teszi a kirándulástervezést, a „virtuális pecsétek” beszerzését (leolvasás), a bónuszpontok megszerzését és minden egyéb, a programhoz tartozó funkció elérését.

Klubtagság és kedvezmények

Tekintettel arra, hogy napjaikban igen sok jogcímen lehet a bemutatóhelyek látogatásakor a belépődíjából különböző kedvezményeket kapni (a megyében 2014 óta működő Duna-Gerecse turisztikai kedvezménykártya is hasonló elven működik), jelen esetben inkább egy ezektől független klubtaggá válással igénybe vehető kedvezménykört bevezetése lenne célszerű. Amennyiben a zsebkönyvet valaki megvásárolja, vagy a mobil applikációt letölti, akkor a vásárló egy kitöltött adatlap révén bekerül a rendszer adatbázisába, és automatikusan klubtaggá válik.

A klubtagsággal járó kedvezmények közé tartoznak (tovább bővíthető):

- elektronikus hírlevél negyedévente;
- részvétel a klubtagok körében évente megrendezésre kerülő találkozón és ajándéksorsoláson;
- folyamatos és időszakos kedvezményes vásárlási lehetőség a működtető által közreadott listán szereplő kiadványokból, termékekből, turisztikai szolgáltatásokból;
- minden ajánlott túra teljesítése után nagyobb értékű ajándék (pl. ajándék üdülés a térségben)

Az ökoturisztikai látogatóöszönző-program működtetése

A programot a Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft., mint térségi TDM-szervezet koordinálja. A program bevezetésében és sikeres működtetésében közvetlenül vagy közvetetten részt vevő szervezetek közé tartoznak:

- a) A megyében működő helyi TDM-szervezetek
- b) A Gerecse Natúrpark tagjai
- c) A pecsételő helyek fenntartói (látogatóközpontok, bemutatóhelyek, kereskedelmi és vendéglátóipari üzletek, stb.)
- d) Írott és elektronikus sajtó „zöld témák” iránt fogékony képviselői

4. Marketing stratégia

4.1. Termék (Product)

Turisztikai terméknek jelen esetben a tematikus utakat, túrákat és a konkrét csomagajánlatokat tekintjük. E termékek folyamatosan átalakulnak, idomulnak a fogyasztói igényekhez és a kínálati elemek sokszínűségéhez és változatosságához. Lényeges, hogy a megyében kialakított tematikus turisztikai termékek össze legyenek hangolva, össze legyenek fogva és a programgazdák között folyamatos párbeszéd legyen.

4.2. Ár (Price)

A turisztikai termékek árazásánál figyelembe kell venni az igénybe venni kívánt szolgáltatások (személyszállítás, belépőjegy, helyi termék, stb.) költségét, a szervezéshez szükséges humánerőforrás és egyéb költségeket, valamint a marketingkommunikációs költségeket is.

4.3. Értékesítési csatornák (Place)

A turisztikai termékek több csatornán is értékesíthetők. Első körben a szervezőnél személyesen, vagy internetes felületen. Mindenképpen javasolt közvetítőket is bevonni, kiemelten a TDM szervezeteket, akik információs irodáikban, weboldalaikon meg tudják oldani az értékesítést, valamint bevonhatnak egyéb szereplőket is (pl.: szálláshelyek). Utazásszervezők, beutaztató irodák kínálatába is beépíthetők a helyi turisztikai termékek, így rajtuk keresztül is megvalósulhat az értékesítés.

4.4. Marketingkommunikáció (Promotion)

A marketingkommunikáció igen sokrétű lehet turisztikai termékek kapcsán. Éves szinten előre meghatározott kereteken belül érdemes a PR, reklám, promóció és DM elemeit kombinálni, kiemelten kezelve az on-line marketing adta lehetőségeket. Érdemes a helyi és térségi TDM szervezetekkel, ahol releváns az MTÜ-vel és egyéb szakmai szervezetekkel (Natúrpark, Magyar Természetjáró Szövetség, stb.) egyeztetni a marketingkommunikációs elképzeléseket, közös megjelenéseket generálni. Fontos feladat a megye településein az útbaigazító táblarendszerek felmérése, újragondolása, esetleg fejlesztése. Alábbi táblázat a meghatározott tematikus utak és látogató-ösztönző program bevezetéséhez szükséges eszközöket mutatja be:

Kommunikációs ütemterv

Megnevezés	Kommunikációs eszköz	Kiemelt célcsoport	2017	2018	2019	2020	Összesen
Bányászati-ipari örökség	Film készítés, fotózás Tematikus térkép készítés Sajtókapcsolatok, közösségi média, hírlevél küldés, honlapokon való megjelenés (saját, TDM). Direkt ajánló e-mail üzenetek tanintézmények felé. Direkt ajánló e-mail üzenetek nyugdíjas, vagy szakterületi szervezeteknek.	komplex komplex komplex	0 0 0	0 0 0	2.205.000 Ft 270.000 Ft 0	0 0 0	3.675.000 Ft 2.205.000 Ft 270.000 Ft 0
Szénbányászat – A Zsigmondyak és a szén nyomában	Szakmai internetes portálok (gépészet, modern fűtőrendszerek, építőipar témában) megjelenítése. (keretösszeg) Szakmai nyomtatott sajtófelületek. (keretösszeg) Napilapok (24óra). (keretösszeg)	fiatal, 10-18 éves, osztálykirándulás 60 év felett aktív visszaemlékező, helyiek, térségben élők 24-40 családos férfi	0 0 0	0 0 50.000 Ft	0 0 50.000 Ft	0 0 100.000 Ft	0 0 200.000 Ft
Kőbányászat – Kő kővön...marad: Az időtálló szépség ezernyi arca	Sajtókapcsolatok, közösségi média, hírlevél küldés, honlapokon való megjelenés (saját, TDM). Direkt ajánló e-mail üzenetek tanintézmények felé. Direkt ajánló e-mail üzenetek nyugdíjas, vagy szakterületi szervezeteknek. Szakmai internetes portálok (gépészet, modern fűtőrendszerek, építőipar témában) megjelenítése. (keretösszeg) Szakmai nyomtatott sajtófelületek. (keretösszeg) Napilapok (24óra). (keretösszeg)	komplex fiatal, 10-18 éves, osztálykirándulás 60 év felett aktív visszaemlékező, 24-40 családos férfi helyiek, térségben élők, visszaemlékezők komplex fiatal, 10-18 éves, osztálykirándulás 60 év felett aktív visszaemlékező, helyiek, térségben élők 24-40 családos férfi 60 év felett aktív visszaemlékező, 24-40 családos férfi helyiek, térségben élők	0 0 0 0 0 0 0	0 0 25.000 Ft 25.000 Ft 0 0 25.000 Ft	0 0 25.000 Ft 25.000 Ft 0 0 50.000 Ft	0 0 50.000 Ft 50.000 Ft 0 0 100.000 Ft	0 0 100.000 Ft 100.000 Ft 0 0 200.000 Ft 100.000 Ft 100.000 Ft 100.000 Ft

Ökoturizmus												11.275.000 Ft	
	Film készítés, fotózás							0			2.205.000 Ft	0	2.205.000 Ft
	Tematikus térkép készítés							0			270.000 Ft	0	270.000 Ft
	Sajtókapcsolatok, közösségi média, hírlevél küldés, honlapokon való megjelenés (saját, TDM).							0			0	0	0
A természet ölelésében – 2 térség, 4 helyszín, 4 egyedi élmény	Tanulmányutak, helyszínbemutatók, workshopok a szakma és a sajtó képviselői számára							50.000 Ft			100.000 Ft	50.000 Ft	200.000 Ft
	Speciális-e témára fogékony-folyóiratokban nyomtatott cikk							50.000 Ft			50.000 Ft	100.000 Ft	200.000 Ft
	Szakmai internetes portálokon megjelenés							50.000 Ft			50.000 Ft	100.000 Ft	200.000 Ft
	Bekapcsolódás a Duna-Gerecse Kártya elfogadóhelyeinek körébe és a „Hódfó túrák” programba							0			0	0	0
Hódfó túrák – ökoturisztikai (aktív turisztikai) látogatósztónzó-program Komárom-Esztergom megyében	Sajtókapcsolatok, közösségi média, hírlevél küldés, honlapokon való megjelenés (saját, TDM).							0			0	0	0
	Látogatósztónzó-program elemei (zsebkönyv, pecsét, stb.)							0			0	0	0
	Megjelenés nyomtatott és elektronikus tematikus sajtóban.							50.000 Ft			50.000 Ft	50.000 Ft	200.000 Ft
								4.000.000			0	4.000.000	8.000.000 Ft
								50.000 Ft			50.000 Ft	50.000 Ft	200.000 Ft

A tematikus térképek elkészítése során grafikus bevonásával konkretizálódnak a tematikákhoz kapcsolódó, az alábbiakban meghatározott arculati elemek:

- logó (színvilág)
- kiadvány látványterv
- on-line megjelentési formák

Mint már említettük, érdemes kihasználni a TDM tagságok előnyeit, a teljesség igénye nélkül kiemelnénk a legfontosabbakat:

- megjelenés a helyi TDM szervezet weboldalán;
- megjelenés a helyi TDM Facebook oldalán;
- *alapszöveg* megjelenés a Duna-Gerecse térség weboldalán (www.duna-gerecse.hu);
- *alapszöveg* megjelenés a térség FB oldalán (Duna-Gerecse térség)
- *alapszöveg* megjelenés a DG Kft. és a helyi TDM szervezet által kiadott nyomtatott tájékoztató kiadványokban;
- *alapszöveg* megjelenés a képűjság-alapú információs pontok hálózatában (több mint 5 helyszín jelenleg kiépítés alatt, a már működő pontok: tatai és komáromi Tourinform Iroda, dorogi Városi és Térségi Programiroda, Komáromi Gyógyfürdő, komáromi Monostori Erőd, WF Szabadidőpark Komárom, Kuny Domokos Múzeum Tata, Új Kajakház Ökoturisztikai Központ Tata, Volánbusz állomás Vértes Center Tatabánya, Rapid Market Vértesszőlős, Nipl Stefánia Városi Uszoda Dorog, Gáthy Jenő Városi Könyvtár Dorog, Kormányablak Bábolna, Városháza Kisbér, Wass Albert Művelődési Központ és Városi Könyvtár Kisbér);
- *alapszöveg* megjelenés a Guide@Hand Duna-Gerecse hangos idegenvezető alkalmazás szolgáltatói adatbázisában;
- rendezvények részletes programjának megjelenítése a Guide@Hand Duna-Gerecse hangos idegenvezető alkalmazásban;
- megjelenés a helyi és térségi információs irodák, információs pontok hálózatának kínálatában;
- részvételi lehetőség kiállításokon, vásárokon, szakmai rendezvényeken;
- csatlakozási lehetőség a TDM-szervezetek információszolgáltatási és marketingkommunikációs tevékenységéhez (az éves marketingterv alapján).

4.5. Humán erőforrás (People)

A jelentős TOP, GINOP keretében megvalósuló projektek során a humán erőforrás fejlesztése a pályázati felhívásoknak megfelelően megvalósul. A TOP pályázatainál például előírás, hogy a projekt szakmai tartalmának kidolgozásában, valamint a megvalósításban részt kell, hogy vegyen egy turisztikai szakértő (szakirányú végzettség (turizmus mellett közgazdász, település/területfejlesztő végzettség is elfogadható) és legalább 3 év turisztikai tapasztalat). A szakembert a fenntartási időszak végéig alkalmazni szükséges. A projektgazdának TDM tagsággal kell rendelkeznie és a projekt marketingstratégiáját is egyeztetni szükséges a TDM szervezettel.

Egyes tematikák turisztikai/marketing szakembereinek javasolt a gyakori egyeztetés, együttműködés egymással és a TDM szervezetekkel.

Egyes intézményekben a munkatársak megfelelő képzése (pl.: alapfokú nyelvi) és a látogatókkal kapcsolatos érzékenyítése elengedhetetlen.

A látogatók pontos tájékoztatása és az intézmények szakszerű ajánlása érdekében szakmai bejárások szervezésére van szükség a turizmusban és a vendégek közelében dolgozó munkatársak számára (információs irodák, szállodai recepciók, programszervezők, stb.).

5.Várható eredmények, hatások, javaslatok és azok monitoring rendszere

A helyzetfeltáró részből világosan látható, hogy mind a három tematika területén jelentős fejlesztések vannak folyamatban és zajlanak le a közeljövőben. Ahhoz, hogy 2019/2020-ra a komplex tematikus kínálati elemek megjelenhessenek a bevezető lépéseket, az együttműködési kezdeményezéseket meg kell kezdeni. A kérdőíves felmérésből látszik, hogy a fejlesztések igen is szükségesek és szerencsére az elképzelések mind a fogyasztói igényekkel összhangban fognak megvalósulni (akadálymentesítés, okoseszközök és megoldások alkalmazása, interaktivitás erősítése, látogatók aktív bevonása, útbaigazító táblák kihelyezése, ajándékboltok, helyi termékek, vendéglátóhelyek, programok, stb.). Kiemelten fontos az országos és európai hálózati kapcsolatok erősítésének és elmélyítésének szorgalmazása a jövőben.

A meghatározott tematikus utak többsége a nagyberuházásokat teszi a középpontba, de már mindegyikre építhetőek kisebb területeket lefedő speciális csomagajánlatok. A Hódító túrák ökoturisztikai (aktív turisztikai) látogatóösztönző-program pedig elindítható lenne Komárom-Esztergom megyében akár 2018-ban is.

A tematikus csomagajánlatok összeállítása, összehangolása, a tematikus vonzerőleltár folyamatos frissítése és a marketingkommunikáció egyeztetése végett a szakmai fórumok sorának meg kell indulnia.

A szektorban dolgozó munkatársak képzése, érzékenyítése a szolgáltatók és a TDM szervezetek együttműködése során fokozatosan megvalósulhat.

A feladatok koordinátorának a Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft., mint térségi TDM szervezet lehet a legalkalmasabb. A tevékenységek finanszírozása pályázati támogatások és egyéb támogatások (önkormányzati, szponzoráció, stb.) igénybevételel történhet.

A következő mutatók és tényezők folyamatos összegyűjtését, valamint elemzését javasoljuk:

- ✓ Átadott turisztikai fejlesztések száma
- ✓ Tematikák mentén kialakított csomagajánlatok száma
- ✓ Csomagajánlatokhoz kapcsolódó partnerek száma
- ✓ Csomagajánlatokat igénybevevők száma
- ✓ Hódító túrákhoz kapcsolódó partnerek száma

- ✓ Hódító túrák résztvevőinek száma
- ✓ Marketingkommunikációs eszközök száma
- ✓ Turisztikai szektorban dolgozókat érintő képzések, érzékenyítések száma
- ✓ Turisztikai szektorban dolgozókat érintő képzések, érzékenyítések résztvevőinek száma

Cselekvési program

Feladat	Együttműködő partnerek	2018	2019	2020
Egyeztető szakmai fórumok félévente (tematikus utak letisztázása, csomagajánlatok kialakítása, vonzerőleltár folyamatos karbantartása, stb.)	TDM tematikához intézmények, szolgáltatók szervezetek, kapcsolható egyéb			
Hódító-túrák program elindítása	TDM tematikához intézmények, szolgáltatók szervezetek, kapcsolható egyéb			
Marketingkommunikáció	TDM tematikához intézmények, szolgáltatók szervezetek, kapcsolható egyéb			
Monitoring félévente	TDM tematikához intézmények, szolgáltatók szervezetek, kapcsolható egyéb			

1. sz. melléklet: Tematikus vonzerőleltár

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Tatabányai járás Tatabánya	(1727-től: Bánhida, Alsógalla, Felsőgalla a tataszteszi uradalom részei!) Alsógallai rk. templom (Fellner) Felsőgallai rk. templom (Grossmann) Bánhida rk. templom (Feszty) Lapatári-malom (Fellner)	Tatabányai Múzeum, Bányásztemplom (1912), Május1 parki bányász játszóter, <u>Tatabányai bányautó: Harangjáték</u> Szent Borbála Szobor Bányászati és Ipari Skanzen Bányász Kegyeleti Emlékmű Vida Jenő emlékkő Dr. Gál István domborműve I/A akna emléktábla Vértanúk tere Bányász padok Dr. Mohi Rezső emlékmű XII. lejtakna XI. lejtakna XII/a. akna X. lejtakna XIV. lejtakna Kóta József emlékkő Ranzinger Vince kilátó <u>Rendezvények:</u> "Jó szerencsét emlékei!", Bányásznapi, stb. <u>Fejlesztés:</u> Tulipános Ház Interaktív bemutatóter (TOP), terv: Erőmű - Modern Városok program - turisztikai és rekreációs célú hasznosításra - Gőzgéptől a robotikáig, Vízbánya - Vízmű hatásköre, nem tettek lépéseket a megnyitás felé, Skanzen - továbbfejlesztés pályázati lehetőség esetén	1. Gerecse Tájévelmi Körzet része 2. Észak-Vértesi Természetvédelmi Terület része 3. Helyi jelentőségű természetvédelmi területek (9 db) 4. Helyi jelentőségű természeti emlék (6 db) 5. Gerecse Natúrpark, Vértesi Natúrpark - barlangok (Szelim-lyuk) - Kő-hegy (Turul) - Turul Parkerdő - Kőzet tanösvény - kijelölt túra (K,S,P), - zárandok (Mária) és nordic walking utak, kerékpáros útvonal, - via ferrata - Síkvölgy: mesterséges tórendszer - Által-ér völgyi kerékpárút, - Gerecse NP tanösvény - Gerecse50 teljesítménytúra Fejlesztés: - „Gerecse Kapuja Látogatóközpont” (TOP)	Gyémánt Fürdő

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Gyermely	r.k. templom	Gyermelyi tészta – Értéktár – „Gyermelyi nyílt nap” rendezvény minden évben	Gerecse NP Kablaúszta: horgászto, Gyarmatpusztai Vadászház (Pillisi Parkerdő), vadgesztenye fasor, koronglövészet	Gyarmatpusztai kápolna – Sándor Móric sírhelye
Héreg	-		Gerecse NP kijelölt túraútvonalak (P,S), Király- kút (sokszor megállt itt Mátyás király), turistaház, lovaglás Tanösvény tervezve!	
Környe	r.k. műemléktemplom (Ybl Miklós tervezte, oltárképén a család rejtett portréja), plébániaház	(Bányászat: 1903-1930) Környebányai Művelődési Ház (bányászati gyűjtemény) (Értéktár)	Környei-tó: horgászati lehetőség Környebánya Erdei Iskola (Értéktár) (3 szoba, 30 férőhely)	Közösségi és Tájház, Környe
Szárliget	-	Vértes-Gerecse kisvasút emlékhely (Értéktár) (A Vértes és a Gerecse közt található szárligeti állomásról az 1900-as évek elején két gazdasági kisvasút is indult. Az egyik a Gerecse irányába, Esterházy Móric gróf uradalmaiban futott Mesterberken át Tornyó pusztáig, a másik a Vértes irányába, Wekerle Sándor birtokán, Szálláskúton át a Fáni völgyig.) A község alatt található Európa egyik legjelentősebb karsztvíz bázisa.	1. Észak-Vértesi Természetvédelmi Terület része 2. Vértesi NP kijelölt túra (K), zarándok (Mária), kerékpáros útvonalak	
Szomor	-	-	Gerecse NP (Kakukk-hegy) kijelölt túraútvonal (S) Paintball	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Tarján	rk. templom (Fellner)		Gerecse NP kijelölt túra (K, P) és kerékpáros útvonal horgászat, vadászat	Ifjúsági Tábor, Öreg Favágó (bowling), pincesor
Várgesztes	rk. templom	Bányászati Emlékhely, Kiállítás (a bányákban dolgozók emlékére)	1. Észak-Vértesi Természetvédelmi Terület része 2. Helyi jelentőségű természetvédelmi területek (3db) 3. Vértesi NP 4. Várgesztesi Parkerdő kijelölt túra (K, S, Z), kerékpáros és lovas útvonal Vár (fejlesztése a Várprogram keretében)	Várgesztesi Villapark
Vértessomló	rk. búcsújáró, kegy és műemlék templom, Schweiger Antal szobrával (Értéktár), Esterházy-Magyar Általános Kőszénbánya Rt. kastélya (ClassiX Small Luxury Design Hotel működik benne)	Bányászati emlékmű (1745-1893 bányászat) Volt szénbánya területe magánkézben.	1. Helyi jelentőségű természetvédelmi területek (3db) 2. Vértesi NP kijelölt túra (P, K) és zarándokútvonalak (Mária), Vitányvári Parkerdő kedvelt kirándulóhely, lovaglás (Kluberné Salánki Tünde, 30/520-8684)	Vitányvár - húsvéti kerepelés és tojásgurítás
Vértesszőlős	rk. templom (Fellner)	Magyar Nemzeti Múzeum Vértesszőlősi Régészeti Kiállítóhelye (egykori mészakőbánya területén) - Samu, az ősember és élettere - Régészeti kiállítóhely, Vértesszőlős (Értéktár)	1. Országos jelentőségű, egyedi természetvédelmi terület (V. előembertelep TT) 2. Gerecse NP kijelölt túraútvonal (P), Által-ér völgyi kerékpárút, Gerecse NP tanösvény, lovaglás	bowling

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Esztergomi járás Esztergom	-	Szénrakodó a Dunán (Értéktár)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duna-Ípoly Nemzeti Park része 2. Helyi jelentőségű természetvédelmi terület (1db) 3. Helyi jelentőségű természetvédelmi emlék (14db) Kijelölt túra (K, S, P, Z), kerékpáros és zarándokútvonalak (Mária, Magyar Zarándokút, Gyöngyök Útja, Vízi zarándoklat), Palatinus-tó, Duna-szakasz, Prímás-sziget, Dunakanyar felső szakasza, Strázsa-hegyi barlang, Sátorkőpusztai barlang, kilátóhelyek: Strázsa-hegy - Kis-Strázsa hegyi kilátó (Értéktár), Vaskapu - Dunakanyari panoráma a Vaskapui Menedékházból (Értéktár)	Bazilika, Vár, múzeumok, Várhegy és a Víziváros egy része 2017-ben Nemzeti Emlék hely lett, Aquasziget, Szent István Strandfürdő, szálláshelyek, vendéglátóhelyek, programok széles kínálata
Annavölgy	-	Bányász emlékszoba, emlékpark (Értéktár), X. akna emlékműve, Pálínkaházi táró	Gerecse NP	
Bajna	-	-	Gerecse NP Őr-hegy, Őreg-lyuk (Epöl felé) Gróf Sándor Móríc Emléktúrák S, L, XL (Értéktár)	Sándor – Metternich – Kastély, „ördöglovas legenda”

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Bajót	-	-	Gerecse NP Jankovich barlang, Öreg-kő, sziklamászó-hely, Gerecse NP tanösvény, kijelölt túra (K), kerékpáros és zarándok (Mária) útvonalak lovaglás Fejlesztés: Gerecse NP látogatóközpont	Péliföldszentkereszt (monostor, lourdes-i barlang, kálvária)
Csolnok	-	Henrik hegy, térségi bányászati emlékmű, kilátó, Bányászati és Ásványgyűjtemény (Értéktár), emléktábla, I. akna, II. akna, V. akna emléktábla, homokvasúti alagút (magántul.), lőszerraktár (magántul.), Szent Borbála templom (Értéktár), homokvasút boltíves hídja, Miklósberek, a dorogi régió bányászatanak kezdete, XII. és XIV. akna emlékműve, IX. akna emlékműve, homokvasúti alagút, VI. akna emlékmű	Gerecse NP Magos-hegy siklóernyő, Csolnokring teljesítménytúra, horgászat, túraútvonalak kijelölése javasolt!	Pincesor (Értéktár)
Dág	-	-	Gerecse NP túra útvonalak kijelölése javasolt!	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Dorog	-	<p>Bányaút dorogi régió (Dorog): Bányász Emlékház Bányász emlékmű, szökőkút, emlékoszlop, „József Attila Művelődési Ház” „Munkásotthon” bányászsképek – emléktábla, Sportmúzeum – Dorogi Bányász Sport Club, Szent Borbála templom – Szent Borbála ereklye, Dorogi bányászat befejezése emlékmű, a volt „Szénoltár”, 200 éves bányászat emlékmű, Zsigmondy Vilmos mellszobor, Schmidt Sándor relief Dorogi Reimann Altáró Bányászfürdő – emléktábla, Bányagazgatóság – emléktábla, Bányász mártírok emlékoszlop, Dorogi Bányagépgyár, Bányamentő Allomás – emléktábla, Pihenő bányász szobor, Bányakórház – emléktábla, volt Bányakaszinó – emléktábla, Jubileumi emléktábla 1981, Schmidt Sándor Agora Jubileumi aknatorony, Kálvária domb – stációk, XXI-XXII. akna emlékműve, VIII. akna emlékműve, Samu akna emlékműve (zárt magánter.), Tömedék akna emlékműve, Tömedék-Miklós akna közötti sikló alagútja, Miklós akna emlékmű Bányásznapi, Fejlesztés: Reimann Bányásztörténeti Miniverzum (TOP)</p>	<p>Gerecse NP Kijeölt túra (K), kerékpáros és zarándok (Mária) utak, lövészet, horgászat, síoktatás, sportrendezvények DOTTE: Pikniktúrák, Aktív délutánok, izgalmas hétvégék programcsomagok, Hódító túrák Fejlesztés: Kesztlőc-Dorog kerékpárút TOP</p>	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Dömös	-	galéria (középkori malomépületben)	Duna-Ípoly Nemzeti Park része Duna part, hajóállomás, Promenáda, Pilis, kijelölt túraútvonalak (P,S,Z) Rám-szakadék (tanösvény), Prédikálószék (kilátó), Vadálló- kövek Lovaskocsival a Dunakanyarban, lovaglás, Zöld Pont Tenisz és Szabadidő Központ Fejlesztés: Dunakanyar Látogatóközpont	Prépostság, Dömös Camping
Epöl	-	gabonaőrítő vízimalmok működtek a településen (volt Kinizsi malom)	Gerecse NP Helyi jelentőségű TT (1.db) helyi kör és emléktúrák szervezése, kijelölt túraútvonal (Z), Babály-szikla, Őr-hegy (Kőszikla- panoráma!), Juh-állás, Palkó-hegy- síkiőrnemző, Vadvirág tábor	
Kesztlőc	-	Lencsehegy II. bányauzem – emléktábla, Bányász emlékhely, Bányász emlékkő, Bányász pincék, Temető-bányász emlékmű	Pilis Duna-Ípoly Nemzeti Park része Leány -és Legénybarlang kijelölt túraútvonalak (Z,P,S) gyalogos és kerékpáros túrák, horgászat, barlangászat, vadászat, sziklamászás, paplanernyő, bor, Virágzó Kesztlőcért Egyesület: jogátábor, gyógynövénytúra, sport- túra, Izórzók, Hódító túrák, Erdészház-turistaszállás Fejlesztés: Kesztlőc-Dorog kerékpárút TOP	Klastrompuszta (Szent Kereszt Pálos kolostor és templom romjai, kimagasio hagyományápolás, legendák felélesztése

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Lábatlan	-	Cementgyári Emlékház és Tudásközpont Országos jelentőségű, egyedi TE (Tölgyháti kőfejtő földtani alapszelvény), Kőszőrűkő-bánya-tanösvény	Országos jelentőségű, egyedi TE (Tölgyháti kőfejtő földtani alapszelvény), Kőszőrűkő-bánya-tanösvény Gerecei TK része Gerecse NP Pisznice, Pisznice-barlang, Gerenday-kert, Búzás-hegyi sétaút Kijelölt túraútvonal (P) Duna! – révátkeelő, kishajójáratok, Nemzetközi Duna Nap, kerékpározás – Karva-Lábatlan futóverseny és kerékpártúra (Értéktár), Blues Fesztivál („Élő zene élő környezetben“) Fejlesztés: Dunamente Ökoturisztikai Látogatóközpont (TOP)	Piszkei Ökopékség
Leányvár	-	-	Gerecse NP	Biofalu
Máriaalom	-	Máriaalom-Únyi homokbánya	Gerecse NP Szőlőhegy-pincesor, Török-kút Gerecse NP	
Mogyorósbánya	-	Tanbánya – emléktábla, Bányász emlékmű, Bányász emlékmű - karbidlámpa	Kőszikla (csillagászati tábor), Kő-hegy (barlangok), Nagy-völgy (Tokodi pincék) Kijelölt túra (K) és zarándokút (Mária) Gerecse NP	
Nagysáp	-	-		Granárium Központ (étterem, panzió, borozó, bowling, biliárd, szabaduló szoba, lakóautó parkoló)

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Nyergesújfalu	-	Bersek-hegyi márgabánya, Kecse-kői kőbánya, Hantospusztai bánya - bányató	Gerecse NP Pusztamarót (Marót-hegyi Sólomfészek), kijelölt túra (K, P), kerékpáros és zarándok (Mária) útvonalak, Nyerges Emléktúra 20, Som berek: túraút kijelölése javasolt Duna (kajak-kenu, vízi túrák), horgásztavak Iovaglás, Szénás-völgyi pincesor	római kori leletek
Piliscsév	-	-	Pilis Csévi-patak, Kenyérmezői-patak, Csévi-barlang (karszt), Eszperantó-forrás: kirándulóhely, országos Kéktúra Útvonal megállóhelye (Studenka-forrás) Kelemen Majorság (helyi termékek, szálláshely, állatsimogató, programok), Iovaglás, Játékpark	motocross pálya, pincefalu
Pilismarót	-	-	Pilis Duna-Ípoly NP része Kiránduló útvonalak a Basaharc-völgybe, az Esztergom feletti Vaskapura. Jelentős értéke a Hoffmann-forrás és sziklái (Hamvaskő), Miklós-deák völgyi halastavak Duna Rév, Nagy Öböl! (horgászat), Heckenast Kúria (Pillisi Parkerdő Zrt.-nem látogatható), vadászat	falusi szálláshelyek, üdülők (Hoffmann-kunyhó –Pillisi Parkerdő Zrt.)
Sárisáp	-	XIX-XX. aknák emlékműve (zárt) Bányász emlékszoba Bányász szobor Bányász emlékhely temető	Gerecse NP	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Süttő	-	Vöröshídi bányák elhagyott kőbányák, kézi kőfejtők jelenléte, geológiai tanbánya Süttői kőbányászat, kőfaragóipar (Értéktár) Reneszánsz	Gerecse NP Haraszt-hegy, Budapesti Erdőgazdálkodás Zrt. – Alsóvadács, vadászház, arborétum (terv: lombkorona tanösvény), Rákóczi-hárs (Értéktár) a főtéren, Duna horgászat, helyi termékek: bor, pálinka, sajt	Süttő építészeti öröksége (Értéktár) az alábbiakat foglalja magában: szőlő- és pincekultúra, présházak, Serédi- kastély, Reviczky- kúria, Szent Lipót templom, Temető helyi védettséggel ellátott síremlékekkel
Tát	-		Gerecse NP csendes dunai mellékágak, Kis- Duna jelenléte, vízi sportok, horgászat lehetősége, a Tái- szigetek (Értéktár), pincesor	
Tokod	-	üvegyár	Gerecse NP Gete, Hegyes-kő, kijelölt túraútvonal (K), zarándokútvonal (Mária), Pincevölgy, halastavak	római emlékek, Alkotóház, motorsport versenypálya
Tokodaltáró	-	Tokodi Altáró volt XV. akna – vízbánya, bányász szobor, MAK Rt. volt igazgatósága, Tokodaltárói Brikettgyár, Bányászati Gyűjtemény (Értéktár), Szent Borbála templom, Tokod Bányász emlékmű, Szent Borbála szobor	Gerecse NP Kis-Gete, tanösvény (természeti és bányászati) kialakítás tervben!	
Úny	-	Ásványkiállítás (Értéktár)	Gerecse NP	négy nemesi kúria, 200 éves ház, népi pincesor, présházak

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Kisbéri járás Kisbér	-		Bakonyalja (csillagtúrák) Batthyány-kastély védett kertje: Angolpark (Értéktár), horgászat Saliházi és Feketevízi erdő? Gyógyvíz jelenléte? Monarchia Fürdő?	Batthyány-kastély, Királyi Lovarda, Tiszti Kaszinó, Kiskastély - Helytörténeti Múzeum (Értéktár), Mini Magyarország Makettpark, Kisbéri félvér (Értéktár)
Ácsteszér	-		Bakonyalja Sárkányi Örvület futóverseny, Táncsics Emléktúra, horgászat	Táncsics Emlékház
Aka	-		Bakonyalja akai tavak - horgászat	
Ászár	Barokk borpince, egykori sórház (Fellner) (felújítását tervei az önkormányzat!), r.k. templom (Fellner)	„Aranykalász Mgtsz” épülete, az egykori raktár / lóistálló épület, egykori volt központi fogadó/lóváltó állomás (jelenlegi Közösségi Ház)	Bakonyalja Kis-tó és környéke Ászári Lovas Napok (Zabla Lovas Údvar) Ászár-Kerékteleki-Bársonyos féli Marathon futóverseny	Jászai Mari Emlékház, Mini Skanzen és Tájház borvidék
Bakonybánk	-		Bakonyalja faritkaságok az egykori Hunkár- kastély parkjában, túralehetőség a községeit övező erdőkben (Táncsics), horgászat	Bánki Donát emlékszoba (Értéktár), bakonybánki ballada, kúriák és kastély - közintézmények
Bakonyárskány	-	„Wagner Ház” – egykori postaállomás és lóváltóhely	Bakonyalja A települést csodálatos erdőségek veszik körül számtalan túralehetőséggel. „Sárkányi örvület” futóverseny	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Bakonyszombathely	Esterházy kastély parkja, k. templom, magtár, Nepomuki Sz. János-szobor		Bakonyalja 2 helyi jelentőségű TT (Szabadság park – Esterházy kastélypark (tanösvény), valamint a Feketevizéri tavak és az erdőparki sáv), Cuha völgye, Táncsics-túraútvonal Tervek: Sport és Szabadidőközpont kialakítása a parkban, a település szeretne öko-faluvá válni	
Bársonyos	-	-	Bakonyalja	kastélyok
Császár	k. templom (Fellner)		Bakonyalja bársonyosi szőlők, Strázsa hegy (ki látó pont), elhagyott kavicsbánya-tó horgászoknak Bakonyalja Egresi rét (Értéktár), horgászto (Értéktár)	Császári Csemege (Értéktár), „Henryx City” western falu
Csatka	-	-	Bakonyalja kijelölt zarándok útvonal (Mária)	szentkúti kegy-kápolna (1862) a falu határában a "csodatévő" forrás közelében – zarándokhely, Szentkúti Búcsú (Értéktár)
Csép	-	-	-	műemlék jellegű nemesi kúriák
Ete	-	Etei emeletes magtár (Értéktár), Három fakkos góré (Értéktár)	Bakonyalja határán Etei szüreti felvonulás (Értéktár) Kulcsos kalács (Értéktár)	népi lakóházak, Tájház

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-pari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Kerékteleki	-	-	-	Hunkár kastély (Értéktár), Ratkovszky-kúria (Értéktár)
Réde	Esterházy-kastély maradványa, egykori uradalmi magtár épülete, Szentháromság templom benne Esterházy-emlékmű, síremlékek a családi temetőben	-	Bakony erdői mellett Helyi jelentőségű TT (Esterházy-park), a községet 3 oldalról erdő veszi körül, vadászati lehetőség, Hajmápusztán horgásztavak, kirándulási lehetőség	
Súr	-	bányászcsillít és banyajáratot illusztráló vasidom emlékmű az egykori bányász lakosok emlékére, Láncos padok (Értéktár)	Bakonyalja A falutól pár km-re elérhető a Bakony legszebb túraútvonalai, csatlakozási lehetőség a kék túra útvonalhoz, kijelölt túra (P) és zarándok útvonal (Mária), kedvező vadászati és horgászati lehetőségek, „Urasági szőlő” – panoráma pont, lombkorona-sétány és erdei pihenőpark, 9 db, összesen 70 km hosszúságú túraútvonal, szabadidőpark, „Magyarország legszebb fekvésű települése” cím birtoklása (Értéktár), védetté nyilvánított gesztenyefasor (Értéktár), falusi szálláshelyek	
Tárkány	-	-	Szőlőhegy (1700-as évekből) pincesorral (közel 200 db)	
Vérteskethely	r.k. templom (Fellner)	-	Várhely-park és az öreg tölgy (Értéktár), (betyár legenda!), horgászat	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Komáromi járás Komárom	-	Módos-féle „szakállas” sorompó – Szőny (Értéktár)	Pannonhalmi TK része, Duna-szakasz, Gyógyvíz (Brigetio Gyógyfürdő), Védett természeti értékek az Acsi erdőben és a szőnyi kórház parkjában, A koppánymonostori Magas-part – panoráma pont (Értéktár), a Monostori-sziget (Gerecse NP tanösvény), Szőnyi-szigetek, kiépített kerékpárutak, IVV túraútvonalak, horgászat, Téma: Viza és halászata (Értéktár), vadászat Fejlesztések: Duna: vízitúra pihenőhely kialakítása (nyertes GINOP), kishajó-túrák tervezve Szőnyi-sziget: tanösvény tervezve KOMBI határon átnyúló kerékpárkölcsonzó hálózat kialakítása – EGTC (nyertes INTERREG), Regionális népi kézműves alkotóház kialakítása tervben Szőnyben	római kori emlékek, Brigetio Látogatóközpont kialakítása (nyertes TOP), Erődrendszer, szobormásolati múzeum kialakítása folyamatban (Csillag Erőd)
Ács	Esterházy – Liechtenstein - Zichy-kastély - ma Bartók Béla Művelődési Ház és Könyvtár, Fejlesztési tervek: kastély jobb oldali szárnyának teljes felújítása, többfunkciós közösségi tér kialakításával, a Zichy vonal van kiemelve.	Bagolyvár – Helytörténeti Gyűjtemény – Cukorgyári kiállítás, Hartmann kiállítás (tojáscsomagoló anyag)	Ácsi erdő (vadászat), Malom-tó (horgászat), csillapusztai termálkút, aranymosásra alkalmas Duna-part, Concopusztai park, Hétvezér facsoport, „szamár kultusz”, kerékpározás, Természetjáró Bakancsos Klub	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ókoturisztikai elem	Egyéb
Almásfüzitő	-	„Vacuum” szegecselte tartályok – ipari műemlék	Duna kerékpárút Fejlesztési tervek: - vízitúrázóknak pihenőhely - tanösvények (vörösiszap)	Azaum
Bábolna	Ménesbirtok: Kocsimúzeumban látható Esterházy típusú kocsi	-	Helyi jelentőségű TT (Arborétum), Ménesbirtok: Shagya-arab lófajta (Értéktár) Magyarország legidősebb akácfája, lovaglás, lovas-kocsikázás, egyéb lovas programok, vadászat, horgászat, gyógyvíz jelenléte, kerékpáros túraútvonal	
Bana	-		Fejlesztések: Csónakház és Szabadidőpark (TOP)	
Csém	-		kerékpáros útvonal	
Kisigmánd	-		-	
Mocsa	-		Kavicsbánya tavak jelenléte: fürdőzés, horgászati lehetőség (szabadidőközpont), Értéktár: 6,7-es tó melletti terület, Boldogasszony tó, Mocsaai ürgés legelő, Erzsébet kert, Mocsaai népi játékok és népdalok, méhészkedés, feldolgozás	Mocsaai boszorkányper (Értéktár)
Nagyigmánd	rk. templom és plébániaház (Fellner)		Nagyigmándi-tó és környéke, horgászat, kerékpáros túraútvonal, keserűvíz (vált), Igmándi Sajtműhely, Igmándi húskészítmények	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Oroszlányi járás Oroszlány	Majki műemlékegyüttes, vízimalom (hrsz 029/33) Majk) – műterem lakás	<u>Oroszlányi bányautó:</u> Bányászati Múzeum, Bányászék – műalkotás, Bányászok – szoborcsoport, Bányászcsalád – Rákóczi úti sgraffittók, Bánki Donát emléktábla, Glinik biztosító berendezés, Bányásztanulók – homlokzati szobor, Sújtólegrobbanási mementó - Márkushegy Víztorony – Haraszt-hegy Fejlesztési tervek: Majk és a Vértes turisztikai tevékenységeinek összehangolása az Oroszlányi Bányászati Múzeum komplex fejlesztésével (nyertes TOP) Bányászati Emlékhely kialakítása tervezett	Vértessalja, Vértesi NP Helyi jelentőségű TT (Majki műemlékegyüttes tájképi környezete, Vérteszentkereszti kolostorrom és környéke), kijelölt túra (P, S), zarándok (Mária, Gyöngyök) kerékpáros és lovastúra útvonalak, Majki Parkerdő, közeli várromok a Vértesben: Gerencsérvár, Csáki- Oroszlánkövár, Majki-tó és a Vértesben kialakult tavak és az erőműi hűtővíz horgászvizek, vadászat Fejlesztési terv: Által-ér völgyi kerékpárút bővítése	
Bokod	-	-	Vértesi NP Által-ér az Oroszlányi Hőerőmű hűtővíze „lebegő falu”- horgászat (Értéktár), Bokodi Krumpflifesztivál, vadászház	
Dad	barokk sörház – ma iskola (Fellner), rk. templom és plébánia (Fellner), két boltozott kőhid Kecskéd és Dad között Esterházy–Preszlényi– Latzkó–Nováky-kúria (magántulajdonú lakóház)	-	-	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Kecskéd	r.k. templom (Fellner), Kálvária-szoborcsoport	-	kisgépes repülőtér (vitorlázó, motoros és sárkányrepülő), horgásztó, Lovasnap	
Kömlőd		-	-	
Szákszend	Száki római katolikus templom (Szent Őrzsóangyalok) (Fellner), Uradalmi Magtár (Fellner) (Szákszendi Mezőgazdasági Zrt. raktára), Esterházy- Richter-Szalay kúria (külföldi tulajdonos, lakóház)	Uradalmi Magtár (Fellner) (Szákszendi Mezőgazdasági Zrt. raktára)	-	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
<p>Tatai járás</p> <p>Tata</p>	<p>Esterházy kastély és vár – (múzeum, kiállítások), Lovarda (lóistálló, Svájceráj), Angolkert és nyári lak Uradalmi borpince (Pezsgőgyár), Kapucinus rendház és templom, piébánia templom és piébániaház, gimnázium épülete és a piarista rendház és gimnáziumépület (ma Eötvös), Kálvária kápolna és Kálvária-szoborcsoport, Malmok, az összes: Jenő, Sándor, Miklós, Czégényi, Tóvárosi, Gyári, Pötörke, József, Nepomucenus, Cseke-kalló, Cifra, Berta, Burgundia (Wagner-ház), Vízivághíd, Tóparti villák (Quadt-villa), Szarka Fogadó épületet (ma Hotel Kristály Imperiál), Vadászkastély (Remeteségszta, Old Lake Golf Club területén, raktár) Immaculata-oszlop, Hidak, pl. Nepomuki Szent János szobros híd, Tó gátja és csatornarendszere (Mikoviny-féle Almás-csatorna) Marhaistálló (Paula-major) Fényes-fürdő, Stansky-ház (uradalmi szolgálati lakás), Öreg-tó (uradalmi halászat), tóparton kastélyszínház emlékhelye, Barokk Fesztivál, Fejlesztési tervek: Kastély Program!</p>	<p>Víztorony – koncertek, Pezsgőgyár (Fellner) Tatai vár - Múzeum - Tatai céhek kiállítása, malom épületek</p> <p>Fejlesztési tervek: Jenő malom felújítása, malomtörténeti kiállítás, Kőfaragó Ház Látogatóközpont (nyertes TOP)</p>	<p>Gerecse NP</p> <p>Országos jelentőségű TT (Tatai Kálvária Domb TT), helyi jelentőségű TT (8-as Réti-tó és Réti-tavak környéke, Agostyáni Tojás-hegy, Angolkert, Dióspusztai kastélypark, Fényes-Fürdő TT, Árendás patak völgye, Fényes patak menti rétek, Kálvária –domb környéke, Öreg-tó), fokozottan védett barlangok, kijelölt túra (S), zarándok (Gyöngyök) és kerékpáros útvonalak, Által-ér völgyi kerékpárút, Gerecse NP tanösvény, Agostyáni Arborétum, Új Kajakház Ökoturisztikai Központ, Fényes Tanösvény, források (Fényes, Pokol, Tükör), Agostyán Agoston-ligeti Ökofalu (Értéktár), Geológiai Múzeum, horgásztavak, lovaglás, Old Lake Kalandpark Neszmélyi borvidék Tatai Vadlúd Sokadalom, Mikoviny Sámuel Által-ér evezős emléktúra, sportrendezvények</p>	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Baj	rk. templom copf stílusban (Gótt), volt uradalmi szőlőspince, ma Nagy pince (Fellner)		Gerecsei Tájvédelmi Körzet része Gerecse NP Sánc-hegy: kiépített quad és terepmotoros pálya, Szőlő-hegy: boros pincék, helyi termékek, lovaglás, Öreg-Kovács hegy: körtemplom romjal, vadászház, kijelölt túra (S) és zarándokútvonalak (Gyöngyök)	
Dunaalmás		malomépületek (Öregmalom Életmóddház, romos), 18. századi uradalmi pince (romos)	Gerecse NP Országos jelentőségű, egyedi TT (Dunaalmási Kőfajtkák), római kőhordó út, Kőpíte, kijelölt túra (Z) és kerékpáros útvonalak (Által-ér völgyi), Duna, személyhajó és révkikötő, kénes forrás, helyi termékek, helyi borok, Dunaalmási Lovarda, Élménysziget, falusi szálláshely Fejlesztési tervek: Dunaalmási Kőfajtkák tanösvény (DINPI projekt)	Csokonai - Lilla
Dunaszentmiklós	r.k. templom		Gerecsei Tájvédelmi Körzet része Nagy-Somlyó, Lábas-hegy Kilátó, íoszfalba vajt lyukpincék, szőlőtermesztés, borászat, vadászat, horgászat, falusi szálláshely, ifjúsági szálló, quad	Landal Residence Duna (villapark, wellness szolgáltatásokkal)
Kocs	r.k. templom és plébániaház (Fellner) uradalmi kocsmá (Fellner), Esterházy-Mihályi-Győry-kúria (Kocs) (ma IKSZT, posta működik benne), Esterházy-Mihályi-Győry-kúria (Kocs-Kocsimajor) magántulajdonban	malom, Aranykocsi	Gerecse NP Tó (horgászat), Hosszú-völgy (NP tanösvény)	Tájház, Kocsi Múzeum, „kocsi kocsi”, Kocsitoló Fesztivál

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Naszály	Billég, Balogh-Esterházy-kúria (felújítás folyamatban: 2018. év közepétől rendezvényközpont), malom	vízimalom, billegpusztai kúriához tartozó magtár	Gerecse NP Ferencmajori-halastórendszer (magánterület, csak vezetővel), tanösvény (MME), Gyurka-forrás, Naszályi Országos Fazekasmester Találkozó	
Neszmély		műemlék lakóház és gazdasági épületek (ól, kukoricagóré, istállók, pajta, kovácsműhely) – rossz állapotban	Gerecsei TK része Gerecse NP helyi jelentőségű TT: Meleges-hegy környéke, Akasztó-hegy és környéke, Tekeres-hegy és környéke, Vár-hegy és Disznós-kút környéke, Dunapart s szigetvilága Duna szakasz, horgászat, vadászat, Hajóskanzen Pincesorok: Nemes-völgy, Sertés-völgy, Király-kút völgy, szőlőtermesztés, borászatok, lovaglás, falusi szálláshely Fejlesztési terv: Neszmélyi-szigetek tanösvény	
Szomód	rk. templom (Fellner)		Gerecsei TK része Gerecse NP Országos jelentőségű TT: Dunaalmási kőfejtők TT íríszkert, Kópíte, kijelölt túra (Z) és kerékpáros utak, vadászat (Betlehempusztá), lovasíjászat, horgászat	
Tardos		kőbánya	Gerecse TK része Gerecse NP kijelölt túra (K, S, P) zarándok (Mária) és kerékpáros útvonalak, Malomvölgy – horgászat, tanösvény, sziklamászás, falusi szálláshely	

Komárom-Esztergom megye tematikus vonzerőleltára 2017

TELEPÜLÉS	Esterházy-örökség	Bányászati-ipari örökség	Ökoturisztikai elem	Egyéb
Vértestolna	rk. templom		Gerecse TK része Gerecse NP Pes-kő, Pes-kő barlang, Buncsú- kút, kijelölt túra (K,P) és zárandok útvonalak, falusi szálláshely, kilátó, bejárható gazdaságok	

Kinizsi Százas teljesítménytúra

Békásmegyer – Nagy-Kevély – Kevély-nyereg – Hosszúhegy – Pillis-nyereg – Kétágúhegy – Dorog, sorompó – Nagy-Gete – Horgásztó – Hegyes-kő – Mogyorósbánya – Öreg-kő, pihenő – Péli földszentkereszt – Pusztamarót – Gerecse, egyházi üdülő – Bányahegy – Koldusszállás – Kis-rét – Szent Péter templomrom – Baj – Tata.

Táv: 100 Km **Szint:** 2930 m **Szintidő:** 24 óra

Terep Százas futóverseny

Útvonal 2009-től: Pesthidegkút – Nagykovácsi – Pilliscsaba – Pilliscsév – Klastrompuszta – Pillis-nyereg – Dobogókő – Dömös – Prédikálószék – Pilliszentlászló – Visegrád – Pilliszentlászló – Lajosforrás – Csobánka – Pillisborosjenő – Pesthidegkút

Táncsics Túra

A: Ácsteszer ■ Feketevíz tavak ■ Bakonyszombathely ■ Bakonybánk ■ Réde ■ Ácsteszer
B: Ácsteszer ■ Réde ■ Csatka ■ Ácsteszer
C: Súr ■ Aka ■ Ácsteszer ■ Csatka ■ Súr

Gerecse 50

Az 50 km-es táv útvonala: Jubileum-park, János-forrás, Baji vadászház, Tardos, Pusztamarót, Héreg, Bányahegy, Koldusszállás, Kísréti vadászház, Autópálya-híd, Turul, Jubileum-park.

A 30 km-es táv útvonala: Tatabánya Jubileumpark – János forrás – Pusztatemplom – Baj – Tata – Tatabánya Kertváros– Tatbánya Jubileumpark.

A 20 km-es táv útvonala: Tatabánya Jubileumpark – János forrás – Vaskapu – Vértestolna – Turul – Tatabánya Jubileumpark.

A 10 km-es táv útvonala: Tatabánya Jubileumpark – János forrás – Turul – Tatabánya Jubileumpark

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI IPARI-BÁNYÁSZATI EMLÉKEK KÖRÉBEN VÉGZETT KUTATÁS EREDMÉNYEI

Készült a Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft. számára

HONifo Turisztikai Üzletviteli Tanácsadó Kft.
2017. november

Tartalomjegyzék

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	2
A KUTATÁS TÁRGYA ÉS MÓDSZERTANA	3
A MINTA BEMUTATÁSA.....	4
A KUTATÁS EREDMÉNYEI	8
Tájékozódás a látogatás előtt	8
Attrakciók szolgáltatásával kapcsolatos preferenciák.....	9
A válaszadók által javasolt fejlesztések	11
Látogatók elégedettségi indexe.....	12
Az ipari-bányászati emlékek ismertsége a látogatók körében	14
KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....	16
MELLÉKLETEK.....	18
1. Kérdőív a múzeumok látogatói számára	18

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

2017 második félévében Komárom-Esztergom megyében lebonyolított turisztikai kutatás célja az volt, hogy megismerjük a megye legfontosabb ipari-bányászati emlékeinek, attrakcióinak látogatókörét és annak véleményét az ott kapott szolgáltatásokról. Emellett természetesen azt is fontosnak tartottuk, hogy tájékozódjunk arról, mit tartanak a látogatók fontosnak egy attrakció esetében, milyen szolgáltatásokat várnak el és melyek, amelyek egyáltalán nem, vagy csak csekély mértékben befolyásolják a döntésüket.

A kutatási eredmények segítik a turisztikai termékfejlesztést, mely a térségi szintű turisztikai desztináció menedzsment (TDM) szervezetnek, jelen esetben a Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft. egyik kiemelt feladata. A turisztikai piac soha nem látott ütemben bővül, egyre szélesebb csoportok kapcsolódnak be, ami mindenképp öröndetes hír a turizmusban érdekelt vállalkozások és önkormányzatok számára. Ahhoz viszont, hogy a kedvező tendenciákat az érintettek ki tudják használni, fontos, hogy minél jobban megfeleljen a desztináció – jelen esetben a Duna-Gerecse térség – kínálata a keresleti oldal igényeinek és a létrehozott termékekről, szolgáltatásokról a gondosan kiválasztott kommunikációs és értékesítési csatornákon keresztül célba is érjen az üzenet a potenciális turistákhoz. Ezen célok megvalósításának a feltétele a keresleti oldal pontos ismerete. Az idén nyáron elkezdett és ősszel zárult piackutatás ezt szolgálta, melynek eredményeit összegzi jelen dokumentum.

A lekérdezés összesen nyolc helyszínen folyt, a kihelyezett gyűjtőládákba dobhatták be a látogatók a kitöltött kérdőíveket. A lehetőségre az intézmény személyzete hívta fel a látogatók figyelmét, akik persze szabadon dönthettek az egyébként teljesen anonim kitöltés mellett. Az összegyűlt kérdőívek száma összhangban van bizonyos szempontból az intézmények látogatottsági adataival, így nem volt meglepő, hogy a majki Kamalduli Remeteségben és az oroszlanyi Bányászati Múzeumban töltötték ki a legtöbbet és a tatabányai Ipari Skanzenben a legkevesebbet. Ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy a darabszámok egymáshoz viszonyított aránya messze elmarad a valós látogatottságtól. Valószínűleg az egyes intézmények helyi munkatársai nem voltak kellően tájékoztatva a kutatás céljáról és jelentőségéről, ezért esetlegesen kerülhetett a látogatók kezébe a kérdőív. Az alacsony darabszámtól függetlenül minden beérkezett, érdemben kitöltött választ figyelembe vettünk az értékelésnél, viszont az egységenkénti értékelésnek gátját szabta az alacsony mintaszám.

Az eredmények részletes bemutatását követően összegezzük az azokból levonható következtetéseket és néhány javaslatot is teszünk. A mostani eredményeket kiinduló helyzetképnek is lehet tekinteni, ezért a tervezett termék- és szolgáltatásfejlesztések megvalósítását követően érdemes hasonló tartalmú lekérdezést végezni az egyes helyszíneken és összehasonlítani az eredményeket.

Szintén fontosnak tartanánk – fejlesztésektől függetlenül -, hogy a most felszínre került problémák megoldását követően is folytatódjon a lekérdezés az arra érdemesnek tartott helyszíneken, hogy legyen megfelelő visszacsatolás az alkalmazott változtatások eredményéről. A most felszínre került problémák viszonylag könnyen orvosolhatók, a legtöbb esetben egyik sem kíván különösebb anyagi forrásokat, mivel elsősorban a látogatók tájékoztatásával van összefüggésben. Fontos terület a humán tényező is, ami szorosan összefügg a látogatói élmény minőségével, ezért mindenképpen központi kérdés. A térség turisztikai versenyképességének növeléséhez mindkét terület fejlesztése egyaránt fontos. Ezt az állítást a következőkben részletezett kutatás mindenképp megerősíti.

A KUTATÁS TÁRGYA ÉS MÓDSZERTANA

A Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft. számára megvalósított primer kutatás a megye nyolc meghatározó intézményét vette célba:

1. a majki Kamalduli Remeteséget,
2. az oroszlányi Bányászati Múzeumot,
3. a csolnoki Bányászati és Ásvány Gyűjteményt,
4. a dorogi Bányász Emlékházat,
5. a Tatabányai Múzeumot,
6. a tatabányai Ipari Skanzent,
7. a lábatlani Cementgyári Kiállítást és
8. az ácsi Cukoripari Kiállítást (ismertebb nevén a Bagolyvárat).

A lekérdezés kitért a látogatás jellegére – egyéni, vagy csoportos -, időtartamára, gyakoriságára, a látogatást megelőző tájékozódás módjára és természetesen a szokásos szempontokra, melyek a látogatói csoportok beazonosítását teszik lehetővé. Ezen túl központi témája volt a kutatásnak a látogatói elégedettség és az intézményekkel kapcsolatos elvárások kiderítése. Természetesen helyt adtunk a javaslatok, illetve más vélemények megosztására is, ami minden bizonnyal érdekes és tanulságos része az értékelésnek. A térségi kutatással párhuzamosan folyt néhány kiemelt tatai attrakciónál is primer kutatás, melynek keretében egy kérdés vonatkozott Komárom-Esztergom megye bányászati emlékeinek ismertségére is. Ezen eredményeket szintén bemutatjuk a későbbiekben

A kérdőív 17 kérdésből állt, mely a Mellékletek c. fejezetben található. A kérdések között két esetben kértünk értékelést a válaszadóktól, részben az egyes szolgáltatásokkal való elégedettséggel kapcsolatban, részben az általuk preferált intézményi szolgáltatások fontosságára vonatkozóan. Az értékeléshez 10 fokozatú Likert skálát használtunk, ami alkalmas a kisebb eltérések érzékelésére is.

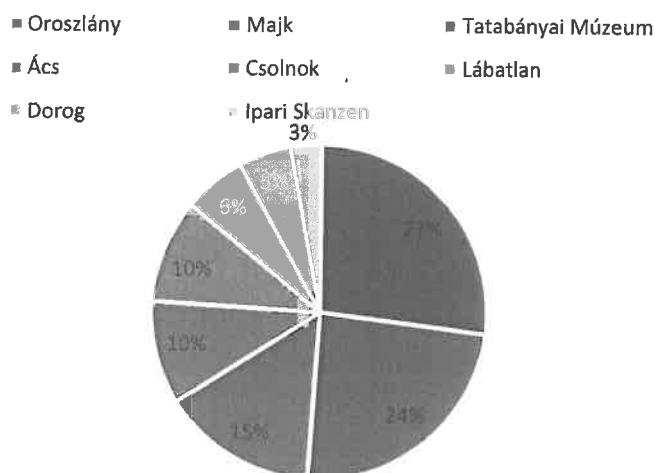
A kérdőívek kinyomtatva kerültek átadásra a felsorolt intézmények bejáratához, vagy pénztáraihoz egy gyűjtődoboz kíséretében. A kérdőíveket kitöltést követően ezekbe dobhatták be a látogatók, vagy adhatták le a személyzetnek. Az így kitöltésre került íveket október végén gyűjtöttük be és rögzítettük az erre a célra létrehozott adatbázisunkba. A kérdőívek kitöltésére online is lehetőség volt. A válaszok betöltése után az adatbázis könnyen kezelhető xlsx-formátumú táblázatba lett exportálva, mely alapjául szolgált jelen dokumentumnak. Az adatbázis ilyen módszerrel történő átalakítására azért is van szükség, mert akár többszörös keresztszűrések elvégzésére is lehetőség nyílik. A keresztszűrésekre időnként azért van szükség, mert az átlagértékek elfedhetnek bizonyos jelenségeket, melyek – különösen az alacsony elemszámú minták esetében – elhanyagolható mértékűnek éreznék egyébként.

A lekérdezés akár online módon is folytatható annak érdekében, hogy a most felszínre kerülő problémákat részletesebben is meg lehessen vizsgálni, illetve hogy pontosabb képet kapjunk. Az év különböző időszakában Tatára látogató turisták nem azonos motivációval és utazási szokásokkal rendelkeznek, ezért egy főszezoni lekérdezést mindenképpen javasolnánk. Jelen kutatás részét képezi a készülő marketing stratégiának, mely majd pontosan kijelöli a célpiacokat és célcsoportokat. Ez utóbbiak pontos meghatározását is nagyban segítik a mostani és jövőbeni ilyen jellegű kutatások.

A MINTA BEMUTATÁSA

Az előző fejezetben felsorolt nyolc intézményben összesen 143 kérdőívet töltöttek ki, melyből mindegyik értékelhető volt. A legtöbbet (38) Oroszlányban, a legkevesebbet (5) a tatabányai Ipari Skanzenben.

Válaszadók megoszlása az általuk felkeresett attrakciók szerint

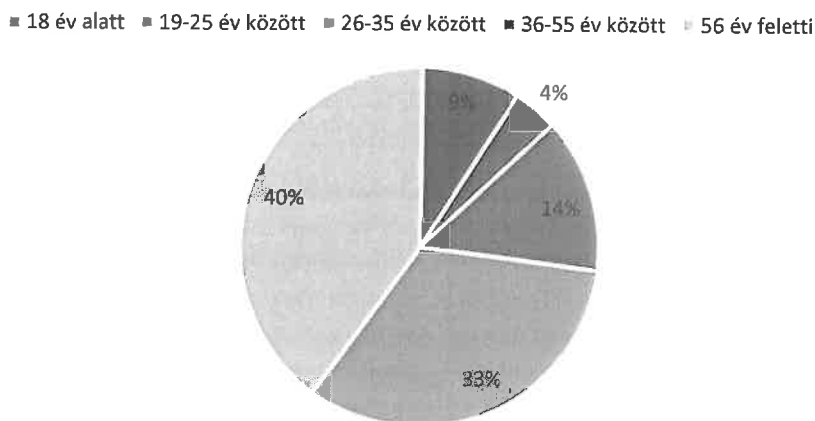

saját szerkesztés

A vizsgált intézmények többnyire hasonló profillal működnek, a majki Kamalduli Remeteség az Esterházy örökség része, ipari-bányászati vonatkozása nincs. Ettől függetlenül a kérdések jelentős részét összesítve kezeltük és vizsgáltuk, ahol ennek jelentősége volt, ott természetesen kitértünk az eltérésekre.

Az általános tapasztalatoknak megfelelően ebben az esetben is többségben (64%) volt a női válaszadók aránya.

Válaszadók kor szerinti megoszlása

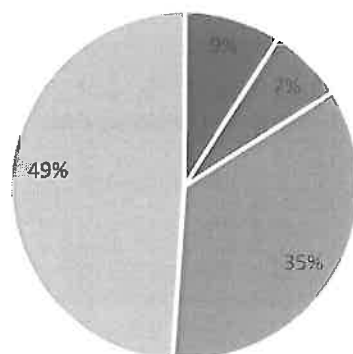

saját szerkesztés

Az idősebbek képviselték magukat a legnagyobb arányban (40%), ezt követték a középkorúak (33%). Jelentős különbséget nem tapasztaltunk a nyolc vizsgált attrakció látogatóinak kor szerinti összetételében.

Válaszadók iskolai végzettség szerinti megoszlása

- általános iskola
- szakközépiskola, gimnázium
- szakmunkásképző
- főiskola, egyetem

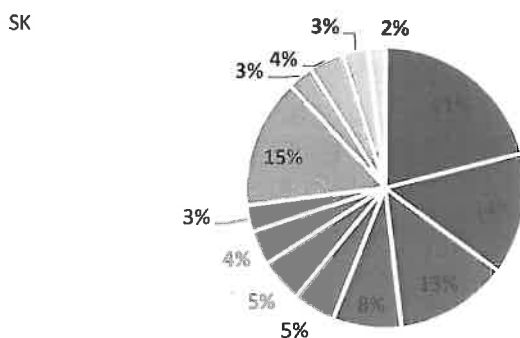

saját szerkesztés

A mintára jellemző iskolai végzettség legalább a középiskolai érettségi, ami kulturális intézmények körében végzett vizsgálatok esetében szintén általános jellemző, akárcsak a magas diplomás arány (49%). Az általános iskolai végzettségűek jellemzően jelenleg még iskolakötelezettek, azaz 18 év alattiak.

Válaszadók lakóhely szerinti megoszlása

- Tatabánya
- Budapest
- KEM egyéb
- Ács
- Dorog
- Lábatlan
- Csolnok
- Oroszlány
- Dunántúl - egyéb agglomeráció
- Alföld
- É-Mo.

saját szerkesztés

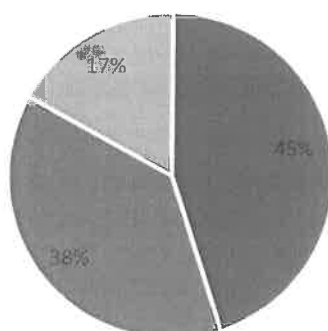
A válaszadók körében jelentős túlsúlyt képviseltek a helyiek és a Komárom-Esztergom megyei lakosok (59%), a fennmaradó 41%-ban jelentősebb csoport a fővárosiak és a Dunántúl szomszédos megyéiből érkezettek. Ha a későbbiekben majd lesznek főszeszoni adatok is, érdemes lesz összehasonlítani az eredményeket ebből a szempontból is. Egyúttal megjegyezzük, hogy Majk esetében a látogatók 29%-a érkezett Budapestről és a megyei lakosok részesedése is magasabb az átlagnál (19%) és a távolabbi országrészekből érkezettek is a Kamalduli Remeteséget látogatták meg. Lábatlan kiállításán csak a helyiektől érkezett vissza kitöltött kérdőív és a tatabányai múzeumokat is a helyiek látogatták meg néhány tatai lakos mellett.

Az egész mintára vetítve a válaszadók 54%-a egyénileg látogatott el az adott intézménybe és 46%-a jelölte be a csoportos látogatást. Itt azt látjuk, hogy a magukat csoportnak tekintő látogatók jelentős része (40%) 10 főnél kisebb társasággal érkezett, azaz a válaszadók nem abban az

értelemben használták a fogalmat, mint ahogy a szakmában szokás. Oroszlány esetében az egyéni látogatók aránya jelentősen magasabb (68%) az átlagnál, míg Majkon elsősorban a csoportos érkezések a jellemzők (68%), ráadásul magas létszámú – 20 és 50 fő közötti - csoportos látogatásokról van szó. Úgy tűnik, hogy a kisebb gyűjteményeket a szakavatott csoportkísérővel érkezők programjába tudatosan beillesztik, így célzott kommunikációval lehetséges a látogatószám növelése ezekben az intézményekben is. Megfelelő marketing kommunikáció mellett célszerű az egyéni turistákat, kirándulókat is odairányítani a térségi termékfejlesztés révén, a bányászati emlékhelyeket és kiállításokat a látogatók számára vonzóvá tevő kisebb fejlesztéseket véghez vinni.

Válaszadók megoszlása a látogatásaik gyakorisága szerint

■ nem jártak itt ■ többször jártak itt ■ egyszer már jártak itt

saját szerkesztés

A válaszadók majdnem fele (45%) először járt abban az intézményben, ahol kitöltötte a kérdőívet, a többször visszajárók több mint egyharmaddal képviseltetik magukat. A legmagasabb arányban – nem meglepő módon – a Tatabányai Múzeum esetében regisztráltunk adatot (39%), ami a helyi lakosság, mint elsődleges látogatói kör magas arányával magyarázható. Ezt az állítást természetesen egy főszezonban lefolytatott kutatás tudná egyértelműen bizonyítani. AZ mindenesetre fontos jellemző, hogy a Tatabányai Múzeumban válaszolók 95%-a már többedik alkalommal látogatott el az intézménybe.

A látogatás háttérében álló motiváció is azt a feltételezést látszik megerősíteni, miszerint a bemutatóhelyek kínálata helyi vonzerőt képvisel a legtöbb intézmény esetében, ugyanis rendkívül alacsony (9%) azoknak az aránya, akik az intézmény felkeresését nyaralásukba iktatták be. Ebben a körben azt tapasztaltuk, hogy ők Majkra (38%), Oroszlányba (31%) és Tatabányára, a Tatabányai Múzeumba (23%) látogattak el. Azok között, akik lakóhelyük megismerésének céljából látogattak meg különböző intézményeket, 43%-ot képviselnek a tatabányai intézmények látogatói. Az Ipari Skanzenben kitöltött kérdőívek szinte mindegyike – egy kivétellel - ezt a motivációt jelölte meg látogatása céljának.

A válaszadók utazásának célja

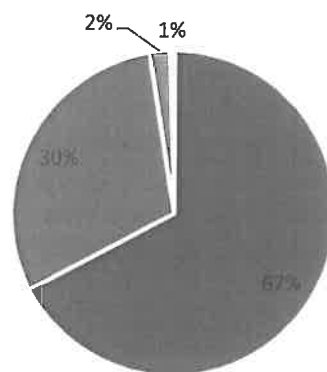

saját szerkesztés

Fontos jellemzője az intézményben eltöltött idő, ha termék- vagy szolgáltatásfejlesztés a cél. Azt láthatjuk, hogy az átlagos látogató jellemzően 1-2 órát tölt el az attrakcióban.

A válaszadók megoszlása az attrakcióban eltöltött idő szerint

■ 1-2 óra ■ 3-4 óra ■ 5-6 óra ■ 7-9 óra

saját szerkesztés

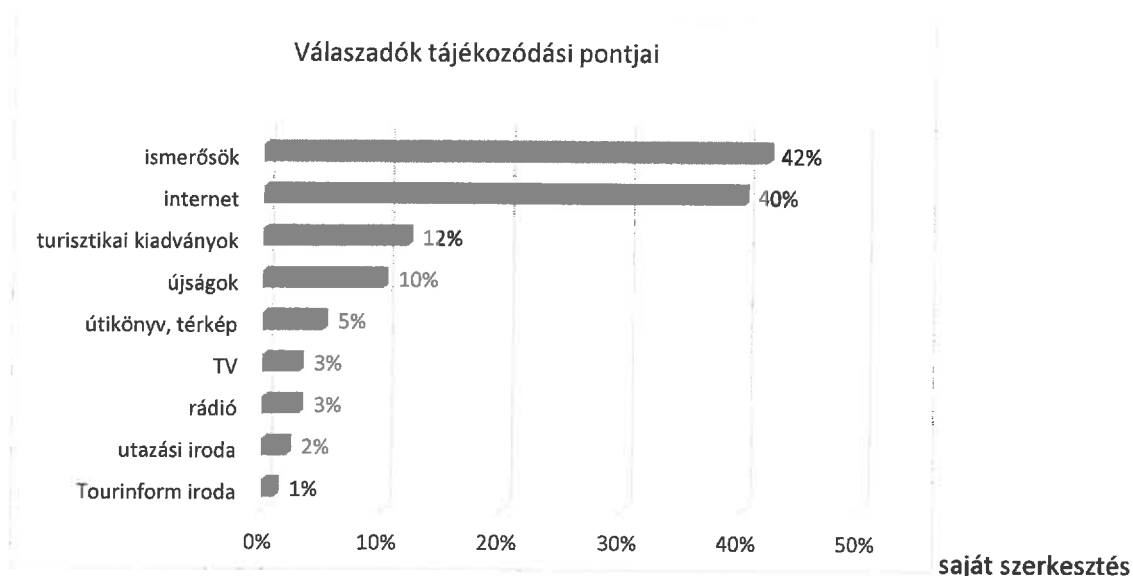
A hosszabb időt – 3-4 órát – az attrakcióban töltő válaszadók háromnegyed része Oroszlányt és Majkot kereste fel. Meg kell jegyezzük, hogy a tatabányai Ipari Skanzen látogatóinak 60%-a jelezte ezt a tartózkodási időt, igaz itt az elemszám is csekély volt, ezért nehéz eldönteni, hogy ez mennyire általánosítható jellemző, ezért mindenképp javasunk egy pontosító lekérdezést a jövő év folyamán. Oroszlány esetében minden második válaszadó töltött hosszabb időt az intézményben. Ennek a két intézménynek az anyagát érdemes megvizsgálni, hogy minek köszönhető a hosszabb tartózkodás és az eredményekre építkezni a jövőbeni termékfejlesztés során.

A KUTATÁS EREDMÉNYEI

A 143 fős minta részletes bemutatását követően rátérünk a lekérdezés eredményeinek ismertetésére.

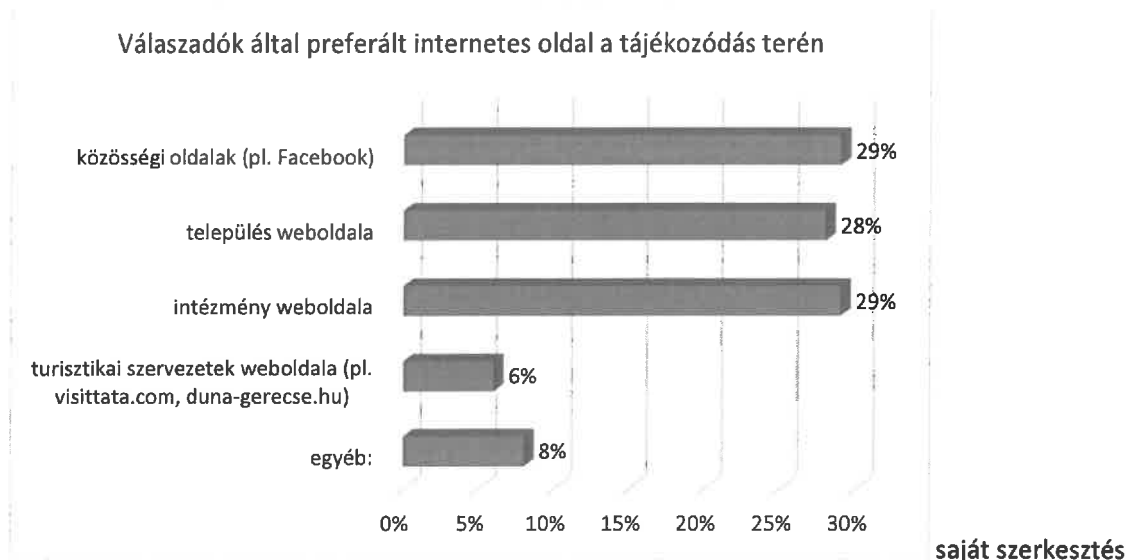
Tájékozódás a látogatás előtt

Az első fontos kérdés az volt, hogy hogyan tájékozódtak a válaszadók látogatásuk előtt az adott intézményről, attrakcióról. Nem meglepő módon, a legtöbben az internetről és ismerőseiktől tudakozódnak.

Az egyéb tájékozódási pontok körében sok mindent felsoroltak a válaszolók, 26%-uk jelezte, hogy helyi lakos, valamint 19%, hogy a tanulmányaiból, vagy munkája okán tud a felkeresett helyről. Szintén figyelemre méltó, hogy 19% véletlenül értesült a kiállítási helyről utazása során, azaz a kihelyezett tábla keltette fel az érdeklődését. Meg kell jegyezzük, hogy ez egyébként csak az oroszlányi Bányászati Múzeum esetében fordult elő.

Természetesen kíváncsiak voltunk, hogy az interneten melyik oldalakról gyűjtötték az információkat. Itt legtöbben a közösségi oldalakat és az intézmény weboldalát jelölték meg. Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy azok a válaszadók, akik egy korábbi kérdésben az ismerőseiket jelölték be, mint tájékozódási pontot, szinte mind a közösségi oldalakat jelölték meg ennél a kérdésnél. Ez kiemeli az ideérkező vendégek tapasztalatainak jelentőségét, vagyis hogy az itt tartózkodó vendég, ha csak kellemes élményekkel távozik, akkor a térség és a kiállítóhely legjobb nagykövetévé válhat a közösségi oldalakon. Szinte ugyanilyen arányban szerepelt a települési honlapok említése is mindegyik helyszín esetében.

A turisztikai információkat kevésbé szerzik be az emberek közvetlenül a turisztikai oldalakról, különösen ezekben az esetekben. Ennek részben az a magyarázata, hogy a látogatók között – mint már azt korábban említettük – jelentős volt a helyiek aránya. Szintén fontos kiemelni, hogy azok között, akik a turisztikai weboldalakat keresték fel tájékozódási céllal, kétharmad részben szerepeltek a távolabbi településekről érkezett látogatók. Ez azt jelenti, hogy a kisebb intézmények és attrakciók számára elengedhetetlen, hogy megfelelő és főleg figyelemfelkeltő módon jelenjenek meg ezeken az oldalakon is, mert így tudnak a turistaforgalomból is profitálni. Ehhez újra kell gondolni, hogy miképp tudnak a megye ipari-bányászati emlékhelyei egységes hálózatot kialakítani, lehetőleg más-más hangsúlyokkal annak érdekében, hogy a látogató úgy érezze, minél többet fel kell keresnie közülük.

Az egyéb kategóriában a világhálóval kapcsolatosan a keresők szerepeltek jellemző módon, ezért felmerül az intézményi és a települési oldalak keresőoptimalizálásának jelentősége.

Attrakciók szolgáltatásával kapcsolatos preferenciák

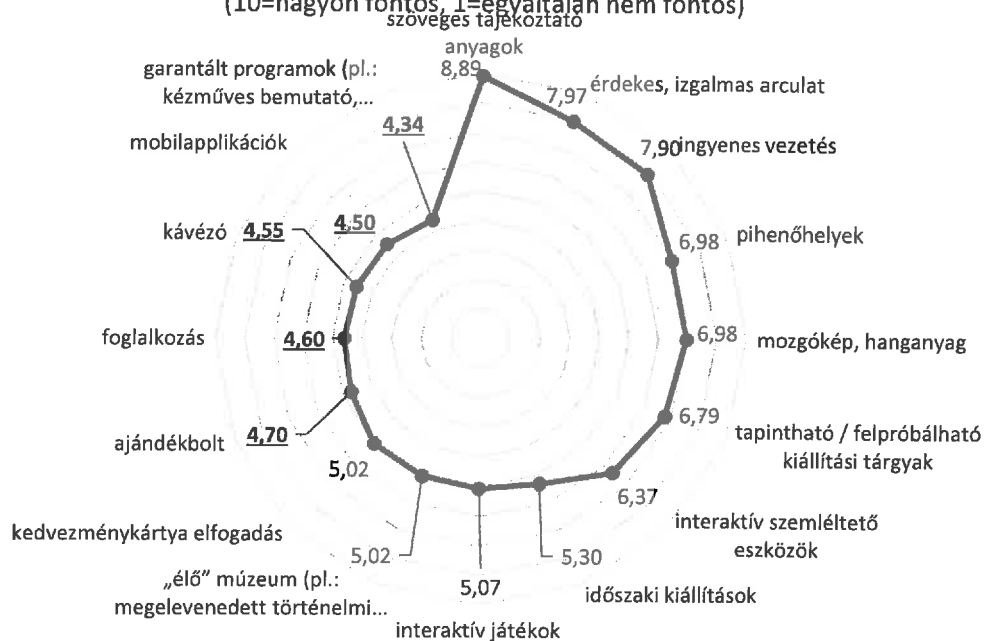
A válaszadóknak 16 olyan szolgáltatásról kellett bejelölniük a preferenciájukat, melyekkel vagy rendelkeznek, vagy rendelkezhetnének a vizsgálat tárgyát képező intézmények. A kérdésre – mennyire fontos az Ön számára, hogy a meglátogatott intézmény milyen szolgáltatásokkal rendelkezik? – egy 10 fokozatú Likert skála segítségével válaszolhattak, illetve azt is jelölhették, ha nem tudták eldönteni, vagy nem akartak válaszolni. Két kérdésben – helyi termékek kínálata és a lakóhelytől való távolság – csak Majk esetében vártuk a választ. Összesen 121 fő válaszolt legalább egy esetben, a preferenciaértékek ennek megfelelően lettek a mintára vetítve, majd felállítottuk a sorrendet úgy is, hogy csak az adott szempontot értékelők számát vettük figyelembe. A két külön kérdést Majk esetében nem szerepeltetjük az ábrán, mivel a helyi termékek döntést befolyásoló hatására vonatkozó következtetések levonására alkalmatlan mennyiségű válasz érkezett, a lakóhely távolsága esetében érdekes módon azt láttuk, hogy az a környékbeliek számára bírt kiemelt jelentőséggel, ellentétben a távolról érkezőkkel, de a minta mérete miatt itt sem lehetett megállapítani a válaszok komolyságát.

Az alábbi szempontok elbírálására kértük a válaszadókat:

- szöveges tájékoztató anyagok
- mozgókép, hanganyag

- mobilapplikációk
- érdekes, izgalmas arculat
- ingyenes vezetés
- interaktív játékok
- interaktív szemléltető eszközök
- tapintható / felpróbálható kiállítási tárgyak
- foglalkozás
- garantált programok (pl.: kézműves bemutató, koncert)
- „élő” múzeum (pl.: megelevenedett történelmi szereplők)
- pihenőhelyek
- ajándékbolt
- kávézó
- időszak kiállítások
- kedvezménykártya elfogadás
- helyi termékek (csak Majkon!)
- lakóhelytől való távolság (csak Majkon!)

Attrakciók által kínált szolgáltatások és lehetőségek preferenciája
(10=nagyon fontos, 1=egáltalán nem fontos)

Az egyértelműen kiderült, hogy a tájékoztatás az egyik legfontosabb elvárás, ennek módja viszont ebben a válaszadói körben jellemzően hagyományos. A garantált programok és a mobilapplikáció iránt a legalacsonyabb az érdeklődés és ez ugyanígy van a fiatal korosztályban is.

Mint jeleztük, felállítottuk a sorrendet úgy is, hogy minden szempontnál csak az az iránt érdeklőket vettük alapul. Ebben az esetben is a szöveges tájékoztató anyagok kerültek az élre, és a legutolsó az ajándékbolt lett, s az is kiderült viszont, hogy az első és utolsó ötösbe is ugyanazok a szempontok kerültek. Mindössze az egyes szempontok értéke lett magasabb, azaz 9,28 és 7,29 közötti volt a szóródás, ami 2,56-tal szorosabb sávot jelent. Az alacsony mintaszámok miatt nem láttuk értelmét egységenként is külön vizsgálni az értékeket.

A válaszadók által javasolt fejlesztések

A megkérdezettek 27%-a tett valamilyen fejlesztés javaslatot, vagy észrevételt. A 39 vélemény között természetesen vannak visszatérők is, a felsorolásnál a zárójelben szereplő szám ezt mutatja. A javaslatokat egységenként mutatjuk be

Tatabányai Múzeum:

- több interaktivitás, 3D, virtuális múzeum internetes felületen, még több interaktivitás, külön bejárat (2)
- ajándékbolt (2)
- Minnél több pénzt, hogy a kitűzött tartalmas feladatokat el tudják végezni..
- A fülhallgatós , többnyelvű idegenvezetés megvalósítása
- az információs pultnál vásárolható meg egy-két múzeumhoz kapcsolódó kiadvány esetleg ezt lehetne bővíteni főleg a más településekről idelátogatók számára. Önálló mellékhelyiséggel a múzeum nem rendelkezik, csak a Vértes Agorája mellékhelyiségei használhatók. A földszinti helyiségek akadálymentesítés szempontjából megfelelőek, de a Metamorfózis kiállítás emeleti részének megközelíthetőségén lehetne javítani.
- A szöveges tájékoztató betűmérete a kiállított tárgyaknál a senior korosztály miatt legyen nagyobb!

Ipari Skanzen:

- Az Ipari Skanzen területén lévő épületek és kiállított gépek állagának folyamatos megóvását tartanám rendkívül fontosnak, hogy még számos generáció számára biztosítson hiteles forrást a településen élők életéről, múltjáról, a helyi bányászatról.
- A Tatabányai Bányászati és Ipari Skanzenben függősínpálya felépítését és Szt. Borbála kápolna építését javaslom

Oroszlányi Bányászati Múzeum:

- Ami autentikusan megőrzi az eredeti hangulatát és tereit.
- kávéautomata
- szebb mosdó, tárlatvezetés
- jó volna, ha egy-egy bányagép működné
- könnyebb megközelíthetőség és kitáblázottság

Cementgyári Kiállítás Lábatlanon:

- múzeumpedagógiai foglalkozás
- Projektorok, videofilmek állandó működése

Dorogon Bányász Emlékház:

- Szállás biztosítása az érdeklődőknek. Turistaszállás biztosítása az érdeklődőknek (2)

- szék, pad
- interaktív szemléltetők!
- Az épület külső felújítása.

Csolnoki Bányászati és Ásvány Gyűjtemény:

- információs anyagok, honlap, tájékoztatók, prospektusok (5)
- megvilágítás
- Épület karbantartás
- múzeumpedagógiai foglalkozásokat javasolnám elsősorban osztályoknak és családoknak

Bagolyvár Ácson (Cukoripari Kiállítás):

- Ajándékbolt.
- Kiállítások anyagának bővítése.
- belső felújítás, nyitva tartás

Majki Kamalduli Remeteség:

- filmek, előadások (2)
- kártyával történő fizetés
- cellaházak felújítása
- idős nyugdíjasok segítése a megközelítés szempontjából (gyaloglás!)
- ásatások, feltárás, stb.
- idegen nyelvű tárlatvezetés

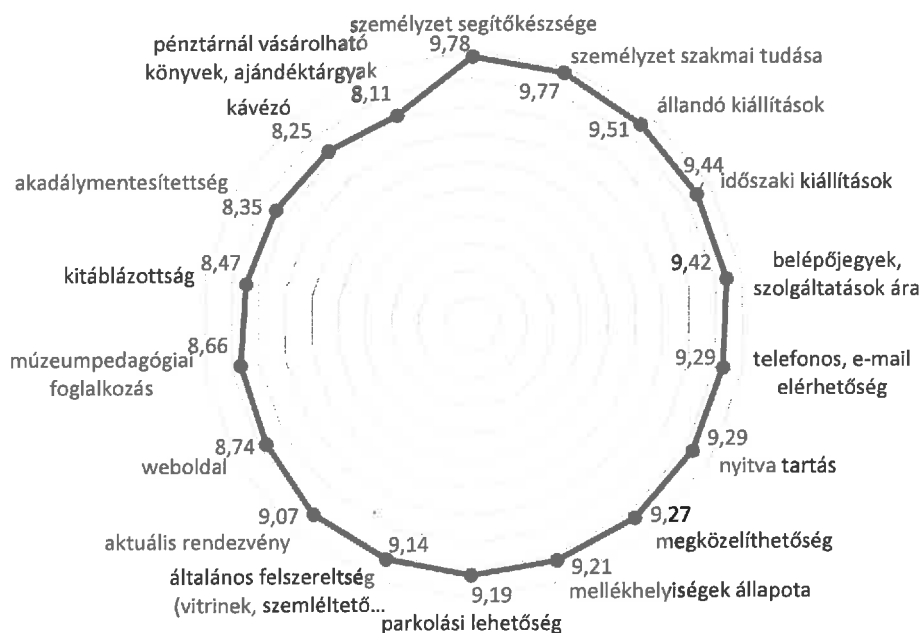
Látogatók elégedettségi indexe

A kérdőív segítségével igyekeztünk kideríteni a látogatók elégedettségét is az általuk felkeresett intézmény szolgáltatásaival kapcsolatban. Jellemzően 18 szempontot kellett értékelniük a válaszadóknak. Mivel hasonló profilú egységekről van szó, az összesített adatok alapján képzett indexet mutatjuk be, illetve a két legnagyobb elemszámú egységre külön-külön. Meg kell jegyezzük, hogy a többi esetben annyira csekély mintaszám áll a háttérben, hogy az nem adna valós információt. Még így is fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy az értékeket csak a látogatói körre vonatkozó információkkal összefüggésben szabad csak értelmezni. A valós kép érdekében szerencsésnek tartanánk a magunk részéről egy főszezoni lekérdezést ezen a téren, ahol jobban érvényesülnek a turisták értékelései.

Az elégedettségi index számításánál csak az adott szempontot értékelők számát vettük alapul és figyelmen kívül hagytuk azokat, akik nem értékelték az adott szolgáltatást. Így szeretnénk volna biztosítani, hogy csak azok véleménye kerüljön értékelésre, akik valóban gyűjtöttek tapasztalatot.

Látogatói átlagos elégedettségi index

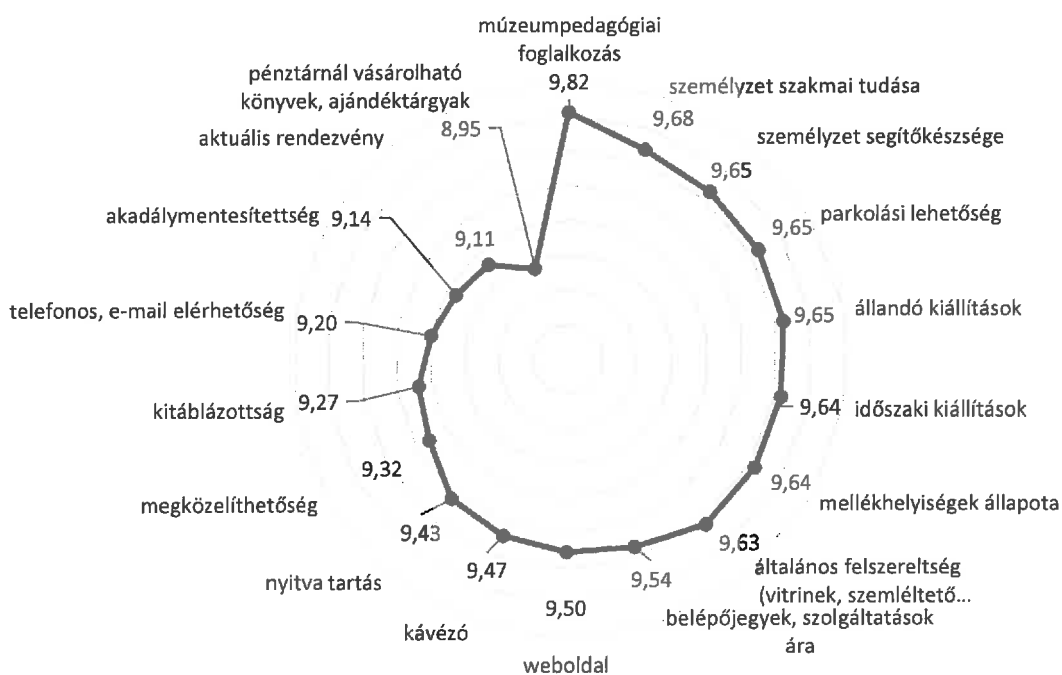
ÁTLAG: 9,1

Össességében elmondható, hogy minden 9-es érték alatti szolgáltatás esetében részletesebben meg kell vizsgálni, hogy milyen változtatásokat lehetne tenni az elégedettség növelése érdekében, mégha az összesített átlagérték kiváló eredményt is mutat. Az esetek döntő többségében a látogatók elégedettsége jobb szervezéssel, több odafigyeléssel jelentős mértékben növelhető ezeken a pontokon.

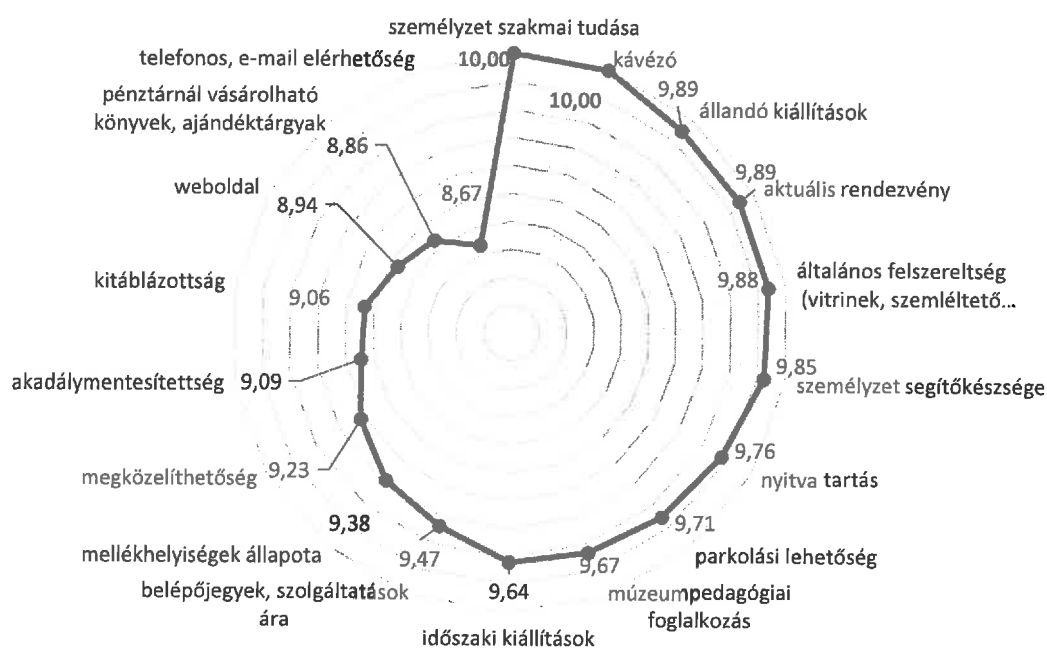
Látogatói elégedettségi index Majkon

ÁTLAG: 9,5

Látogatói elégedettségi index Oroszlányban

ÁTLAG: 9,5

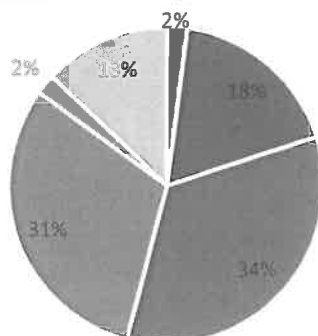
A két legtöbb kitöltést leadott helyszín értékei – mint látható – az átlag feletti elégedettségről tanúskodnak. Az is hozzátartozik, hogy mindemellett a szórás is az átlagos indexnél tapasztalható 1,64 helyett Oroszlány esetében 1,33, míg Majknál 0,87. Mindhárom esetben a legkevésbé elégedettségre okot adó tényező között szerepelt a kitáblázottság, az akadálymentesítés és a pénztárnál kapható könyvek és ajándéktárgyak hátrасorolása. A magunk részéről javasoljuk ezek részletesebb felülvizsgálatát minden helyszín esetében és a szükséges változtatások megtételét a látogatói elégedettség növelése érdekében.

Az ipari-bányászati emlékek ismertsége a látogatók körében

A kérdőívünkön szerepelt egy olyan kérdés, ami a Komárom-Esztergom megyei bányászati emlékhelyek és múzeumok ismertségére irányult. Ezt nem csak a jelen dokumentumban bemutatott 143 fős mintától szerettük volna megtudni, hanem a tatai kulturális attrakciónál megforduló turistáktól is, akik közül 308 fő válaszolt is erre a kérdésre. A két csoport közötti különbség az volt, hogy a mi esetünkben kifejezetten ilyen jellegű intézményt meglátogató körrel beszélhetünk, míg a tatai turistákat inkább az általános kulturális érdeklődés jellemezte. Ez az eredményekből is jól látszik.

Bányászati emlékhelyek ismertsége KEM-ben

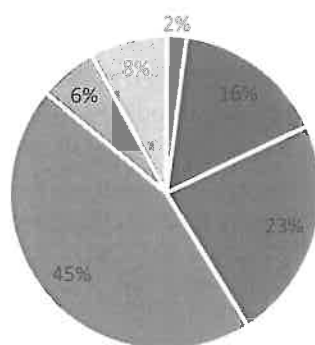
- igen, már mindet bejártam
- igen, de még nem jártam be őket
- igen, néhányat már felkerestem
- nem, de tervezem megismerni őket
- nem, de nem is érdekel
- nem válaszolt

saját szerkesztés

Bányászati emlékhelyek ismertsége Tatán

- igen, már mindet bejártam
- igen, de még nem jártam be őket
- igen, néhányat már felkerestem
- nem, de tervezem megismerni őket
- nem, de nem is érdekel
- nem válaszolt

saját szerkesztés

A két ábrát összehasonlítva jól látszik a különbség, azaz hogy az ipari-bányászati emlékeket bemutató intézmények közönsége jóval nagyobb arányban ismeri ezeket a helyeket, mint az átlagos turisták. Itt utalunk egyben a minta bemutatásánál már említett magas környékbeli lakossági arányra. Ugyanakkor pozitív üzenete van, hogy kellő nyitottságot tapasztaltunk azok részéről is, akik korábban nem hallottak ezekről a helyekről. A kulturális érdeklődéssel nem rendelkező 15% teljes mértékben megfelel a nemzetközi kutatási adatoknak, miszerint a turisták ezen hányada egyáltalán nem vonható be kulturális tevékenységbe a felkeresett desztinációban.

KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A kutatási eredmények áttekintését követően megállapítható, hogy általában elégedettek az intézmények látogatói az adott hely fő profiljába illő szolgáltatásokkal, ami mindenképp azzal hozható összefüggésbe, hogy az intézmények vezetői erre nagy gondot fordítanak. Ezen kiváló szakmai munka mellett viszont időnként kevesebb figyelem jut az általános körülmények szintén megfelelő színvonalú biztosítására, bár itt nyilván felvetődik a kompetencia kérdése is. Különösen így van ez az útbaigazító táblák kihelyezése, vagy az akadálymentes környezet biztosítása esetében. Mindazonáltal meg kell jegyeznünk, hogy a látogatók komfortérzetét ezek az időnként külső tényezőnek tekintett dolgok jelentős mértékben befolyásolják és a térségről alkotott véleményükben meghatározó elemként jelennek meg. Korunkban a látogatók, turisták véleménye nem marad szűk körben, hanem a közösségi és más internetes oldalakon kerül megosztásra, a potenciális turisták széles körének döntésére viszont ezen vélemények mindenképp hatással vannak.

Néhány javaslatot is teszünk a magunk részéről, előre bocsátva, hogy azok kialakításában csak a bemutatott tényekre és eredményekre tudunk támaszkodni. Javaslataink a következők:

1. A Duna-Gerecse térség kisebb kulturális attrakciói, a szóban forgó ipari-bányászati emlékek, mint potenciális térségi turisztikai terméket alkotó elemek marketing stratégiáját át kell gondolni és annak megfelelően hangsúlyosabban és figyelemfelkeltően megjelentetni a térség turisztikai weboldalán. Előtte természetesen meg kell tenni azon szükséges lépéseket, melyek erre alkalmassá teszik őket.
2. A tematika – bányászat, ipar, Esterházy örökség - szempontjából egységes emlékeknek eltérő profilú fejlesztése kívánatos, majd ezek hálózatba szervezése történhet meg a második lépésben, ügyelve arra, hogy kombinálható legyen más típusú turisztikai termékekkel is a célcsoportra szabhatóság érdekében.
3. Az Ipari Skanzen és az orosz-lányi Bányászati Múzeum esetében megvizsgálandó a hosszabb látogatási idejének mibenléte, ami valószínűleg választ ad majd az egyedi profiljuk kialakítására és annak további hangsúlyozására, ami a turisztikai termék fejlesztésük alapja lehet.
4. A kisebb kiállítóhelyek látogatottságának növelése az előző lépéseket követően azáltal is, hogy bekapcsolni őket a térségi marketing aktivitásokba.
5. A duna-gerecse.hu turisztikai oldal fejlesztése és keresőre történő optimalizálása annak érdekében, hogy a turisztikai információt keresők számára könnyen megtalálható legyen.
6. A közösségi oldalakon és más online felületen történő aktivitásokra koncentrált marketing kommunikáció nem csak a Duna-Gerecse térségi TDM szervezet, hanem az intézmények részéről is.
7. A Tatabányai Múzeum ismertségének kiterjesztése országosan is, hogy a térséget felkereső, potenciális turisták is tudjanak a lehetőségről.
8. A településeken belüli útbaigazító táblarendszer újragondolása, esetleges bővítése.
9. A látogatók pontos tájékoztatása és az intézmények szakszerű ajánlása érdekében szakmai bejárások szervezése a turizmusban és a vendégek közelében dolgozó munkatársak számára.
10. Az intézmények – fizikai lehetőségeiktől függő – akadálymentesítésének átgondolása, pihenőhelyek kialakítása, ahol releváns.
11. Idegen nyelvű tájékoztatás megoldása – ahol releváns - akár hagyományos, akár új, okoseszközök és megoldások alkalmazásával.
12. Az intézményekben alkalmazott bemutatás interaktivitásának erősítése, az újításról történő párbeszédbe a látogatók aktív bevonása, véleményük kikérése. Fontos viszont, hogy előtte

konkrétan megfogalmazottak legyenek azok a célcsoportok, melyekre számítana az intézmény a jövőben. Ezek között mindenképp szerepelnie kell a helyieknek, a turizmusban érintett munkatársaknak, ahol releváns a pedagógusoknak, az adekvát civil szervezeteknek, professzionális utaztatóknak és rendezvényszervezőknek.

13. Az intézmények munkatársainak megfelelő képzése és a látogatókkal, turistákkal kapcsolatos érzékenyítése. Ahol releváns, a képzések kiterjedhetnek az alapfokú nyelvi ismeretek elsajátítására is.
14. A térségi szintű marketing keretében az ipari-bányászati emlékek izgalmas és kreatív termékintegrációja és marketing kommunikációja.

MELLÉKLETEK

1. Kérdőív a múzeumok látogatói számára

Kedves Látogató!

A Duna-Gerecse Turisztikai Nonprofit Kft. a fenntartókkal együttműködve felmérést végez egyes Komárom-Esztergom megyei múzeumi létesítmények, kiállítások látogatóinak körében. Célunk, hogy fejlesztéseinket és szakmai munkánkat a látogatók igényeivel is össze tudjuk hangolni a jövőben. Véleménye nagyon fontos számunkra!

A kitöltők nyereményjátékban is részt vesznek!

Kérjük, töltsse ki a kérdőívet és dobja be a pénztárnál elhelyezett gyűjtődobozba.

1. Egyénileg, vagy csoportosan érkezett? egyénileg csoportosan (.....fő)

2. Milyen célból érkezett az intézménybe?
 kikapcsolódás lakóhelyem múltjának megismerése
 tanulás, ismeretszerzés kulturális program keretében nyaralás során
 bányászati kötődés (bányász szakma, ősök, stb.)
 egyéb:.....

3. Járt már korábban is itt? igen, egyszer igen, többször nem

4. Mennyi időt töltött a látogatással? 1-2 óra 3-4 óra 5-6 óra 7-9 óra

5. Duna-Gerecse Turisztikai Kedvezménykártyával rendelkezik? igen nem

6. Honnan szerzett információt az intézményről?
 utazási iroda Tourinform Iroda turisztikai kiadványok
 útikönyv, térkép utazás kiállítás újságok
 TV rádió ismerősök
 Internet egyéb: .....

7. Az Interneten hol informálódott?
 település weboldala intézmény weboldala
 turisztikai szervezetek weboldala (pl.: visittata.com, duna-gerecse.hu)
 közösségi oldalak (pl.: Facebook) egyéb: .....

8. Mennyire volt elégedett az intézmény szolgáltatásaival? Értékelje egy 10 fokozatú skálán a alábbiakat! Csak azokat értékelje, melyekkel találkozott, vagy igénybe vette! Ha nem, jelölje be a „N” mezőt! (10=nagyon elégedett voltam, 1=egyáltalán nem voltam elégedett, N=nem tudom)

	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	N
weboldal											
telefonos, e-mailes elérhetősége											
megközelíthetőség											
kitáblázottság											
parkolási lehetőség											
nyitva tartás											
belépőjegyek, szolgáltatások ára											
személyzet segítőkészsége											
személyzet szakmai tudása											
általános felszereltség (vitrinek, szemléltető eszközök)											
állandó kiállítások											
időszaki kiállítások											
akadálymentesítettség											
mellékhelyiségeinek állapota											
pénztáránál vásárolható könyvek, ajándéktárgyak											
kávézó											
múzeumpedagógiai foglalkozás											
aktuális rendezvény											

9. Mennyire fontos az Ön számára, hogy a meglátogatott múzeum milyen szolgáltatásokkal rendelkezik? Értékelje egy 10 fokozatú skálán az alábbiakat! (10=nagyon fontos, 1=egyáltalán nem fontos, N=nem tudom)

	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	N
szöveges tájékoztató anyagok a kiállítási tárgyairól											
mozgóképek, hanganyag a kiállítási tárgyairól											
mobilalkalmazások											
érdekes, izgalmas arculat											
ingyenes tárlatvezetés											
interaktív játékok											
interaktív szemléltető eszközök											
tapintható / felpróbálható kiállítási tárgyak											
múzeumpedagógiai foglalkozás											
garantált programok (pl.: kézműves bemutató, koncert)											
„élő” múzeum (pl.: megelevenedett történelmi szereplők)											
pihenőhelyek											
ajándékbolt											
kávézó											
időszaki kiállítások											
kedvezménykártya elfogadás											

10. Milyen fejlesztéseket javasol az intézményben?

.....

.....

11. Ismeri Komárom-Esztergom megye jelentősebb bányászati múzeumait és emlékhelyeit? (Tatabányai Múzeum, Bányászati és Ipari Skanzen, Oroszlányi Bányászati Múzeum, Dorogi Bányász Emlékház, Helytörténeti Gyűjtemény, Bányászati és Ásványgyűjtemény – Csolnok, stb.)
- igen, de még nem jártam be őket   igen, már mindet bejártam
- igen, néhányat már felkerestem   nem, de tervezem megismerni őket
- nem, de nem is érdekelnek

12. Ajánlaná-e az intézményt ismerőseinek? igen nem
13. A kitöltő neme: nő férfi
14. A kitöltő életkora: 18 év alatti 19-25 közötti 25-35 közötti 35-55 közötti 56 feletti
15. A kitöltő lakóhelye (település, kerület): .....
16. A kitöltő iskolai végzettsége: általános szakmunkásképző
 gimnázium/szakközépiskola főiskola/egyetem
17. Részt kíván venni a nyereményjátékban és hozzájárul, hogy e-mail címét promóciós célokra szervezetünk felhasználja? igen nem
Ha az előző kérdésre igennel válaszolt kérjük, adja meg e-mail címét: .....

Név, aláírás: _____
(csak az e-mail cím megadása esetén szükséges)

Adatkezelési nyilvántartási szám: NAIH-74945/2014. Leiratkozni az info@duna-gerecse.hu e-mail címen lehet!

KÖSZÖNJÜK SEGÍTSÉGÉT!

